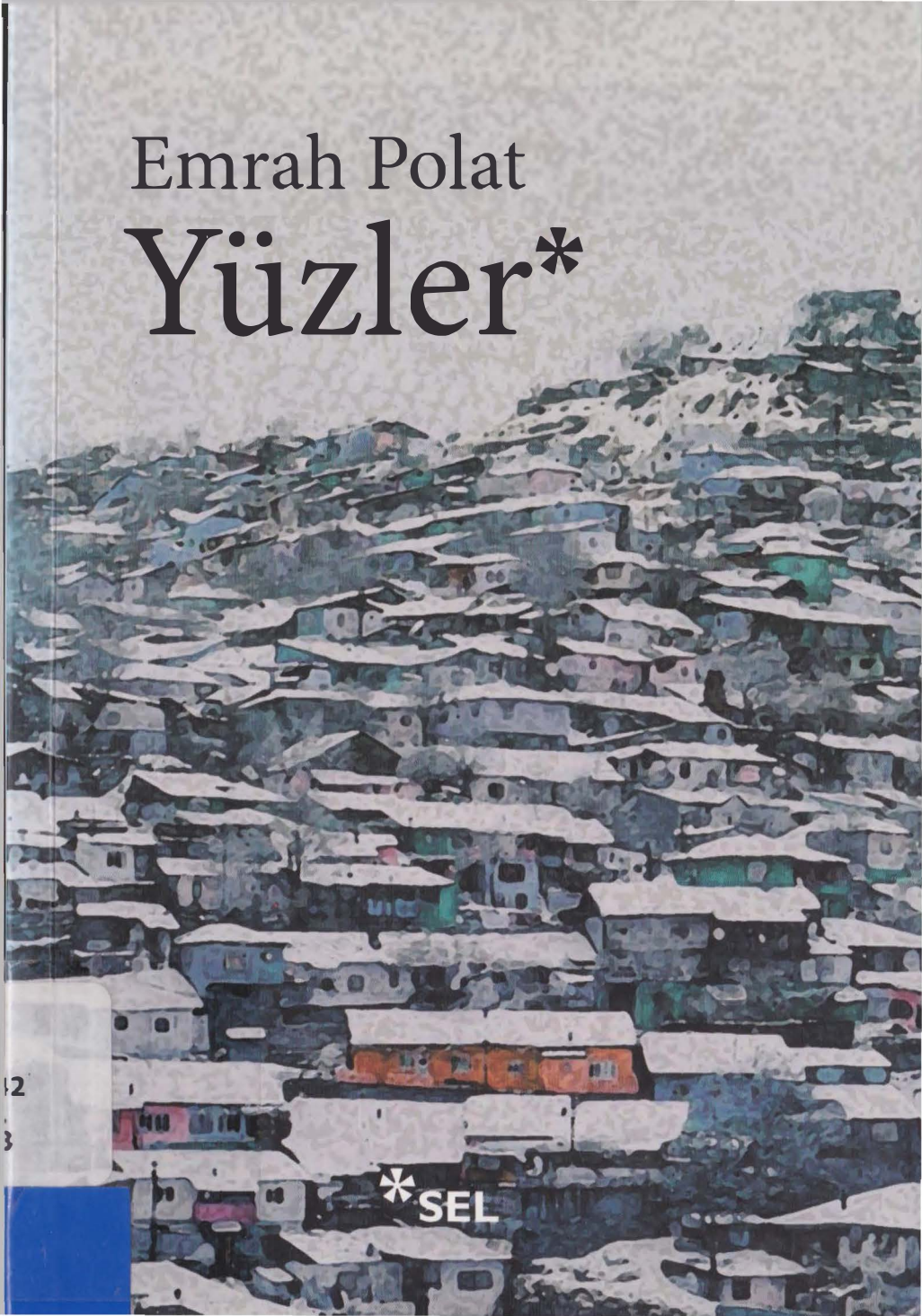
Emrah Polat

Yüzler*

*SEL

YÜZLER*

EMRAH POLAT, (1974) ODTÜ Sosyoloji bölümünü bitirdi. *Köpek Adamlar* isimli ilk romanı 2012 yılında Arnavutluk ve Bulgaristan'da, 2013 yılında ise Romanya'da yayınlanmıştır.
Edebiyat Haber (edebiyathaber.net) adlı online edebiyat dergisinin yayın yönetmenidir. www.emrahpolat.com

* **SEL** YAYINCILIK / ROMAN

*SEL YAYINCILIK
Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85

http://www.selyayincilik.com
E-mail: halklailiskiler@selyayincilik.com

Satış - Dağıtım: Çatalçeşme Sokak, No: 19, Giriş Kat,
Cağaloğlu - İstanbul
E-mail: siparis@selyayincilik.com
Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

*SEL YAYINCILIK: 595
ISBN 978-975-570-615-3

YÜZLER
Emrah Polat

© Emrah Polat, 2012
© Sel Yayıncılık, 2012

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı
Editör: Bilge Sancı
Kapak Tasarımı: Savaş Çekiç
Teknik hazırlık: Ulaş Kantemir

Birinci Baskı: Mart 2013

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası
Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203
Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 11931

Emrah Polat

Yüzler

Roman

Özlem'e...

Hepimiz en az iki yüzlüyüz!

I. Bölüm (Nazım)

Aramızda kim masum olduğunu öne sürebilir ki!
Nikos Kazancakis

1

9 Nisan 2010 Cuma, Gelidonya Feneri

Bir nedenle İstanbul'a gidemeyenlerin ya da orada tutunamayanların kenti olan Ankara'da, Atakule'yle eski Anayasa Mahkemesi arasında bir sokak vardır: Abdullah Cevdet Sokağı.

20. yüzyıl başlarında çıkardığı dergide, "Amerika'dan ve Avrupa'dan damızlık erkek getirip ırkımızı ıslah etmemiz gerekir!" görüşünü savunan zat-ı muhteremin adını taşıyan sokağın iki numaralı apartmanının alt katında, Grek müzikleri çalınan, duvarları bayağı sayılabilecek resim ve fotoğraflarla süslü, Ege, özellikle Girit mutfağını yakından tanıyabileceğiniz Gelidonya Feneri adlı şirin bir balık lokantası bulunur.

Adını Türkiye kıyılarının -227 metreyle- en yüksekteki fenerinden alan, mavi beyazın egemen olduğu bu lokantanın ortamı sizi rakı içmeye fazlasıyla zorlar.

O cuma, patron geç geleceği için garson Orhan, nam-ı diğer Laz Orhan, tezgahın arkasında müşteriden kalan rakıyı yudumluyor, her içişinde olduğu gibi Nazan'ı düşünüyor ve çatalın yanıyla Girit ezmesinden götürüyordu. Orta yaşı çoktan devirmiş olmasına karşın içkiyle ve gece hayatıyla kurduğu ilişkideki "başarısı" sayılmazsa neredeyse hiçbir konuda dikiş tutturamamış biriydi.

Keyifle rakısını yudumlayan Orhan'ın bilmediği bir şey vardı, o da; bir iş için yakınlarda bulunan patronun, iş yerine uğrayacağıydı. Ayaküstü alınmış bu karar, saatlerdir ufak ufak demlendiği pancar gibi olmuş yüzüne yansıyan Orhan'ın Gelidonya Feneri'nden demir almasına neden oldu.

Orhan, iş saatlerinde içkiden uzak durarak kovulmasaydı, bir iki saat sonra lokantaya gelecek kahramanlarımızın (Orhan'ı

kahramandan saymadığımız sonucu çıkarılmasın sakın!) masasına başka bir garson yerine o bakacaktı. Oysa cezaevinden arkadaşı olan Arif ve Arif'in işyerinde çalışan Nazım masaya oturduğunda Orhan, kirasını iki garson arkadaşıyla paylaştığı, Mahmut Esat Bozkurt Caddesi'ndeki yarısı bodruma denk gelen rutubetli eve girmiş, çorap kokan odasına geçmiş, cep telefonunu kapamış, ayakkabısını çıkarıp çarşafsız döşeğe kendini atmış ve hesabını kesen patronun görüntüsüne eşlik eden bir öfke duygusuyla uykuya dalıvermişti.

2

9 Nisan 2010 Cuma, Saat: 20.30, Gelidonya Feneri

"Ne içelim Nazım?" diyen Arif'in telefonu çaldı. Arayan karısıydı. Sabahki tartışmayı anımsayarak yüzünü ekşitti. Yeşil tuşa basıp iri elinin içinde kaybolan telefonla kısa bir süre konuştu. Cep telefonunu masaya bıraktığında Nazım'ın ağzından önceden kararlaştırdığı cümle döküldü:

"Beyaz şarap içerim Arif Bey."

İlk kez birlikte içeceklerdi.

Arif mönüye göz atarken, "Rakıyla aran yok herhalde?" diye sordu.

Nazım belli belirsiz iç çekti. Olmaz olur muydu, hem de balık varken! Yine de, "Bugün canım pek istemiyor," dedi.

Kuşkusuz istiyordu, ama içemiyordu işte. Balık yiyebilirdi, ama rakısız balık neye yarardı! Rakı konusu açıldığında, geçen yaz yaşadığı olay gözünün önüne geliyor, gitmek de bilmiyordu.

'81 Ankara doğumlu Nazım Çetin, Gazi Üniversitesi İşletme Bölümü'nü bitirdikten sonra büyük bir bankada çalışmaya başlamış ancak Aralık 2008'de küresel kriz gerekçesiyle işten atılan 1500 kişi arasında yer almaktan kurtulamamıştı. Belki de "babasızlığın" ne demek olduğunu doğduğu günden beri bildiğinden, yaşamın güçlükleriyle başa çıkabilmeyi öğrenmiş bir çocuktu.

Kısa boylu, sağlam yapılı, gülünce dişleri açığa çıkan ve gülümsemesi yüzünü kaplayan sevimli biriydi.

Çalışma Bakanlığı'nda memur olan annesi Aysel, doğum iznine ayrıldığında 12 Eylül askeri darbesinin üzerinden iki ay kadar geçmişti. Nazım'ın babası Ruhi, ticaret lisesi mezunuydu ve darbe öncesi, bir bankanın kambiyo servisinde çalışıyordu. Dönemin hatırı sayılır bir sol çevresine mensup olan Ruhi, harekete adını da veren derginin ileri gelenlerinin yönlendirmesiyle DİSK'e bağlı BASİSEN Ankara Şube'nin yönetimine gireli neredeyse bir yıl olmuştu. Dönemin ruhuna uygun olarak, uğruna can alınıp, can verilen devrime "oldu olacak" gözüyle bakılıyor, bazen içki sohbetlerinde ölçü kaçırılıp, Ankara'daki kamu binalarının devrim sonrasında nasıl kullanılacağına ilişkin ciddi tartışmalara giriliyordu. Bu tür sohbetlerin beylik sorusu, meclis binasının devrim sonrasında ne olacağıydı: Kütüphane mi, müze mi? Yaşamlarındaki tüm sorulara yanıt vermiş de, yalnız meclis binasının devrim sonrası nasıl kullanılacağı kalmış gibi, "soruna" ortak bir çözüm bulamadıkları için hayıflanıyorlardı. Tartışmanın kızıştığı anlarda bazıları kestirmeci davranarak, "Bunu sonra düşünürüz," derken, ateşli olanlar "Sorunlarımızı devrim sonrasına bırakmamalıyız," diyerek tartışmayı uzatmakta sakınca görmüyorlardı.

Ancak devrim düşü, büyük bir karabasanla bitti. Darbe sonrası, yalnızca sendikacılıktan değil, silah külah işlerine bulaştığı için de aranan Ruhi, örgütün "korumak amacıyla" yurtdışına çıkardığı isimler arasında yer alırken, Aysel, karnında bebeğiyle kocasından haber alacağı anı bekledi durdu. Sonunda beklediği an yılbaşında geldi: Evinde telefon bulunan, karşı apartmandaki örgücü Huriye Teyze pencereyi açıp, "Ayseel, telefon telefon!" diye bağırdığında, yağmurun kesik ama şiddetli yağdığı bir akşamdı. Aysel, saçları ıslanmış bir halde soluğu telefonun başında aldı. Yüreği küt küt atıyordu. Az sonra telefon çaldığında Ruhi'nin söyledikleri oldukça kısaydı: "Aysel, ben iyiyim, beni merak etme."

Ancak, Aysel'in kısa bir konuşmayla yetinmesi olanaksızdı:

"Neredesin Ruhi?"

Sessizlik, karşıdaki sesle arasındaki mesafe kadar uzundu.

"Suriye'de!"

Aysel belki de kendini avutmak için, safça sordu: "Peki ne zaman döneceksin?"

"En kısa zamanda."

Ruhi, "Sen nasılsın canım," dedi. "Sağlığın nasıl?"

Aysel ağlamaklı bir sesle, "İyiyim," dedi. "Az kaldı doğuma, Ruhi, beni yalnız bırakma ne olur!"

"Merak etme, her şey düzelecek."

Ne her şey düzeldi, ne de Aysel, Ruhi'nin sesini bir daha duydu. Artık yaşamın güçlüklerine yalnız başına göğüs germeliydi. Bahar sonunda doğan bebek, oğlandı. Adını Nazım koydu.

3

Nazım, bankadan atıldıktan sonra bir süre, o sıralar beş Türk kadınının altısının ayağında görülebilecek kadar moda olan süet-nubuk karışımı botları Çin'den getirtip bir internet sitesinde sattı. Fena para kırmadığı bu işten sonra Arif Binali'nin insan kaynakları alanında çalışan şirketi ALKON'a girmeden önceki yaz Turunç'a gidip hüsranla biten bir iş ortaklığına bulaştı.

Ankara'ya döndüğünde kendine uygun iş aradı. O sıralar, insan kaynakları alanının emlakçılığı sayılabilecek seçme ve yerleştirme alanında uzmanlaşan ALKON'a, "Mülakat yapabilecek üniversite mezunu aranıyor" cümlesiyle özetlendiğinde de anlamını yitirmeyen tumturaklı ilan için başvurdu. Şirket, evden uzak sayılmazdı. Esat İtfaiyesi'ne kadar yürüyüp Kırkkonaklar dolmuşuna bindi. Uğur Mumcu Caddesi'nde dört katlı bir binanın ikinci katında, iki odalı olmasına karşın ayrımlama duvarları kullanıldığından dört odalı görünen bir yerdi. Görüşmeyi iş yeri sahibi Arif gerçekleştirecekti. Nazım içeri girip Arif'in gösterdiği koltuğa oturunca masadaki pirinç heykelcik dikkatini çekti.

Babasından kalan birkaç parça anıdan biri olan heykelciğin aynısı, evin en merkezi konumunda bulunan televizyonun hemen yanındaki gümüşlükte durur, her sabah annesi tarafından törensi bir dikkatle tozu alınırdı. Bu, kayalara benzer biçimlerin arasından çıkan yumruktan başka bir şey değildi. Nazım beş santim yüksekliğindeki heykeli işaret edip, "Aynısından babamda da var," dedi.

Arif hoşuna giden bir şaşkınlıkla burnunu kaşıdı. Çocuğun gösterdiği heykelcik siyasetlerinin simgesiydi. İçi ısınmıştı. Kendi kendine, "Demek ki," dedi "babası bizden!"

Adından dolayı da bir yakınlık duyduğu çocuğu biraz daha kurcalamak için sordu:

"Ne iş yapar babanız?"

Nazım, "Babam," dedi. "Bankacıydı... Ben doğduğumda Türkiye'de değilmiş ama."

Yalnızca, "Anladım," demekle yetindi Arif.

Her şey açıktı. Camdan dışarı baktı. Gözünün önünden koca bir otuz yılın özeti geçiyordu; kimi yok olan, kimi savrulan yaşamlar, arkadaşları... Kendini görüntülere kaptırsa karşısındaki çocuğu unutabilir, hüngür hüngür ağlayabilirdi.

Nazım'a dönerken kararını vermişti; bu çocuğu, babası için işe alacaktı.

Usulen birkaç soru daha sordu. Nazım'ın, varlığından dahi habersiz olduğu babası ilk kez işe yaramıştı.

4

17 Temmuz 2009 Cumartesi, Turunç

Nazım ALKON'da işe girmeden önceki yaz, Turunç'ta garson olarak çalışmış, sonrasında tekneyle dondurma satmaya başlamış ve Marmaris'in yerlilerinden Ferit'le ortak olmuştu. Uzun yıllar Marmaris'te bir atölyede çalıştıktan sonra satın aldığı iki tekneyi turistlere kiralayan, on beş yaşındaki oğlu Murat ve ka-

rısı Zeliha'yla birlikte kıyıya çok da uzak olmayan, kiralık, iki göz bir evde yaşayan Ferit'le yaptığı ortaklık iki aydır sürüyordu. Çıkık çeneli, ince burunlu Ferit, büyük olasılıkla, kullandıkları benzini her hafta getiren Turunç yakınlarındaki istasyonun taşıma kaplarındaki kimyasal kalıntı nedeniyle bozulan motorları -ki o hafta aynı istasyondan benzin alan tekne motorlarının çoğu bozulmuştu- onarması için Marmaris'i, Yamahacı Nuri'yi aramıştı. Son günlerde işi başından aşkın olduğundan önüne gelene bağıran Nuri, "Napdurun bilader?" diyen hemşerisinin sesini duyar duymaz, "Vay Ferit abim," diyerek gevşeyiverdi. "Emret."

Aralarında, "Hacı hacıyı Mekke'de, hoca hocayı tekkede, deli deliyi dakkada bulur!" deyimiyle özetlenebilecek türden bir ilişki bulunan Nuri'ye, motorun bozulduğundan söz eden Ferit, "Rakı vaa," dedi. "Akşam gee, demlenelim."

Nuri'nin olurunu aldıktan sonra nevaleyi düzmek ve Çardak Pansiyon'a uğrayıp Nazım'a haber vermek için kendini dışarı attı. Turunç'un ana caddesindeki dükkanlar, karınca yuvaları gibi dolup boşalıyor; denizden çıktığı belli olan insanlar kaldıkları yere gidip akşam yemeğinden önce kestirmek için cadde boyunca terliklerini sürüyerek yorgun adımlarla yürüyorlardı.

Nazım'a haber verdikten sonra bulutların arkasına gizlenen güneşin gölgesi, dağları tepesinden kendine doğru çekerken eve döndüğünde, karısı içlerinde beş limon, iki demet roka, bir kilo kuru soğan, iki kilo kaya barbunu, kavun ve dört ekmek bulunan torbaları elinden aldı.

Nazım, tavada cızırdayan taze balıkların avluya taşan nefis kokusunu soluyarak eve girdiğinde divanda, Ferit'in yanında oturan yapılı, sarışın, sarkık bıyıklı, otuzlarında bir adam gördü. Gözleri çakırdı. Bu, az önce Rodos yönünde batan güneşin son ışıklarıyla motorları onaran Nuri'den başkası değildi. Tanıştılar. Yamahacı, nam-ı diğer Psikopat Nuri'nin kalın bilekleri, üzerinde söndürülen sigaraların ve atılan jiletlerin izlerini taşıyordu. Gülümseyince açığa çıkan kırık üst dişi bile insanı ürküten görüntüsünü bir türlü yumuşatamayan Nuri, Marmaris çöplüğü yakınındaki bir gecekonduda büyümüştü. Tehlikeli görünmeyi

savunma amacıyla zaman içinde kan ve gözyaşı dökerek üzerine bir zırh gibi giyen bu adamın çocukluğu hiç de kolay geçmemişti... Sekiz kardeşin en büyüğü olarak yaşamın pisliklerini tadarak: Hasta babasının kusmuklarına, akşam yemeğine karışan çöplüğün, sabaha kadar yanan plastiklerin keskin kokusuna aldırmadan; çöplükte büyüyen çocukların ırzına geçen adamların kollarında, katı atık işçilerinin döllerini tükürerek; anasına sulanan belediyecileri görerek büyümüş ve kendini korumak için önce kollarını sonra birkaç kişiyi hafiften doğramıştı. Böylece adını "psikopat"a çıkarıp tüm ailesini korumaya aldı. Sanayide çıraklığa başladığında arabeski, bazen kaçak bir çay, bazen de katran gibi yudumluyordu. Askere gitti. Dönüşte uslandı... Evlendi. Dükkana ortak oldu. Çoluk çocuğa karıştı. Arabeski, Yıldız Tilbe'yle seyreltti ve derken Psikopat Nuri, Yamahacı Nuri oluverdi.

Ferit omuzlarından tuttuğu konuklarına, çiçekli patiskadan sofra bezinin üzerine kasnak, onun üzerine de sini yerleştirilmiş yer sofrasını gösterdi. "Hadi bakam," dedi. Zeliha, yağı çekmesi için gazeteyle döşenmiş tenceredeki balıkları getirdiğinde sofra hazırdı: Roka salatası, kavun, dörde bölünmüş kuru soğan, limonlar, acur turşusu, ekmek, çay bardakları...

Ferit, oğlu Murat'a, "Koçum kendine de baadak al," dedi. Tüm Egeliler gibi bazen "r"leri yutarak konuşuyordu. "Rakıyı da getii, soğumuştur."

Zeliha yakınır bir sesle, "Bu yaşta içirili mi oğlana, ufacık daha!" deyince Ferit, "Neeesi ufacıkmış," diye karşılık verdi. "Evlen desem evlenii valla." Gevrek gevrek güldü. "Erkeklik içe içe..." Tuz getiren Zeliha'nın mutfağa girmesini bekledi. Kafasını Nazım'la Nuri'ye yaklaştırıp gözlerine baktı. Elini pompa gibi hareket ettirdi. Kısık bir sesle, "Bi de sike sike," dedi.

Nazım ölçülü bir sırıtmayla yetinirken, Nuri kahkahayı koyuvermişti.

Murat iki pet şişeyle döndüğünde Ferit, küçük olanını açtı ve gözlerini kapayarak odaya yayılan keskin anason kokusunu soludu. "Özel üretim," dedi. "Taze taze..."

Nuri sırıttı. Gözleri irileşen Nazım afallamıştı. "Pet şişede rakı mı olur abi," diye sızıldandı. "Söyleseydin getirirdim!"

"Koçum az du, bi tadına bak, sonra konuşursun, bu işin kompetanı sayılırız bugüne bugün. Bana inanmıyosan, aha Nuri, ona sor... Marmaris'te bi atölyede çalıştığımı söylediydim ya sana, hani tanıştığımızda. Sen de sorduydun, 'ne atölyesi' diye, ben de 'kimya atölyesi' dediydim..." Bir süre sustu. Nazım'ın, gözlerinin dibine bakarak konuşmasını sürdürdü: "Biz o atölyede rakı üretirdik rakı. Her yere satardık; meyhane, bar, tekel bayii, hiç fark etmez."

Nazım'ın şaşkınlığı ağzından fırlayıverdi:

"Hadi ya!"

"Ne sandın koçum. Bu işin mafyası vardır; mekanlar paylaşılır yani." Eliyle genişçe bir yay çizdi. "Mesela," dedi. "Marmaris'ten Bozburun'a kadar tüm mekanlar bizim patronundu. En büyük müşterimiz kimdi biliyon mu?" Bir anlık sessizlikten sonra konuşmasını sürdürdü. "İnanmazsın ama beş yıldızlı, dört yıldızlı otellerdi. Yerli içkinin sınırsız olduğu, her şey dahilci büyük oteller... Bunların fiyatları uygun oluyo biliyon mu, niye oluyo? Bu adamlar milletin sağlığını falan takmaz, maliyetleri düşürmek için sahte rakıyı rakı diye; Ege ormanlarında kaçak avlanan elemanların kamyonetlere attığı sinekli domuzları koyun eti diye müşteriye verirler... Dışadan bakınca bi bok anlamazsın, bi de mutfağa girsen, vah ki vah!"

Soluksuz bir biçimde onu dinlediğini fark ettiği Nuri'ye döndü. "Size çok ilginç bir şey söyliyim," dedi. "Sahte rakıdan en çok ölüm dinci hükümetler zamanında olur biliyonuz mu?"

İşaret parmağını havaya kaldırarak sordu:

"Mesela AKP, rakıdaki vergileri aşırı derecede artırınca ne oldu?"

Kimseden yanıt gelmeyince sorusunu yanıtlamaya koyuldu: "Rakının fiyatı direkman arttı, eee bu da düşük fiyatlıyı; yani sahteyi cazip hale getirdi... Bu meretin de iyisi var, kötüsü var kardeşim, haberleri izlemiyonuz mu, her gün birileri mortoyu çekiyo."

Bu sözler üzerine Nazım yüzünü ekşitti: "Aman abi, sakata gelmeyelim!"

Ferit kendinden emin bir sesle, "Koçum," dedi. "Bu işlerin ustasıyız dedik ya, oranları tutturursan bi şey olmaz. Güven bana, bizde her şey bilimsel."

"Kimyager gibi adamsın abi," diyen Nuri'nin sırıtınca kırık dişi açığa çıkmıştı.

Ferit kaşlarını gururla kaldırarak, "Öyle," deyip Nazım'a döndü. "Bakın size uzman tavsiyesi: Masaya rakının kapağı açık geldiyse pirelenecekseniz; yüzde doksan sahtedir o..." Durdu. Aklına yeni bir şey gelmiş gibi konuşmasını kaldığı yerden sürdürdü: "Aslında kapağı kapalı da yapardık mereti, normalinden ayırt edemezsin yani." Fiyat verecekmiş gibi ekledi. "Öbürüne göre biraz pahalı olur tabii, nihayetinde şişelemesi masraflı."

Çay bardaklarının dibine az rakı, üzerine de su çeken Ferit, başında dikilen oğluna sol yanını işaret etti: "Ge otu, goca Muuat gel otu len."

Aralarında Nazım olmasa koyu bir şiveye gömüleceklerdi.

"Hadi yarasın!" diyerek bardakları tokuşturdular.

Yumuşak içimli, boğazdan yağ gibi akan ve balıkla birlikte ağızda olağanüstü tatlar bırakan bir rakıydı. Bu durum Nazım'ın hoşuna gitmiş, içindeki kuşkunun son kırıntılarını da alıp götürmüştü.

Ferit yapıtıyla gururlanan bir zanaatçı gibi rakıyı göstererek, "Nasıl," diye sordu. "Söylediğim kadar yok mu?"

Nazım ellerini açtı, "Valla şahaneymiş abi!"

Bir süre, elleriyle ayıkladıkları balıkların etlerini mideye indirip sofradakilerle karınlarını doyurdular. Islak bezle eller temizlendikten sonra rakılar yenilendi. Sıra yavaş yavaş rakı, beyaz peynir, kavun muhabbetine; "Ne olacak bu memleketin hali?" sorusuna gelirken, Nuri'nin gözü barbunların bulunduğu tencerenin kenarından taşan gazetedeki başlığa takıldı: "Ekonomik kriz büyüyor!"

"Baksanıza," dedi. "Kriz büyüyormuş, turizm kesin bite..."

Ferit iç çekip küfrü bastı:

"Amına godumun grizi hep üç dört godaman yüzünden çıkıyo..."

Nazım, sohbete katılmak için, "Bu seferkine büyük diyorlar abi," dediğinde, Ferit kaşlarını kaldırdı: "Valla elimde güç olsun iki güne bitiririm."

Nuri yaktığı sigaradan çektiği nefesi havaya salarken sordu: "Nası bitirecen abi?"

Ferit önemli bir açıklamaya hazırlanıyormuş gibi bir süre sustu. Dibindeki yudumu götürdüğü bardağı Murat'a uzattı. "Goçum şuna soğuk su çek," dedi ve Nuri'ye döndü. "Şimdi, dolar, euro, sterlin... Hepsini kaldırırım, 1000 lira burada da 1000 lira olacak, Almanya'da da, Fransa'da da. Bak o zaman griz mıriz kalıyo mu!"

Krizin "panzehirini" açıklarken ağzı yamulan Ferit, gözünü bir noktada sabitleyemiyordu.

Yaktığı sigaradan derince soluyup tavana doğru üfleyen Nazım, "Zor be abi," dedi.

Ferit kaşlarını kaldırıp son günlerde haberlerde sık duyduğu ama anlamını bilmediği bir cümleyi önemli bir şey söylüyormuş gibi ortaya fırlatıverdi, "Zor mor ama popilist olmayacan goçum, reçete acı olacak, ama sonunda herkes kurtulacak."

Nazım, Ferit'in abuklamalarının dozunun her cümlede biraz daha arttığını fark ederek sustuğunda, durumu krize bulduğu özgün çareye yoran Ferit, rakibini mars etmiş bir tavlacı gibi gerindi. O anki sessizlikten yararlanan Nuri, "Hangi takımı tutuyon kardeş?" diye sordu. "Fener değilse bozuşuruz bak."

Nazım gülümsedi, "Bozuşmayalım, ama Gençler."

Ferit araya girdi, "Get lan," dedi. "Gençler'den takım olursa at sikinden de tulumba tatlısı olur, hep yeniliyo be kardeşim."

Nazım biraz bozuldu, "Öyle deme abi," dedi. "Yenildiği için tutuyom zaten." Yamahacı'ya döndü. "Yeneni tutmak kolaydır!"

Ferit, "Vay, koçuma bak," dedi. "Esaslı lafmış."

Nuri, Feritler'de kalacaktı.

Nazım, geceyarısı Çardak Pansiyon'a döndüğünde kendini yatağa attı. Uyandığında başı ağrıdan zonkluyordu. Lavabonun

üstündeki aynaya baktı: Göz damarları yer yer kırmızıya çalmış örümcek ağına dönmüştü. Bunu geceki alkole yorarak bir bardak su içti ve içer içmez kusmaya başladı. Midesinde hiçbir şey kalmayıncaya dek kustu, çıkan yalnızca yeşil safraydı artık. Midesinden iri ve sıcak taşlar çıkmış gibi ateşle gerilen boğazı ağrıyordu. Tuhaf bir şeyler vardı, ama neydi? Akşamki keyif boyunca kimsenin bilmediği ve bedeli çok ağır ödenecek bir tuhaflıktı bu; sahte rakı yapan Ferit'in daha ucuz diye aldığı şişede etanol yerine zehirli bir madde olan metanol bulunuyordu.

Az sonra, midesi kasıldığı an zihninde bir şimşek çaktı ve akşamki rakıdan zehirlenmiş olabileceği düşüncesiyle kendini güçlükle odadan dışarı attı. Sağlık ocağına gidecekti. Pansiyon sahibi Melahat Hanım, tek eliyle midesine bastırıp diğer eliyle tırabzandan tutunarak merdivenden inmeye çalışan Nazım'ın yüzündeki ifadeyi görür görmez koluna girdi, avludaki arabanın arka koltuğuna oturttu. Nazım, "Ölüyorum abla," diyor, başka bir şey diyemiyordu. Melahat Hanım arabayı çalıştırıp kanalın yanından sağlık ocağına doğru hızla giderken araba bozuk yolda sıçrıyor, Nazım'ın inlemeleri artıyordu. Bu inlemelerle yüreğinin ezildiğini hisseden Melahat Hanım, Feritler'in evinin yanından geçerken alışık olmadığı bir görüntüyle karşılaştı. Hayretle, "Aaa!" dediğinde, Nazım başını kaldırdı. Feritler'in evin önünde bir ambulansın içindeki sedyede Murat kımıltısız biçimde yatıyor, başındaki annesi oğlunun elini tutarak ağlıyor, bu tür durumlara alışık bir hemşireyse boynunu bükmüş, Marmaris'teki Devlet Hastanesi'ne gidecek ambulansın yola çıkmasını bekliyordu.

Gözleri Ferit'i aradı. Yoktu. Nazım kısa bir an için, dış kapıdan evin avlusunu gördü. Yamahacı Nuri, iki koluyla bahçedeki çiçek tarhının kenarındaki taşlardan tutmuş kesik kesik ama gür akan bir çeşme gibi kusuyordu. Nazım korktuğu durumun başlarına geldiğini o an açık bir biçimde anladı. Gözleri kapanmak üzereydi. Belleğindeki son görüntülere eşlik eden ses hareket eden ambulansın sirenlerinden yükseliyordu.

Hastanede midesi yıkandı ve serum takıldı. Ertesi gün kendine geldiğinde Yamahacı'nın durumunun da benzer olduğunu gör-

dü. Rakıyı fazla kaçıran Ferit komaya girdi ve ancak iki gün sonra "normale" döndü. Ne yazık ki olan genç ve zayıf bedeni zehirden en çok etkilenen Murat'a oldu: Doktorlar önce, adına nesnellik denilen kötümserlikleriyle, komadaki Murat'ın yaşamayabileceğini söylediler. Anne Zeliha fırtınada kalmış ağaç gibi kolunun kanadının kırıldığını hissediyordu. Oğlu ancak beş gün sonra komadan çıkabildi. Doktorlar kendi dillerince konuşuyordu: Gözün retina tabakasındaki *ganglion hücreleri*nde ve optik sinirde *dejenerasyon* olduğunu söylüyorlardı. Ne demekti bu? Sorunun yanıtı kısa süre sonra kendini acı bir karanlık içinde gösterdi: Murat kör olmuştu!

O günden sonra rakıya ağzını sürmeyen Nazım, Arif rakısını doldururken burnuna gelen anason kokusuyla Murat'ı anımsayarak iç çekti: Güneş gözlüğü takmıştı ve annesinin kolunda avluya çıkıp kimselere gözükmeden hava alıyordu.

Bir kadeh beyaz şarap ve yanına peynir tabağı söyledi. Ardından deniz lüferini eklemeyi unutmadı. "Buranın mezeleri güzeldir, beraber takılırız," diyen Arif de, masaya; Girit ezmesi, deniz börülcesi, fava, kabak çiçeği dolması ve ara sıcak olarak kalamar tava ısmarladı. 20'lik rakı ve "ana yemek" olarak da Tekir söyledi. "Hadi," deyip kadehini havaya kaldırdı... Bir süre servis tabaklarına az az yerleştirdikleri mezelerle ilgilendiler.

Arif önce rakıdan sonra sudan aldığı yudumları çalkalayıp birbirine kattıktan bir süre sonra diliyle damağı arasına sıkıştırıp soğurdu. Rakıyı boğazından aşağı salıp, gözlerini Nazımınkilere dikti. "Turunç'ta deniz üzerinde dondurma sattığın yazıyordu özgeçmişinde," dedi. "Dondurma erimez mi güneşin altında kardeşim yav?"

"Uçaklarda kullanılan kuru buzdan kullanıyorduk Arif Bey, Torbalı yakınında bir firmadan alıyorduk... Yoksa normal buz erir tabii, bizimki beş altı saat dayanıyordu ama."

"Böyle bir şeyi de ilk defa senden duyuyorum!" diyen Arif elini açtı. "Bu arada bırak şu 'Bey'i," dedi. "Daha bey olmadık, abi de, yeter."

Başını sallayan Nazım, "Tamam," dedi. "İlk biz başlattık ama bizi taklit edenler geçen yaz bile türemiş sağda solda."

"Nerden aklınıza geldi, nasıl başladınız bir anlat bakalım şu Turunç günlerini Nazım'cığım."

"Tabi abi," diyen Nazım, Turunç'tan geriye kalanları ve oldukça tuhaf sayılabilecek işi anlatmaya koyuldu.

5

Yaz 2009, Turunç

Nazım, Marmaris'e bağlı Turunç'a aslında Falez adlı bir kulüpte çalışmak için gitmişti. Bir perşembe sabahı otobüs kıvrımlı yollardan Marmaris'e indiğinde dışarısının yandığı, iyi sırlanmamış bir aynaya yansıyan görüntüler gibi bulanık asfalttan, yolun kenarlarından anlaşılıyordu. Yol, hızla giden paralel bacalı bir lokomotif gibiydi.

Evlerin bazılarından siyah beyaz bayraklar sarkıtılmıştı. Nazım içinden, "Fener yenilsin de, kim yenerse yensin" dedi. Pantolon ve kısa kollu gömlekle yürürken herkesin kendine baktığını sanıyordu; ne de olsa çevredeki en 'giyinik' kişi kendisiydi.

Ekonomik kriz turizmi etkilemiş miydi yoksa sabahın körü olduğu için mi caddeler ıssızdı bilmiyordu ve bilmediği bir şey daha vardı, o da; sıcağın aslında ne demek olduğuydu.

Turunç'a giden kadırga tipi teknelerden birine bindi. Güneş ve rüzgarın işbirliği gözlerini kısmasına yol açmıştı. Gömleğin cebinden, ezberlenmiş bir hareketle güneş gözlüğünü çıkardı. Kollarını geriye atıp yaslandığı demire tutunarak, tüm denizler gibi ne yapacağı belli olmayan, her an köpürüp tekneyi alabora edebilecek denizden gelen kokuyu soludu.

Gözünü, gittikçe daralan bir üçgene sığabilecek kadar küçülen Marmaris'ten çekip, karşındaki yaşlı çifte çevirdi. Büyük olasılıkla yeni emekli olmuşlardı. Güneş görmemiş bacaklarının ön yüzü pancar gibiydi. İri kulağını kaşımasından mıdır nedir, adamı bir an için müdürüne benzetti. Son kez odasına çağırdığında beş ay önceydi. Saatine bakıp kulak memesini ovuşturmuştu:

"Nazım'cığım biliyorsun küresel kriz... Bankamız bin küsur çalışanının iş akdini feshetmek zorunda. Tazminat falan, tüm haklarını alacaksın. Telefonumu biliyorsun, bir sorunun olursa hiç çekinme, lütfen ara."

İşte kapının önüne böyle konulmuştu. Sürekliliği olan bir iş buluncaya dek geçici işlerle geçinmek zorundaydı. Gözlerini yaşlı çiftten ayırıp Turunç iskelesine yapıştırdı. Tekne dalgalardan sekip Turunç'a doğru ilerlerken kendi kendine, "Nasıl bir yer acaba şu Falez Kulüp?" diye sordu.

Çalışma koşullarını bilse kıyısından bile geçmeyeceği Falez Kulüp, Turunç'un sağında kalan bir yalıyarın üzerine konduruluştu. Akşamları kulüp olarak kullanılan mekan gündüzleri havuz olarak işletiliyordu. Nazım, işyerinden verilen yeşil şort, beyaz tişört, çorap ve lastik ayakkabılarla havuz başında sabah dokuzdan akşam sekize kadar garson olarak çalışıyor, akşamları da personelin soyunma odasındaki, üzerine eski bir sünger atılmış şezlongda uyukluyordu. Hava, öğlenleri o denli sıcak olurdu ki kasket takmasına karşın başı adeta pişerdi. Çalışanların havuza girmesi kesinlikle yasak olduğundan ancak düşlerinde serinleyebiliyordu. Neyse ki bu duruma kısa sürede alıştı. Ancak ilk günler oldukça güç geçmişti: Kimse tersini söylemediği için çalışırken şortun içine külot giyiyordu. Havuzda serinleyenler dışında herkesi sucuk gibi ıslatan nemli sıcak, apış arasını öyle rahatsız ediyordu ki, üçüncü gün sonunda sünnetli çocuk gibi pergelleri açarak yürümeye başladı ve pişik yüzünden kısa sürede adım atamaz hale geldi. Patron iki gün ücretsiz izin vermişti. Diğer çalışanların, düştüğü duruma gülümsemesine aldırış etmeden iki gün boyunca zaman zaman apış arasını pudralayarak pişikten kurtuldu ve orada çalıştığı süre boyunca şortun içine bir daha külot giymedi.

Havuz başında işi bittikten sonra soyunma odasında üstünü değiştirir, demir dolaptan giysilerini alır, gece açılan kulübün personeli üstünü giyerken işyerinden ayrılır ve Turunç'u gezerdi. Merkez'in kalabalığına karışmaktan çok, Turunç'tan İçmeler'e giden kayalıkların üzerine, geceleri çok uzaklardan bile seçilebi-

len lambalarıyla kayalıklara bir taç gibi oturtulmuş yürüyüş yolunun başındaki tepeye, yerel halkın deyişiyle 'kartal yuvası'na oturup; kutu bira ve sigara içerek denizi seyretmeyi seviyordu.

Falez Kulüp, "Dışı seni, içi beni yakar!" sözünü aratmayacak bir yerdi. Havuzdan çıkıp içeceğini yudumlarken denizi seyrederek güneşlenen ya da mekan açıldığında eğlenen biri için kuşkusuz cennetten bir parçaydı. Ancak bu durum gündüz havuz başında, gece kulüpte olmak üzere ikiye ayrılabilecek çalışanlar için epey değişikti. Kuşkusuz gündüz ya da gece çalışmanın kendine özgü güçlükleri vardı: Gündüz çalışıyorsanız öncelikle sıcakla ve nemle baş etmeniz gerekiyordu. Belki de en zor olanı soyunma odasında uyumaya hazırlanırken kulüpten yükselen seslere alışabilmekti. Bu durum Nazım'a ilk günler çekilmez gelmişti ama uyuması gerekiyordu, o da uyudu. Zorunluluktan kaynaklanan bu alışkanlığı Ankara'ya dönünce de değişmedi: Başkalarının garip bakışları arasında, yattığı ortamdaki gürültünün dozu ne denli yüksek olursa olsun mışıl mışıl uyumayı becerebiliyordu. Gececiler, deneyimi olanların bileceği gibi, tam bir yarasaya dönüşürlerdi: Günün ilk ışıklarıyla yaşam başkaları için başlarken onlar işlerini bitirip uykuya dalıyorlardı ve uyanıp "kahvaltı" hazırlıklarına giriştiklerinde insanların çoğu akşam yemeğinden söz ediyordu.

Çalışanların "yatakhane" ve soyunma odası olarak kullandıkları mekan mezbelelikten hallice, izbe bir yerdi; kulübün arkasına kondurulmamış, adeta gözlerden uzağa süpürülmüştü. Sağ tarafı falezin diğer ucuydu ve sol yanında kalan alana; deniz tarafına ise telden bir çit gerilmişti.

Havuzbaşı personeli öğle yemeğini, müşterilerinki bittikten sonra, sotada kalan soyunma odasının önündeki plastik masada yerdi. Masadan soyunma odasının ucuna birkaç adım atınca bordo renkli, kalın damarlı, yüzeyi düz sayılabilecek bir kaya bulunuyordu. Kayanın bittiği bu en uç noktanın üzerindeki çit, aşılması güç bir şekilde sağlamlaştırılmıştı. Sahil yörelerindeki oğlanların bazılarının yaptığı gibi Turunçlu çocukların hatta delikanlıların bir zamanlar, kendilerini "ispatlamak" için falezin

ucundaki bu kayadan denize atladıkları söylenirdi. Kuşkusuz yüksekçe bir yerden denize atlamak kulağa hiç de fena gelmiyordu. Ancak kayanın ucundan aşağı bakınca görülenler, ispat kelimesinin gerçek anlamını zihinlere büyük harflerle kazıyacak türdendi; çünkü erimiş çikolata parçalarına benzeyen kayaların ucundaki deniz, yaklaşık yirmi metre aşağıdaydı. Çocuklar işte bu kayanın ucuna kadar olabildiğince yavaş gelir, vücutlarına belli bir açı vererek ileri sıçrar, sonrasında denize balıklama dalarlardı. Ciddi anlamda cesaret gerektiren bu hareketi yapabilen çocuklar adeta birer bağımlıya dönüşüyor, ana babalarının azarına kulak asmadan, aldıkları zevki yinelemek için hemen her gün kendilerini "ispatlıyorlardı." Ne olduysa böyle bir günde oldu: Turunç'ta turizm işine girmemiş az sayıdaki insandan olan balıkçı Rıza'nın Semih adında, yaşıtlarından irice bir oğlu vardı. Hani derler ya, "Sicim gibi bir çocuktu."

Rıza, oğluyla beraber balığa çıkar, dönüşte misinayla hevenkleştirdiği balıkları lokantalara dağıtması için Semih'e verirdi. Üzerinde yalnızca mayo olan on yaşlarındaki çocuk, elinde balıklarla turistlerin bakışları arasında Turunç sokaklarında ekin iti gibi dolaşırdı. Bu çalım yalnızca dikkatlerin üzerinde toplanmasından ileri gelmiyordu. Buz gibi bakışları olan çocuk, bazen büyüklerin bile ürkmesine neden olan bir özgüvene sahipti ve bu kişilik özelliğiyle diğer çocuklar arasında baskın bir konuma sahipti. Semih'in en büyük eğlencesi falezden atlamaktı. Bu işi tüm arkadaşları gibi başta "kurallı" biçimde yaptı; hiç abartıya kaçmadı, atlarken olabildiğince yavaş ve dikkatliydi. Ancak aylar geçtikçe sanki içinden bir ses kulağına şu cümleyi fısıldıyordu:

"Onlardan farklısın ve bunu göstermelisin!"

Zaten ne olduysa bu farklılık isteği sonucu oldu: Başlarda, kayanın ucuna kadar gelip atlayışını yapıyor, diğer çocuklar gibi dalışı tamamlamadan -uzaklardan bakıldığında inişe geçen taklacı bir güvercini andıracak biçimde- bir tam takla atıyordu. Çok geçmeden tehlikeli atlayış Turunçlu bazı çocuklar tarafından taklit edilmeye başlandı. Aslında bu öyle kolay değildi; takla so-

nucunda denize belirli bir açıyla girilemezse suya çakılma riski vardı ki bu da betona çakılmakla birdi. Artık böylesi bir atlayışın Semih'i kesmediği açıktı; onu diğer çocuklardan farklılaştıracak yeni bir atlayış bulmanın zamanı gelmişti.

O büyük gün gelip çattığında çocuklar, Semih'in kafasında kurduğu "yeni atlayışı" görebilmek için toplanmışlardı. Semih kayaya yaklaştığında, "Ne yapacak acaba?" türünden sorular, kalabalığın uğultusuyla buhar olup uçuvermişti.

Kollarını sallayan Semih durdu. Normalde yavaş yavaş kayanın ucuna gidip dikkatle atlayışını gerçekleştirmesi gerekiyordu. Ancak o başka bir şeyi, geri çekilip koşarak atlamayı tercih etti. Bu tehlikeli atlayışa bakmamak için gözlerini yuman çocuklar, Semih'in kayanın doğru yerine basıp basmayacağını merak ediyorlardı. Bilmeden, istemeden gözlerini aralamaları işte bu yüzdendi. Ne yazık ki o an yaşam boyu unutamayacakları bir trajediye tanık oldular.

Ne olduysa bir iki saniye içinde oldu: Öldürmek için ahtapotu kayalara vurunca çıkan sesin kemiklisi bir ses aşağıdan yükseliverdi. Kayaların, erimiş çikolata parçaları kadar yumuşak olmadığı işte şimdi anlaşılıyordu.

Önce derin bir sessizlik oldu. Belki de hiçbir Turunçlu dalgaların sesini bu kadar derinden, bu kadar yürek parçalayıcı bir tınıyla işitmemişti. Kayalardan yükselen sesin gözleri dışarı fırlatan görüntüsünden kurtulmak için herkes, Selim'in cesedi önlerinde yatıyormuş gibi elleriyle yüzünü kapattı. Bir süre sonra kalabalık, kopmak için zemin yoklayan bir fırtına gibi uğuldayarak hareketlendi. Önlerden birkaç kişi falezden aşağı bakmaya cesaret edebildi ve o an, "Hayıır!" seslerine karışan çığlıklar tüm Turunç'u sardı: "Bedeniyle" aşağıdaki kayaların bir bölümünü kırmızıya boyayan Selim, kimsenin cesaret edemeyeceği bir yolla kendini "ispatlayıvermişti"

Balıkçı Rıza, oğlunu yitirmenin acısını unutabilmek için kendini içkiye verdi. Balığa giderken, "Amına godumun denizne çıkıveceme, oğluma sahip çıkıvereydim!" diye söylendi, durdu. Deniz sanki bu söze içerlenmiş, eski bereketini usta balıkçıdan

esirger olmuştu. Rıza'nın yaşadığı acı öyle büyüktü ki yıllar içinde alnında, uzun uzun dalarak aynı şeyi düşünen insanlara özgü dik bir çizgi oluştu. Ancak derince iç çekerek çıkabildiği bu dalışlar içinde yavaş yavaş boğuldu gitti.

O korkunç günden sonra kaya çitle çevrilmişti. Falez Kulüp'ün sahipleri, daha sonra inşa edilen kulübün kıyısında kalan kayanın "cezasını" hafifletmeyi hiç düşünmediler. Bu durum en çok, soyunma odasıyla kaya arasına atılan masada yemeklerini yiyen çalışanlara yaramıştı. Turunç'a, özellikle iskeleye tepeden bakan bu güzel köşenin en hoş yanı dar bir havuzda kendine çıkış bulamayan balık gibi hızla dönen rüzgarın insanı serinletmesiydi. Nazım, yemek sonrası sigara içerken iskeleye yanaşan teknelerden inen insanları seyrederdi. Ara katmanlar bulunmakla birlikte kıyıya genelde dört tür tekne yanaşırdı: Marmaris'ten demir alan günlük tur tekneleri (ucuzcular), haftalık olarak kiralanmış guletler (orta halliler), Sunsail sahibi emekli turistler (orta halden halliceler) ve birbirinden gösterişli yatlar (dört köşeler)... İskeleye çıkan insanların bazıları -mavi bayraklı bir koy olmasına karşın kanalından denize pis su akan- Turunç'ta yüzer, Ferit'ten tekne, deniz bisikleti ya da jet-ski kiralar, çarşıda yemek yedikten sonra iskelenin karşısındaki marketten dondurma alarak teknelerine dönerdi.

İnsanların dondurmayla teknelere dönmesi zamanla, yemek sonrası tüttürdüğü sigaraların dumanını rüzgara bırakan Nazım'ın dikkatini çekmiş, kafasında evirip çevirmeye başlamıştı: Acaba, dondurmaya duyulan gereksinim başka bir yolla karşılanabilir miydi?

Nazım, günlerce bu sorunun yanıtını aradı durdu. Sonunda bulduğu fikrin, çok geçmeden Türkiye kıyılarına pıtrak gibi yayılacağını o zamanlar tahmin dahi edemezdi. Bu yaratıcı fikir, deniz üzerinde dondurma satmaktan başka bir şey değildi. Peki ama nasıl?

İşlerin az olduğu bir salı günü yemek saatinde, mutfaktan aldığı irice buz parçasını erimesin diye havluya sarıp kıyıya indi. İskelenin karşısındaki marketten aldığı dondurma kutusunu açа-

rak içinden birkaç tane çıkardı. Sahilden aldığı bir taşla, gelinceye kadar küçülmüş olan buz kütlesini parça parça edip üzerine koyduğu kutunun ağzını havluyla örttü. Geriye, dondurmalar erimeden, açıkta demirlemiş teknelere ulaşmak kalıyordu. Ferit'ten kıçına 15'lik motor takılmış bir tekne kiraladı ve denize açıldı.

Arzum adında bir guleti gözüne kestirdi. Alnındaki teri silip guletin iki metre kadar yanına sokuldu. Motoru rölantiye aldığında kalbi küt küt atıyordu. Cesaretini topladı. Müşterilerin yabancı turist olduğunu görünce kaptan ve çalışanların şaşkın bakışları altında İngilizce, "Dondurma, dondurma" diye bağırmaya başladı. Gulettekilerin gözünü önce ona, sonra önündeki bir kutu dondurmaya, ardından altındaki tekneye diktiği o an belki de hayatının en uzun anıydı. Dirseğini dümene dayamış, göbeğini kaşıyan kaptan, "Eee şimdi ne yapacaksın?" der gibiydi. Bu bakıştan, yeni ve başarılı bir hamle yapamazsa rezil olacağını, büyük olasılıkla kasabın önünden kovulan kedi muamelesi göreceğini sezen Nazım, önündeki kutudan çıkardığı dondurmayı havaya kaldırıp, "Dondurma, dondurma isteyen var mı?" diye bağırdı. Teknede bir hareketlenme oldu. Evet, Nazım amacına ulaşmıştı; insanlar cüzdanlarını arıyorlardı. Gulete yanaşmak için dümeni büktü. Hareketlerinden, yemek dolu masaya buyur edilen aç birinin kontrolsüzlüğünü sezen kaptan, "Öbür taraftan yanaş," dedi. "Dalga az orda." Elini yan çevirip ileri götürerek dediklerini görselleştirdi. "Yavaşça yandan yanaş, sakın tekne çizilmesin!"

Tek başına gulete yanaşıp dondurma satmak zordu. Nazım tekneyi bağladıktan sonra durumu fark eden kaptan, biraz da teknesinin çizilmemesi düşüncesiyle gulet çalışanlarından birini aşağı indirdi. Sonuçta, bizimki ödülü kaptı: Teknede bulunan yirmi kişi dondurma almıştı, hem de markettekinin beş katı fiyatına... Kuşkusuz böylesi bir kârın karşılığı da olacaktı; satış bitince kaptan ve çalışanlar birer dondurma istediler. Kaptan, dondurmanın kapağını kaldırırken göz ucuyla Nazım'a baktı. "Borcumuz ne kadar dondurmacı?" diye sordu. Aç gözlü davranıp para isterse bir daha bu teknenin yanından bile geçemeyeceğini sezen Nazım, "Ne borcu kaptan," dedi. "Olur mu öyle şey!"

Dondurmayı yalamayla ısırma arası hamlelerle piç eden kaptanın gözlerinin içi gülüyordu:

"Dondurmacı," dedi. "Her salı bu saatlerde ya burada demirleriz," Kolunu Turunç'un yanındaki koya doğrulttu, "ya da Yeşildeniz'de... Haberin olsun..."

Her şey tereyağından kıl çeker gibi gerçekleşmişti. Kulüp'e döndüğünde giderleri düştü, elinde kalan para az buz değildi; kulüpte bir haftada kazandığı parayı bir saatte kazanmıştı.

Bütünüyle bu işe odaklanmadan önce bir deneme daha yapmaya karar verdi. Bu deneme de başarılı geçti. Araştırmaları sonucu kuru buz adlı maddenin dondurmayı uzun süre koruyacağını öğrendi. Kuru buz Aydın-İzmir yolu üzerindeki Torbalı çıkışındaki bir firmadan alınıyordu. İşte bu noktada, işi gereğince yapabilmek için bir ortağa ihtiyaç duyduğunu anladı. Ferit, ortaklık önerisini kabul edince Falez Kulüp'ten ayrıldı. Artık tekne kirası da vermeyecekti.

Nazım, Arif'e anlatmadı ama oğlu Murat kendi hazırladığı rakıdan dolayı kör olduktan sonra Ferit oldukça tuhaflaşmıştı: Kendini suçlu hissediyordu ki bu anlaşılabilir bir durumdu. Özellikle karısının yanında hissettiği bu duygudan kurtulabilmek için içip içip karşısına çıkan her Turunçlu'ya bulaşmaya başlamıştı. Bu yüzden adı kısa sürede 'Dalyan çamuru'na çıktı. Artık çevredekiler Ferit'i gördüklerinde yollarını değiştirir oldular. Ferit'teki değişimden sonra ortaklığı sürdürebilmek Nazım için olanaksız hale geldi ve ona bir yıl kadar yetecek parayı cebine koyup Ankara'ya döndü.

6

"Vay be!" dedikten sonra rakı kadehini masaya vurup içmek için kaldırırken telefonu öten Arif'in -ekrandaki adı görünce- yüzü asıldı: Arayan, karısı Zeynep'ti. Arif, karşıdaki sesi bir süre dinledikten sonra, "Şirket yemeğindeyim," dedi. Yeniden sustu. Konuşmadan sıkıldığı, dinlerken uzaklara bakmasından ve bıçağın sapını masada tıklatmasından anlaşılıyordu:

"Zeynep gerçekten gelemem," dedi. "Bir taksiye binin."

Telefonu masaya bırakıp parmağını Nazım'a doğrultarak, "Benden sana tavsiye," dedi. "Sakın evlenme!"

Nazım gülümsediğinde bunu, söylediği cümleye yoran Arif karşısında, evlilik düşüncesine başka bir gerekçeyle karşı birinin oturduğunu bilmiyordu.

Aslında, baba tarafından Sivas Kangallı anne tarafından Rizeli olan Nazım'ın çocukluğuna tanık olan biri ona rahatlıkla "ana kuzusu" diyebilirdi. Aysel, Ruhi'nin yokluğunu hissettirmemek için oğlunu el bebek gül bebek büyütmüştü. Nazım'sa kendini kuştüyü bir yorgan gibi sarıp sarmalayan bu sevgi karşısında annesine çoğu erkek çocuk gibi oldukça düşkündü.

Bu ilişki Selçuk adında bir hırtın yaşamlarına girmesiyle değişiverdi. Aysel'in işyerinden arkadaşı olan Selçuk sorumluluk taşıyamayacak ölçüde anlayışsız ve duyarsız biriydi. Bu durum, göstermelik bir ilgiyle Aysel'e yaklaşan adamın yaşça küçük olmasına pekala yorulabilirdi. Ancak asıl neden elbette kişiliğindeki gediklerdi.

Ruhi gideli on beş yıl olmuştu. Aysel'in ihtiyaçlarının kınanacak bir yönü yoktu; Rahibe Teresa değildi. Cinsellikle ilgili olanlar bir yana, başını omzuna yaslayacağı birine şiddetle gereksinim duyuyordu. Ancak bu ihtiyaçların şiddeti çoğu kadın gibi dikkatli ve tedbirli davranamamasına neden oldu ve kendisi için olduğu kadar Nazım için de "doğru" adamı seçemedi.

Yaşamını allak bullak eden o olay yaşandığında Nazım on dört yaşındaydı, liseye yeni başlamıştı.

Bir gün son ders olan beden eğitiminden eve erken dönüp kapıyı açtığında Selçuk'un ayakkabılarını gördü. Bir an önce kendini dışarı atmak istedi. Girişin ilerisine düşen odasına yönelerek çantasını bırakıp salona geçti. Niyeti, annesine kendini gösterip evden çıkmaktı. Ancak salonda kimse yoktu. Masanın üzerinde Selçuk'un getirdiği tatlı duruyordu. Paketi açılmış baklavadan bir dilim alıp şerbetli parmaklarını emdi. Gözü, salona açılan koridorun kapısına kaydığında içinde sokağa çıkmak isteği yine belirdi ama durumdan epey rahatsız olmuştu. Kendine, "Acaba

içerdeler mi?" diye sordu. Bu uğursuz sorunun aklından geçmesi dahi yüzünün ekşimesine yetmişti. Varlığından bile rahatsız olduğu Selçuk ya annesiyle birlikteyse! İşte buna dayanamazdı. Sinirden elinin ayağının çözüldüğünü hissediyordu. Ufalanıyormuş gibi ağrıyan kalbi hızla çarpmaya başladığında dişlerinin arasında kalan baklava kırıntılarını diliyle boğazına yollayıp derince soludu. Nispeten durulmuştu. Sessiz bir biçimde koridorun kapısını açarken neredeyse nefes almıyordu. Koridora açılan iki oda vardı. Öndeki oda misafir odası olarak kullanılıyor, dip odadaysa annesi kalıyordu. Nazım, annesinin odasına doğru birkaç adım attığında odadan yükselen sesler karşısında gözleri irileşti. Sırtını oda kapısına yakın bir yerde duvara yaslayarak içerideki seslere kulak kabarttı: Annesi zevk içinde inliyor, Selçuk'sa hızla soluyordu. Başını duvara yaslayıp ellerini yumruk yaptı. Aklından türlü düşünceler geçiyordu. Bir yandan içeri girip ikisini de öldürmek, öte yandan hıçkıra hıçkıra ağlamak istiyordu. "Sahip olduğu", sığındığı tek insan elinden kayıp gidiyordu ve onun yapabileceği bir şey yoktu. O an tuhaf bir biçimde yüzünü hiç görmediği babası aklına geldi. "Keşke," dedi. "Keşke burada olsaydı!"

Yumruklarını ellerini acıtıncaya dek sıktı. İçeri girse? Girip annesinin vicdan azabı çekmesini sağlasa? Sanki ne olacaktı ki; o yavşak heriften ayrılacak mıydı! Seslerine bile katlanamazken onları yatakta görmeye dayanabilir miydi? Doğrusu aklından bu düşüncelerin geçmesi geri dönüşü olanaksız bir davranışa yönelmesini engelleyen en önemli unsur oldu. Sonunda, olanlardan habersizmişçesine evden çıkmanın en doğru yol olduğuna karar verdi. Odasına gidip çantasını alacak ve hiçbir şey olmamış gibi davranacaktı. Kararını uygulamak için ilk adımı attı: Sessizce koridordan salona geçti ve o an içi, debisi artan bir çayın yatağına sığmamasına benzer biçimde kabardı ve "Bunun hesabını soracaam!" diye bağırarak büyük bir gürültüyle kapıyı çekiverdi. Salona geçtiğinde masanın üzerindeki baklava kutusu gözüne çarptı. Öfkesi iyiden iyiye kabarmıştı. İki eliyle kavradığı kutuyu hızla koridor kapısına

fırlattı. Kapıya çarpıp yere düşen kutudaki baklavaların bir bölümü bütün halinde, bir bölümü ufalanmış biçimde kapının dibinden salon halısına varıncaya dek dağıldı ve deniz anasına benzer görünümde ince bir şerbet tabakası kapıya yapıştı. O sırada, kollarıyla bacaklarını üzerine abanan Selçuk'un beline dolayan Aysel koridor kapısının gümbürdeyen sesiyle şoke olmuş ve Selçuk'u üzerinden iterek doğrulmuştu. Endişe, korku ve şaşkınlık içeren bir edayla ağzından, "Nazım!" sözleri döküldüğünde oğlu dış kapıyı çarpıp evden çıkmıştı bile. Aysel içinden, "Keşke kapının zincirini taksaydım" diye düşündü. Her şey bir anda olmuştu, zaten Nazım'ın bu saatte eve geleceğini nereden bilebilirdi!

Koridor kapısına atılan cismin ve öfkeyle çekilen dış kapının sesiyle başını ellerinin arasına aldı. Kendini, utançtan yerin dibine girmiş gibi hissediyordu. Nazım'a bu durumu nasıl açıklayacaktı? Dönüşü olanaksız bir noktadaydı. Ağlamaklı bir yüzle iç çekerek çabucak üzerine geçirdiği sabahlığın kuşağını bağlarken Selçuk, "Nereye gidiyon ya!" dedi.

Odadan çıkan Aysel sert bir bakış yönelttiğinde sesini çıkartmayan Selçuk sırt üstü uzandı. Aysel koridora çıkınca fısıltıyla, "Amına kodumun karısı en güzel yerde bıraktı," deyip, yumuşamaya başlayan çükündeki lastiği çıkardı. Peçeteyle temizlediği maslahatı bir süre sonra iyiden iyiye tokatlamaya başladı.

Nazım, o günden sonra her baklava yediğinde kendini öfkeli hissetti ve annesiyle ilişkisi bir daha eskisi gibi olmadı.

İşte, Arif'in "Sakın evlenme!" öğüdüne gülümseyerek karşılık vermesi bu acı dolu olayın kendini anımsatmasını önlemek, aklının ve gözlerinin önüne geniş bir perde çekebilmek içindi.

7

Annesiyle Selçuk'u "yakaladığı" günden bir iki yıl önce ergenliğe girmiş Nazım'ın cinsel açlığı o dönemlerde doruktaydı.

Eski adıyla Seyranbağları, yeni adıyla Öğretmen Necla Kızılbağ Lisesinden, Kütükçü Alibey İlköğretim Okulu'na doğru uzanan kambur bir cadde vardır: Tekman Caddesi. Burası belki de metrekareye düşen çocuk sayısının en fazla olduğu caddelerin başında gelir. Okulların tatile girdiği yaz aylarında, akşam serinliğinde evlerde tek bir çocuk kalmaz. Buralar, her fırsatta politikalarına sövdükleri, ama seçimlerde aynı malum "sosyal demokrat" partiye oy veren insanlarla doludur. Nazım, annesiyle birlikte işte bu caddede oturuyordu.

Seyranbağları Lisesi'ne başladığında yaşıtlarına göre kıçı yere biraz yakın olmasına karşın oldukça güçlü bir çocuktu. Yüzündeki sivilceler nedeniyle kendine güveninin azaldığı bir dönemden geçtiği söylenebilirdi. Cinsel açlığını bir türlü doyuramıyor, yaşıtı oğlanların çoğu gibi hemen her gün birkaç kez mastürbasyon yapıyor, ancak ateşi söneceği yere gittikçe alevleniyor ve Nazım azgın bir boğaya dönüyordu. Vücutlarının mahrem yerlerini porno dergilerinden bildiği kadınları öylesine arzuluyordu ki bu durumu kendine bile açıklaması hiç kolay değildi. Bir kadınla birlikte olmalıydı, ancak bunu nasıl başaracaktı? İşte yanıtını bilmediği soru buydu. Sınıftaki kızların birine yanaşarak şansını denese? Olabilirdi. Sonunda şansını, kalçaları ve göğüsleri diğerlerinden epey dolgun olduğu için sınıftaki oğlanların çoğunun ilgisini çeken ve bazı ilgileri karşılıksız bırakmadığı -söylenti düzeyinde de olsa- bilinen İlknur'da denemeye karar verdi. İlknur'la samimi olmanın bir yolunu bulmalıydı, ama nasıl? Bir süre bu sorunun olası yanıtları üzerine düşündü. Atacağı adımlara karar verdiği bir gün okula gittiğinde tuvalette saçlarını ıslatıp taradı. Sivilcelerinin aynada gözüne az göründüğü, kendini yakışıklı hissettiği bir sabahtı. Cesaretini toplayıp sınıfa girdi. İlknur sınıftaydı. Nedense herkesin ona baktığını, ne yapacağını bildiğini sanıyordu. Ders bir türlü bitmek bilmiyordu.

Teneffüste kalabalığın arasında, tek eliyle tırabzandan tutunarak diğer elindeki cırt cırtlı cüzdanı kavrayıp kantine inen İlknur'u seçmesi zor olmadı. Gürültülü kalabalığı yarıp kızın yanına ilerlerken yüreği ağzına gelmişti. Kantine açılan koridora

çıktıklarında salınarak yürüyen İlknur'un hemen arkasındaydı. Cebine soktuğu ellerinin titrediğini hissetti. Gitse miydi yanına? Şakakları zonkluyordu. Sonunda, "Ne olursa olsun," dedi ve adımlarını hızlandırdı. İyi de ne söyleyecekti? Her olasılığa karşı kurduğu ve geceler boyu kafasının içinde dolaştırarak çeşitli biçimlere soktuğu cümleler şimdi kaybolmuş gibiydi. Öğrencilerin tıka basa doldurduğu kantine çok az kalmıştı ve İlknur'la, kalabalık içinde konuşmak istemiyordu. Ancak tam o anda İlknur, peşinden birinin geldiğini hissetmiş gibi birdenbire geri dönüverdi. Şimdi, göz gözeydiler. Nazım afallarken kendinden emin bir edayla karşısında dikilen İlknur peşindeki çocuğun derdinin ne olduğunu öğrenmek için başını, "Ne?" der gibi salladı. Nazım kalakalmıştı. Hazırlıklı olmadığı bu durumdan yırtmanın bir yolunu bulmalıydı. Sahte de olsa rahat bir görünüme bürünmenin en uygun yol olduğuna karar vererek gülümsedi. "Naber kız?"

Kaşlarını çatıp karşısındaki yılışık oğlana bakan İlknur ne diyeceğini arar gibi duraladı. Sonunda, "Sanane lan," dedi. "Göt yüzlü!"

Nazım kısık gözlerle arkasını dönüp kantine doğru ilerleyen İlknur'a bakakaldı. İstem dışı bir hareketle eli yüzündeki sivilcelere gitti. Bu olaydan sonra uzunca bir süre özgüveni zedelenmiş bir halde dolaştı durdu. Kızlara içten içe lanet okuyordu. Ancak belli bir süre geçip "sağlam" kafayla düşünerek, kendine, yanıtı belli bir soru yönelttiğinde örselenmiş özgüvenini yeniden kazandı: Bir kıza yanaşabilecek cesareti gösterebildiğime göre kendimi neden yıpratıyorum ki?

Kendisinin de farkına vardığı cesareti, cinsel açlığıyla birleşince patlamaya hazır bir bombanın açığa çıkması kaçınılmazdı, öyle de oldu: Bomba önceleri, iş çıkışı evlerine dönen memur kadınlardan gözüne kestirdiklerini (kalçaları dolgun ve alımlı olanlarını) belli bir uzaklıktan izlemekle ısınmaya başladı. Kadınların çalkalanan kalçalarını rahatlıkla izleyebileceği bu iş için, kendine Küçükesat Caddesi'ni seçen Nazım, onları cadde boyu izliyor, dokunabilmek için adeta kuduruyordu. Sonunda çözümü, iş çıkışı saatlerinde tıka basa dolan otobüslere binmekte buldu. Neyse

ki fordçuluk yaparak serseri mayın gibi dolaştığı o günler geride kalmıştı. Ancak Nazım'ın "sevimli" yüzünün ardındaki ifadenin açığa çıkmasına yol açacak biçimde içtepilerin boyunduruğu altına girdiği olmuyor değildi. Zaten, gecenin ilerleyen saatlerinde Arif ve Orhan'la yaşayacakları geri dönüşsüz olayda kişiliğinin bu yönü de etkili olacaktı.

II. Bölüm (Arif)

En büyük eseri insanlara bakınca, Tanrıya inanmak zordur.
Mehmet Eroğlu, *Fay Kırığı -2-*

1

9 Nisan 2010 Cuma, Saat: 08.15
(Gelidonya'da yemek yedikleri günün sabahı)

Ellili yaşlarının başındaki Arif, eşi Zeynep ve kızı Umut'la A. Ü. Cebeci Yerleşkesi yakınındaki Çamlıtepe Mahallesi'nde oturuyordu. Maraş Katliamını protesto etmek için 2 Ocak 1978'de Ziraat Bankası Küçükesat şubesini soydukları gerekçesiyle Seyranbağları'ndan dokuz arkadaşıyla cezaevine girmişti. 4 yıl 5 ay kaldığı cezaevinden, kararın bozulmasıyla tahliye olup askere gitti. 12 Eylül sonrasının karanlık günlerinde ODTÜ Psikoloji Bölümünü'nde okudu. Uzun boylu, koca kafalı, kürek gibi elleri olan Arif'in normalde göze batan iriliği önemli bir günde işe yaramış ve polisin elinden kurtulmasına yol açmıştı. İsviçre merkezli bir insan kaynakları şirketinde çalışırken evlendiği okul arkadaşı Zeynep'le ilk yıllar oldukça mutluydular. Ancak birkaç yıl sonra kızları Umut'un doğuşu her şeyi değiştiriverdi: İşten izin alan Zeynep bebeğe kendisi bakmak istediği için önce zorunluluktan sonra kaynağını kendinin de bil(e)mediği nedenlerden ötürü tipik bir ev kadını oldu. Arif'se tatil günlerini elindeki kumandayı sehpanın üzerine bile koymadan televizyon karşısında geçiriyordu. Ota boka sinirlenen tahammülsüz bir çift olmuşlardı. Kızları Umut ise bu tartışmalardan kaçmak için müziğe sığınıyor; ya müzik setinin sesini açıyor, ya da kulaklığını takıyor, kendini dinlenmiş, can sıkıntısından kurtulmuş ve sorunlardan uzaklaşmış hissediyordu.

Çoğu zaman işlerinin uzadığı bahanesiyle arkadaşlarıyla içip eve geç gelen Arif, "mutluluğu" -fahişelere gidip gelerek- bir zamanlar aşık olduğu Zeynep'ten uzakta aramanın yolunu seçti. Arada sırada kızını istediği gibi yetiştiremediğini düşünmüyor

değildi. Ancak o anlarda, "Amaan, ne de olsa annesi var başında, bana ne!" deyip işin içinden çıkıveriyordu.

O günlerde kullandığı arabaya (2002 model Volvo) "Güvenli araba, sağlam araba..." dese de Arif'in gözü BMW jip'ten başkasını görmüyordu. X5'e kurulup gazı köklese ne güzel olurdu. Aslında düşlediği araca verecek parası vardı. Ancak böyle bir girişimde bulunursa kendini eski değerlerini satmış gibi hissedecekti. Oysa önünde sonunda bir arabaydı! Bazen, "Bi daha mı gelecez dünyaya anasını satayım," diyordu demesine, ama alamıyordu işte. Başucunda X5'in maketi duruyor, bazen onunla çocuklar gibi oynuyordu. Karısına her ne kadar "Eşantiyon," dese de yalandı: Maketi, BMW Türkiye dağıtımcısından, havaalanı yoluna kadar gidip 100 Euro bayılarak almıştı.

O akşam, teyzesinin torunu evlenen Zeynep düğüne Arif'le birlikte gitmek istiyordu. Kahvaltı masasında yeni bir tartışma filizlenmek üzereydi.

Arif, "İşim var," dedi. "Siz gitseniz?"

Zeynep sertçe sordu:

"Ne işiymiş bu?"

Sinirlenmemek için kendini tuttuğu anlamına da gelecek biçimde derince soluyan Arif uygun bir gerekçe bulursam yırtabilirim düşüncesiyle oturduğu yerden gözlerini masanın başında dikilen Zeynep'e doğrulttu:

"İş yemeği, keşke daha önce söyleseydin."

"Düğün davetiyesi masanın üzerindeydi, görmedin mi?"

"Valla görmedim," Zeynep'i susturmak için yalan söylemeye karar verdi. "Hem Cezmi abi de gelecek."

Arif bugünlere gelmelerinde önemli payı bulunan cezaevi arkadaşı Cezmi'nin, Zeynep'in gözündeki saygınlığını bildiğinden adını araya sıkıştırıvermişti.

Zeynep, "İyi selam söylersin," dedi. Öfkesi dinmiş miydi? Bir süre sustuğuna göre öyle olmalıydı. Ancak, Cezmi abiye adeta saygısını sunduğu saniyelerle sınırlı susma anı geçince tartışmayı kaldığı yerden sürdürme isteğinde olduğunu belli etti:

"Demek görmedin davetiyeyi? Hayret! Sehpanın üzerindeki tozu görüyosun ama."

"Yeter artık Zeyno, bi sefer bensiz gitseniz olmaz mı ya?"

"Bir sefer mi? Kaç bi sefer Arif, kaç bir sefer, sen adam olmazsın."

"Olmam."

Mutfak tezgahına yönelen Zeynep, "Allah akıl fikir versin sana," dedi.

Arif ulur gibi boynunu uzatarak, "Amiiin," dedi. Evden çıkmak için yerinden doğruldu. Kahvaltısı yarım kalmıştı. Umut'un odasının yanından geçerken dışarı taşmak için kapıyı zorlayan müziğin sesiyle kulaklarını kapattı. Metal yorgunluğu bu olsa gerekti. Dış kapıyı açtığında Zeynep'in bağrışını işitti:

"Bari çıkışta al bizi."

İçinden, "Neydik ne olduk," dedi. "Amına kodumun karısı yüzünden."

Aslında bir şey olduğu da yoktu. Ancak yaşamında bir şeylerin istediği gibi gitmediğini, gerçekleşmediğini düşünüyor; ne olduğunu bilmediği eksikliği, karısının varlığına bağlıyor ve oldukça rahatlıyordu.

Kapıyı çarpıp dışarı çıktı. Arabaya binince bir süre yasladığı başını kaldırıp direksiyon simidine vurdu. "Allah kahretsin!" dedi. Saate baktı: 08.24. Ceket cebinden çıkardığı telefonda Rıfat adını görünce saatin kaç olduğunu umursamadan bastı. Rıfat adına kaydettiği numara, gitmeye "devam" ettiği Naz'ın numarasıydı. "Müsait misin?"

Uyanmakta güçlük çeken Naz saçını tarazlarken tek gözüyle duvar saatine bakıp, "Rüyanda mı gördün?" diyerek soruya soruyla karşılık verdi.

Karşısındaki kadının takma adına uygun bir tavırla hareket edebileceğini sezen Arif kendince ikna yoluna gitti: "Canım sıkkın, fazla kalmıycam zaten, seni çok özledim."

Arif'in neyi özlediğini bilen Naz, "Tamam," dedi. "Ne zaman gelcen?"

"On beş dakkaya ordayım?"

"Seni azgın, gel bakalım."

Arif, "Bir şey istiyor musun?" diye sordu.

"Poğaça alırsan atıştırırız"

"Kaç tane?"

"Al işte üç beş tane."

Az sonra, Kolej'den dönüp Seyranbağları'na çıkan yokuşu gördüğünde gözleri buğulandı Arif'in. Cezaevinden tahliye edildiği gün bu yokuştan eve dönmüştü. Müzik setine hemen bir CD koydu. Birkaç tuşa bastıktan sonra aradığı şarkı, içini kanatarak çalmaya başladı: Ahmet Kaya: *İçerden Çıkacak Birazdan Adam;*

Yılların tortusu çökmüş yüzüyle
Alnını güneşe serecek adam
Uykusuz ranzalar suskun voltalar
Geride kalacak ve ah hüzünle
Bir kül gibi savrulup gülecek adam
Kar yağmıştır sardunyanın üstüne
Anılar toza toza bulanmıştır
Kitaplar sobada yanmış
Ah sazlar duvarda kalmış
Güzelim şarkılar yağmalanmıştır

İçerden çıkacak birazdan adam
Yıpranmış bavulu hantal sesiyle
Kendini yollara vuracak adam
Yüz çeviren dostlar sinsi tavırlar
Açığı çıkacak ve ah kendiyle
Bir ince hesabı görecek adam
Susamıştır tebessümün seyrine
Saçları hiçbir gün okşanmamıştır
Bir ihtilal kadar yalnız
Ah vefanız kadar yanlış
Mümkünse farz edin yaşamamıştır

En az bin kez dinlediği, "*Bir ince hesabı görecek adam*" dizesinde tüyleri nedense diken diken oluyordu. Ağlamakla kin arasında gidip gelen duygularla şarkıyı dinlerken o güne döndü: Dokuz kişiyi -büyük olasılıkla topluca mahalleye dönmesinler diye- aynı gün serbest bırakmamışlardı. Arif tahliye edildiğinde karakola götürüp fotoğrafını çektiler. Kolej'de polis minibüsünden indirildiğinde sisli bir aralık akşamıydı. Ürkek gözlerle çevreye bakındı. Dışarıda olduğuna inanamıyordu. Yeniden içeri girmekten, Mamak'a gitmekten ölesiye korkuyordu. Bir an önce eve dönmeliydi. Yürürken insanlar sanki üstüne üstüne geliyordu. Kendini Seyranbağları girişindeki Kuyubaşı'na çıkan yokuşa vurdu. Yokuş bittiğinde soluk soluğa kalmıştı. Seyranbağları'na girdiğindeyse donakaldı: Topu topu dört yıl geçmişti ancak doğup büyüdüğü mahalleyi neredeyse tanıyamayacaktı; mahallenin girişi şantiyeye dönmüştü. Kimi bitmiş, kiminin yapımı süren binalar eğri büğrü, irili ufaklı dişler gibi sıralanmışlardı. Kendini sudan çıkmış balık gibi hissediyordu. Öyle acınaklı bir durumdaydı ki önceden her yanını avucunun içi gibi bildiği mahallede evini güçlükle bulabildi. Mahallenin kalbine, yani Zafertepe'ye yol açılmış, sokakların yeri değişmişti. Neyse ki Seyran sırtlarından aşağıdaki İncesu'ya eğik bir omurga gibi inen merdivenin başındaki evleri yerli yerindeydi.

Kapıyı annesi açtı. "Oğlum, kurban olurum sana," diyen kadın, sıkıca sarıldığı oğlunu öpüp kokladı. Görüş yerlerinde itilip kakıldığı dört yılın sonunda oğluna kavuşan kadın gözyaşlarını tutamıyordu. Bir daha ondan ayrılmaya hiç ama hiç niyeti yoktu. Babasının, annesinden tek farkı ağlamamasıydı. Aslında yaşlı adam yılların özlemiyle karışık öyle bir sevinç duygusu içindeydi ki dokunulsa yıllardır içinde biriktirdiği tüm yaşlar gözünden dışarı fırlayacaktı. Arif o akşam banyo yaparken tastaki su başından aşağı her indiğinde sanki Mamak'ın izleri siliniyordu. Banyodan çıkıp sobanın yanındaki divana kurulduğunda özlemini çektiği cam bardaktan çay içti. İnce belli bardaktan avucuna yayılan sıcaklık... O an bunu hiçbir şeye değişmezdi. Kendini yıllardan sonra tertemiz ve olabildiğince iyi hissediyordu. Kısa süre son-

ra gelen mahalle arkadaşlarıyla eski günlerden söz ettiler. Arkadaşları Arif'in cezaevi "anılarını" duymak için sabırsızlanıyordu. Neyi, nasıl anlatabilirdi? Yaşamlarının bir bölümünü cezaevinde geçirenlerin yabancı olmadıkları türden birkaç gülünç olay anlattı. Ancak anlatamadıkları, gözlerinde gizliydi ve zaman zaman camdan dışarı bakıp uzaklara daldığında göz bebekleri sinema perdesi gibi açılıyor, sözcüklerle anlatamayacağı acılı günlerin akınına uğruyordu. İstediği tek şey Mamak'ı unutabilmek, belleğinin diplerine gömüp üzerini toprakla, mümkünse betonla doldurabilmekti. İnsanın unutmaya çalıştıklarının dönüp dolaşıp kendini bir biçimde anımsattıklarını o zamanlar bilmiyordu ve çevresindeki insanları hâlâ bıraktığı gibi sanıyordu. Oysa yaşam, büyük oranda 12 Eylül'ün etkisiyle hızla değişiyor ve herkesi değiştiriyordu.

2

Telefonu kapayan Naz, üzerine sabahlığını giyip elini yüzünü yıkadı. Tırnaklarına baktı. Kırmızı ojeleri atmamıştı. Tuvalet masasına oturup hafif bir rötuş yaptı. Elleriyle sıkıca kavradığı kızıl saçlarını masadaki lastikle sıkıştırıp aynada gözlerini buldu. "Hâlâ çok güzelim," dedi.

Aslında 27 yaşında 1.62 boyunda 54 kilo Naz -gerçek adıyla Ayşe - düşündüğü kadar güzel olmasa da normalden biraz küçük ama avuca gelen göğüsleri, dar bir pantolon giydiğinde kendini olanca gösterişiyle açığa çıkaran dolgun, biçimli kalçasıyla mesleğini sürdürmeye fazlasıyla yetecek ölçüde çekiciydi. Yeni adıyla eskort kızlık olan fahişeliği icra ettiği altı yıl boyunca yüzlerce adamla birlikte olmuştu. Bazılarıyla birden fazla birlikte olduğunu da hesaba katarsak mesleki yıpranma kaçınılmazdı. Müşterisiz kalmanın ne demek olduğunu çalışamadığı günlerde anlayan Ayşe, sermayeyi erken yıpratırsa gelirinin düşeceğini ve şimdiki yaşam düzeyini koruyamayacağını iyi biliyor, bedenine herhangi bir kadından çok daha iyi bakıyordu. Aylık kazancının ortalama beşte birini güzellik salonlarına yatırması lüks yaşam tutkusunu

sürdürebileceği mesleğinin gereğiydi ve onda bunu layıkıyla sürdürmeye yarayacak bir tutku vardı.

Zamane adı eskort kızlık olan fahişeliğe başladığında otel odalarında, arabalarda iş tutuyordu. Yavaş yavaş fahişe, pezevenk ve müşterilerden oluşan sektör oyuncularını tanıdı. İnternette eskort kızların ilanlarının yer aldığı forum sayfalarına Naz rumuzuyla, yüzünü tülbentle kapatıp iç çamaşırlı bir boy fotoğrafı koyduğunda müşteri sayısında kelimenin tam anlamıyla patlama yaşanmıştı: İlanda kelimesi kelimesine şunlar yazılıydı:

25 yaşındayım. Boyum 1.62. Kilom 54.
Saati: 200 TL.
Anal: 250 TL
Gecelik: 500 TL (24:00'dan 04: 00'a kadar)
Oral yapılır.
Prezervatif kullanmak mecburidir. Bu konuda ısrar etmeyiniz.
Lütfen elit Bey'ler arasın!

Bir süre sonra sağda solda iş tutmaktan kurtulup meslektaşı Betül'le Ankara'nın seçkin caddelerinden Kennedy Caddesi'nde bir eve taşındı. Her yasadışı sektör gibi bu sektör de gagasını ıslatmak isteyenlerle doluydu. Vücudu yıpranmadan, derisi pörsümeden kazanabileceği kadar para kazanmak isteyen kadınlar için -onların etinden, sütünden yararlanmaya çalışan zibidiler ortalıkta cirit attığından- güvenlik öncelikli bir sorundu. Boşluk tanımayan yaşam, bu alanda da kendine özgü bir çözüm geliştirmişti: Komisyonculuk... Hemen her bölgenin önemli komisyoncuları vardı. Polis, taksi durakları, konsiyerjler* ve diğer komisyoncularla ittifak ve çatışmalarla örülü karmaşık ilişki içindeki komisyoncuların, müşterisini kendi bulan kadınlar konusunda geleneksel pezevenklerden tek farkları, kadınları pazarlamayıp

---

* Anlamı "*kapıcı*" olan Fransızca kökenli bir sözcük. Büyük otellerde müşterinin otel dışındaki iş ayarlamalarını yapan birimin adıdır. İyi bir *konsiyerj'in* bulunduğu bir otelin müşterisine ayarlayamayacağı hizmet yoktur(!).

temelde güvenlik olmak üzere bazı hizmetler karşılığında belirli ücret almalarıydı. İşte, Ayşe'yle Betül'ün bağlı olduğu Rasim, Kenedi Caddesi'ni de içine alan Esat bölgesinin en önemli komisyoncusuydu. Eve taşındıklarının ertesinde, Esat gibi pahalı sayılabilecek bir bölgedeki bu tür evlerin çoğunu kendine bağlayarak alemde nam yapmış Rasim'in iki adamı, sermayenin kokusunu almışçasına kapıda belirdi.

Uzun boylu olanı dik sesiyle, "Rasim abiyi tanıyonuz mu?" diye sorduğunda Ayşe'yle Betül birbirine baktı. Bu bakış, profesyonelliğe adım attıklarını hissettikleri andı.

Ayşe, "Duyduk!" dedi.

"İyi," dedi adam. "Sizinle konuşacakları var, yarın akşamüstü dörtte evde olun."

Betül, kibar olmaya çalışan bir pavyon kadını ağzıyla, "Önemli bir şey mi vardı acaba?" diye sorduğunda, "Senin gibileri iyi bilirim" anlamında tek kaşını kaldırarak Betül'ü tepeden tırnağa süzen adam, küçümser bir edayla başını yana eğdi. "Yok," dedi. "Sen evde ol yeter."

Bundan sonraki aşamayı, aynı işi yapan kadınlardan bilmelerine karşın, yaşadıkları gerginliği üzerlerinden atıp güven dolu bir rahatlıkla işlerini görmeleri için beklemek dışında bir seçenek yoktu.

Ertesi gün eve damlayan kısa boylu, yanında sürekli tabanca ve sustalı taşıyan, yer yer kırlaşmış gür saçlı, ellilerinde, façası bozuk ve burnu kırık Rasim'in yüzünü ilk ve son kez o gün 16.30 sularında gördüler. İki adamıyla gelen Rasim, kızların "Buyurun," demesiyle salona geçip koltuğa kurulmuş ve oturup oturmamakta duraksayan kızlara izin verir gibi karşısındaki çekyatı gösterip bir sigara yakmıştı.

Boğazını temizleyen Rasim, yaptıkları işe ters bir ruh durumuyla gelinlik kız gibi utana sıkıla çekyata oturan Ayşe'yle Betül'e, "Kızlar," dedi. "Lafı uzatmayı sevmem. Benim bölgemdesiniz, ben sizi biliyorum siz de beni. (Sigara tuttuğu elinin baş parmağıyla kendini işaret etti.) Benle iş birliği yaparsanız, sizi her tür tehlikeden korurum, başınız hiç ağrımaz..." Arkasına yaslandı "Tabii," dedi. "Teklifimi kabul etmeme hakkınız var,"

Keskin bakışlarını kızların gözlerinde gezdirdi. "Ama baştan söyleyeyim, sonuçlarına da katlanırsınız; alemdeki itibarımızı kaybetmek istemeyiz nihayetinde."

Kısa süren sessizlik ardından öne doğru eğildi. Sigarasını küllüğe bırakıp sordu.

"Şimdiii, benle çalışmak istiyonuz mu?"

Ayşe ellerini -uslu bir çocuk gibi- dizlerinin üzerinde kenetleyip, "Ne kadar ödeyeceğiz acaba?" dedi.

"Tarifeyi" ayrıntısıyla bilmesine karşın, önünde gergin bir ipe döndüğü adama soru yöneltmesi aslında rahatlama isteğinden başka bir anlama gelmiyordu.

"Kelle başı 1000, aylık olaraktan."

"Biraz indirim olmaz mı acaba?"

Rasim gözlerini tavana dikti. Yanağını kaşıdı. Bakışlarını tavandan indirip, "Adın ne senin?" diye sordu.

"Naz."

"Don mu alıyon gızım, ne indirimi, biz senin canını malını goruyacaz diyoz, sen üçün beşin peşindesin."

Ayşe, sinmiş bir kedi gibiydi. "Yok," dedi. "Yanlış anladınız, kabul ediyoruz şartları da, merakımdan sormuştum..." Gerilen ortamı yumuşatmak için adım atması gerektiğinin kokusunu almışçasına muzip bir sesle, "Siz de çok sinirlisiniz amaa," dedi.

Rasim'in gülümsemesine bakılırsa Ayşe amacına ulaşmıştı. "Bak Naz, ben çayında çorbasında bi adamım, beni sinirlendirmeyin ki oturduğum yerden kalkmayayım... Hepimiz huzur içinde paramızı kazanalım yani."

O ana kadar sesi çıkmayan Betül'ün ağzından konunun ayrıntılarını merak ettiğini belli eden bir cümle döküldü: "Ödemeyi size mi yapacağız acaba?"

"Yok," dedi Rasim. Ayakta duran adamlardan birini göstererek, "Ahmet'e." Sonrasında gözdağı vermeyi ihmal etmedi: "Ödemede aksama olmazsa bi daha yüzümü görmezsiniz, ama ödeme yapmadığınız her ay senet imzalarsınız. Benden size abi tavsiyesi; bizim evlerden birinde sermaye olmak istemiyosanız iyi çalışın, iyi çalışın ki borcunuzu zamanında ödeyin."

Rasim'in "bizim evler" dediği, genelev gibi çalıştırarak mangır kestiği Gazi Osman Paşa'daki iki villaydı. Sigarasını küllüğe bastırıp bir süre sonra en az birinin oraya düşeceğini kestirdiği kızların yüzüne bakmadan yerinden doğruldu. Ahmet'i gösterdi. "Size bi telefon numarası verecek," dedi. "7/24 yani, (göz kırptı) reklamlardaki gibi... Ne derdiniz olursa arıyonuz. Bazı piçler musallat mı oldu, hemen söyleyeceksiniz ki beyinlerini alalım. Apartmanda birileri parazit mi yapıyo, çat telefon, çocuklar geliyo bi ayar, ses seda yok... Velhasıl bakkal, çakkal, anladınız de mi?"

Ayşe'yle Betül söylenenleri başlarıyla onayladıktan sonra, "Hadi bana müsaade," dedi Rasim. Evden ayrılırken, esnaf lokantasından çıkıyormuş gibi, "Hayırlı işler kızlar," demeyi de ihmal etmeyen Rasim için kendine bağlı kadınların kanını emdiği pekala öne sürülebilirdi, ancak onlara kene gibi yapışmaya çalışanların da kanının tadına baktığından aldığı parayı son kuruşuna kadar hak ediyordu.

O günden sonra Rasim'in dediği gibi kızlara zaman zaman kanca atmaya kalkanlar olmuyor değildi ki bunların kancasını kırmak ve kanını almak Rasim'in adamları için olağan bir işti. Rahatça çalışıp komisyonlarını ödeyen kızlardan uzun süre ses çıkmayınca Rasim kendine bağlı birileri aracılığıyla kızları hafiften korkutuyor, sonrasında kızları "beladan" kurtararak, aldığı parayı hak ettiğini ispatlıyordu. Sonuçta, ona bağlı evler kendilerini bütünüyle güvende hissederlerse Rasim'e ne gerek kalırdı! Artık Ayşe'nin -kimisi yağlı- sürekli müşterileri oluyordu. Seçici davranmaya başlaması bu yüzdendi: Eskisi gibi ne önüne her gelenle yatıyor ne de "malı" internete sererek müşteri topluyordu. Artık referansla çalışıyor, alemdeki adı "yüksek profilli" olan zengin müşterilere "kaliteli hizmet" veriyordu. En çok acıdığı insanlar Hoşdere Caddesi'nde müşteri bekleyen travestilerdi. Aslında kendinden düşük görerek acıdığı travestileri müşteri çalan rakipler olarak saydığı için, alemdeki her kevaşe gibi çekemese de, bir gün travestileri polisten dayak yerken gördüğünde meslektaşlarının düştüğü durumdan dolayı yüreği cız etmişti. Ardın-

dan gelen ve kendini belli belirsiz bir sırıtışla ele veren bir duygu vardı ki bu ancak şöyle anlatılabilirdi: İnce bir üzüntü tabakasıyla kaplı sevinç ve kendine güven kabında çalkalanan üstünlük. Evet, aynı işi yapan insanlara -yalnızca düştükleri durum için değil- kendinden "aşağı" oldukları için acıyordu. Zaten, düştükleri durum da bunun bir göstergesi değil miydi!

Bir süredir, Naz'a "devam eden" Arif, yol üzerindeki pastaneden poğaça alıp Kenedi Caddesi'nin başlangıcındaki eve gittiğinde saat 8.40'tı. Sabahlıkla kapıyı açan Ayşe işaret parmağını dudağına götürerek kısık bir sesle, "Sus," dedi. "Betül uyuyor."

Elindeki kesekağıdını mutfak masasına bırakan Arif'in dudağına öpücük kondurdu. Kendisine yumulan Arif'ten kurtulup odasına yöneldi. Sabah güneşinin bronz renkli huzmeleri, perdeden süzülüp, değdiği yerleri turunçla açılmış bakır rengine boyayarak odayı çekici bir loşlukta bırakıyordu. Kalçalarına hasta olduğu kadının ardından odaya giren Arif'in soluklanışında belirgin bir hızlanma olmuştu. Birazdan kızı yaşında biriyle para karşılığı birlikte olacaktı. Benzer bir durumu başka birinin yaşadığını duysa büyük olasılıkla ayıplardı. Belki bu yüzden, görünmez bir yasağı aşmanın verdiği bir hazla Ayşe'ye geliyor, onunla "seviştikten" sonra adeta tüm gövdesinden su fışkırıyor, kondomu patlatırcasına boşalıyordu. Oysa Zeynep'leyken böyle bir rahatlama yaşayamıyordu. Ne ortada aşılması gereken bir yasak vardı ne de karşılıklı, durdurulamayan bir istek. Ayşe'yle yaşadıklarını karısıyla yaşayabilse burada olur muydu? İşte bu soruya verecek yanıtı yoktu. Bildiği bir şey varsa o da, üzerine bir parça zevk kırıntısı serpilmiş cinselliklerinin öz olarak istenmeyen tüylerden kurtulmak gibi bir alışkanlıktan öte anlam taşımadığıydı.

Ayşe aletini ağzına aldıktan bir süre sonra Arif, "Boşalırsam param boşa gidecek!" endişesiyle kendini geri çekti. Aletini birazdan arasına gireceği kalçalara sürterken Ayşe şifonyerin çekmecesinden bir kondom çıkardı:

"Hadi tak şunu canım."

"Takmasam?"

"Olmaz, her seferinde aynı şeyi söylüyosun!"

İsteğinin kaybolup çükünün inmesinden endişe eden Arif, "Tamam tamam," deyip kondomu taktı ve yüzüstü yatırdığı Ayşe'nin içine girdi. Sıkıp sıkıp bırakan kızın üzerinde fazla gidip gelemeyeceğini biliyor, süreyi uzatmak için derince nefes alıyor ve olabildiğince yavaş hareket ediyordu. Gövdesi burada olmasına karşın benliğinin nerede olduğunu kendisinin de bilmediği Ayşe o kadar çok adamla yatmıştı ki, boşalacağını anlayarak -ensesini sıkan- Arif'in altında, "aauuvv" diye inlemeye başladı. Boşalmayacaktı ama müşterileri çıldırtan ulumaya benzer sesleri de çıkarmasa alemde tutulan bir kevaşe olamayacağını biliyordu. Yaşamak için rol yapmak gerektiğinin ayrımına çoktan vardığı yıllardı. Ancak o, toplumun koşullandırmasıyla gündüz işte gece evde başka kimlikler taşıyan, yaşamak için konumlarını meşrulaştırmak zorunda kalan insanlardan ayrı olarak bütünüyle tensel ve dürtüsel bir ikiyüzlülükle; boşalma taklidiyle işini görüyordu. Belki de her şey memeleri sarkmış ablalarının cümlesinde saklıydı: "Olgunlaşıyorsun kızım!"

Bir süre sonra Arif, Ayşe'nin ustalıkla kullandığı kalça kaslarının da etkisiyle şiddetle boşaldı ve sonrasında derin bir boşluk duygusuyla kendinden geçti. Hiçbir şeye değişilmeyecek mutlak huzur, olsa olsa buydu. Ne var ki boşalmayla gelen huzurun birkaç dakika sonra yerini başka bir duyguya bırakacağını biliyordu: O, altındaki kadından uzaklaşma isteğinden başka bir şey değildi. İnsanın arzusu böyleydi işte; "nesnesine" sülük gibi yapışmak, tatmin olunca da ondan hızla kaçıp kurtulmak istiyordu.

Ayşe odadan açılan banyoya girip çıktığında (temizliğe ne kadar önem verdiği anlaşılsın diye, ilişkiye girdiği bazı müşteriler evden ayrılmadan özellikle duş alırdı) komodinin üzerindeki krem ve parfümlerin arasına bir 200'lük bir de 50'lik bırakan Arif sordu:

"Yeter mi?"

Ayşe göz ucuyla paralara bakıp Arif'in yanağına bir öpücük kondurdu. Boşalan müşterilerin bir bölümünün, kendileri girişimde bulunmadıkça dudaktan öpülmek istenmediklerini

biliyordu; ne de olsa işleri bitmişti. Bu işin temel kurallarından biri müşteriyi hoş tutmaksa, bir diğeri onları sıkmamaktı yoksa müşterilerin ayağını kesmesi işten bile değildi. Bunları yapmayıp müşterileri gereğince bağlamazsanız "Pıuır" diye uçar, başka bir çiçeğe konarlardı. Özetle kaliteli bir fahişe, hem iyi hizmet vermeyi, hem de yeri geldiğinde kıvamında bir soğukluk içine girmeyi bilmeliydi.

Ayşe paraları alırken, "Sabah sabah uykumuzdan ettin bizi ama," dedi. "Neyse bi dahakine telafi ederiz."

Arif ellerini gösterdi:

"Elimi yüzümü yıkayayım."

"Çabuk ol," dedi Ayşe. "Poğaça yiycez daha."

3

Arif lavabodan çıktıktan sonra nedense, saçlarını kurutan Ayşe'nin yarı çıplak gövdesine dokunmak bile istemedi. Üzerine tuhaf bir suçluluk duygusu sinmişti. Sanki az önceki hayvan, yerini annesinin sözünü dinleyen sessiz bir çocuğa bırakmıştı. Parmağıyla odanın dışını işaret ederek, "Ben mutfaktayım," demekle yetindi. Makineyi kapatmayan Ayşe, yapmacık olduğu anlaşılmayan bir neşeyle gözlerini yumdu.

Ayşe sabahlıkla mutfağa geldiğinde Arif sigarasını tellendiriyordu.

Dolaptan peynir ve zeytin kabını çıkartan Ayşe, "Çay mı kahve mi?" diye sordu.

"Hangisi kolayına gelirse."

"Sen söyle, ikisi de kolay."

Bu saatlerde Ayşe'yi ziyaret etmediğinden, kahvenin daha çabuk olacağını düşünen Arif, "Kahve o zaman," dedi ve tezgahtaki su ısıtıcısına yönelen Ayşe'nin görebileceği bir biçimde saatine baktı. "Ne o, acelen mi var hayatım," dedi Ayşe.

Arif kaşlarını kaldırarak, "İşe geç kalacağım da," dedi. Herkes rolünü oynuyordu.

Ayşe beklediği yanıtı almak için esprili bir dille sordu: "İstediğin saatte gidemiyo musun işe, nası patronsun sen ya!"

Sigarasını küllükte ezen Arif, "Bi toplantım var kızım," dedi ve der demez aklına bir şey gelmiş gibi dirseğini masaya koyup başını kaşıdı. Bu durum belki de "kızım" sözcüğünü kullanmasındandı.

Arif'in kahvesini uzatan Ayşe fincanına bir poşet çay sallayıp kesekağıdındaki poğaçaları çıkarırken içeri uyku mahmuru bir yüzle Betül girdi. Ayşe, kendinden daha yırtık, ama onun kadar çekici olmayan Betül'le aynı evi paylaşmakta bir sakınca görmüyordu. Kendinden güzel olduğunu düşündüğü bir mesletaşıyla yaşasa en küçük rekabet girişiminde tırnaklarını çıkarmakta duraksamayacağı apaçıktı.

Gözlerini ovuşturan Betül, "Şeker mi ezdiniz kız sabah sabah?" dedi.

Ayşe başıyla onaylayınca Betül gözlerini kısıp kahvesini yudumlayan adama şakayla karışık bir sinirle baktı:

"Rüyanda mı gördün Arif Bey?"

Arif gülümserken, Betül, "Bak kızım," dedi Ayşe'ye. "Bu gidişle mobilyayı eskiteceksin, benden söylemesi!"

Gülümseme sırası Ayşe'deydi. "Boşveeer," dedi. "Gel poğaça yiyelim."

Bir süre sonra işe gitmek için arabayı Bağlar Caddesi'ne çıkan yokuşa sürdüğünde Arif'in içi sevinçle doldu: "İnsanın kendi işinin olması ne iyi" diye düşündü. Başkasının yanında çalışsa olağanüstü durumlar dışında belirli bir saatte işe gitmesi gerekecekti. Oysa onun kimseye hesap verme zorunluluğu yoktu. İşte, sabahın köründe karısıyla atışan çok az erkeğin yapabileceğini yapmış, parayı bastırıp rahatlayıvermişti. Büyük olasılıkla yakında benzeri yinelenecek -şu an nedenini dahi anımsamadığı- tartışma aylar öncesinin silik ve tatsız bir anısı gibiydi.

Kendi işini kuruncaya dek geçen sürede toplum ve dolayısıyla Arif büyük bir değişim içinde yeniden biçimlenmişti. Kuşkusuz Arif için değişimi fark edebilmek ve sonrasında "içsel-

leştirmek" önceleri oldukça güçtü: Çoğu arkadaşı gibi 7 Kasım 1982 cunta anayasası için yapılan halk oylamasının sonucunu unutamasa da, cezaevinden çıktıktan sonra bir süre yaşamın eskisi gibi sürdüğü avuntusuyla yaşadı. Oysa toplum değişiyordu, daha da önemlisi mahalledeki arkadaşları değişiyordu. Herkes tutunma telaşına düşmüştü. Seyranbağları'na apartmanlar dikilmeye başlamış, bazı kiracılar Dikmen ve Yıldız'dan ucuza kapattıkları arsaların üzerine -eskisi gibi imece yöntemiyle çalışıp- evlerini kondurmuş, göreli bir refaha kavuşan insanların yaşamdan beklentileri yavaş yavaş başkalaşmıştı.

İnsanlar -zamanın yaygın inancına göre- mimlenmemek için de olsa cunta anayasasını % 91.37 oy oranı ile kabul ettiler. Arif, cuntanın meşruiyetinin en önemli göstergesi olan oylama sonucu açıklanınca kendine sordu:

"Bu insanlar için mi mücadele ettik biz?"

Asında soruyu, gizli ya da açık, herkes soruyordu. Bazen insanlardan nefret ediyor, bazense insanların yaşadıkları karanlıktan çıkmak istedikleri için geçici bir çözüm bulduklarına inanarak kendilerini rahatlatıyorlardı. Oysa insanların yeni anayasayı onaylamasının en büyük nedeni aynı zamanda 12 Eylül'ün de en büyük "başarısıydı": Darbeciler -şiddetlenmesine bazen ön ayak oldukları- kanlı sokak çatışmalarına son vermişlerdi ki sağdan olsun soldan olsun ezici çoğunluğun istediği güvenlik dışında bir şey değildi.

Arif'in inandığı davayı bırakmasında dışsal ve içsel gerekçelerin yattığını öne sürmek pekala olası: Yeni anayasa oylaması iriliğinde olmasa da inancını aşındıran dışsal gerekçelerle hemen her gün karşılaşır olmuştu. Üniversiteye gidemeyen arkadaşları çoluk çocuğa karışıp yaşam telaşına düşmüş olan Arif, ODTÜ Psikoloji'yi kazanmıştı. Boş zamanlarında tencere tava satıyordu. '80 öncesinde ateşli bir destekçisi olduğu siyasete gönül bağının sürdüğü yıllardı. Ortalık toz duman olmuş, tüm ilişkiler dağılmıştı. Ona göre herkes bu geçici dönemde elinden geleni yapmalıydı. Tencere tava satmak için girdiği apartmanların posta kutularına ve uygunsa girişlerine, evde hazırladığı, üzerinde kendi siyasetinin sloganları bulunan çıkartmaları yapıştırıyordu.

Bir gün bir apartman görevlisi Arif'i, kabanının iç arkasına zulaladığı çıkartmaları posta kutularına yapıştırırken gördü.

Elindeki ekmek sepetini yere bırakıp birkaç adım attı. Badi yürüyüşlü bir adamdı. "Hişşşt hemşerim," dedi. "Napıyon sen orda?" Göz ucuyla adama bakan Arif oralı olmayıp parmaklarını iyice yapışması için çıkartmaya bastırdı. Kara kuru, tıfıl adam, Arif'in umursamazlığından da rahatsız olacak ki serteldi:

"Kime diyom lan ben?"

Arif gittikçe diklenen adama baktı. Kuş kadar canı vardı. "Ne?" anlamında göz kırpıp yandaki posta kutusuna yöneldiğinde önemsenmediğini düşünen adam horozlanmayı üst perdeden sürdürdü:

"Yapıştırmasana gavat!"

Tepesi atan Arif kaşlarını çatarak adama döndü. "Ne diyon lan sen puşt," dedi. "Üç kuruşa köle gibi çalışmıyon mu lan, sizin için yapıştırıyoz oğlum bunları!"

Adam, "Sizin için yapıştırıyoz bunları" sözcüklerini duyunca durulur gibi oldu:

"Ne bizim içini ulan," dedi. "Akşam yönetici hepsini bana temizletecek, aç karnımı mı doyuruyon sanki!"

Adamdaki yumuşamayı sezen Arif esaslı bir ajit-prop çekmeye hazırlanırken bıdık herif yeniden coşa geldi. Çenesini Arif'e doğru kaldırarak, "Siktir git," dedi. "Polis çağırım haa!"

Duydukları karşısında denetimini yitiren Arif uzunca bir adım atıp adamın gırtlağına yapıştı. Elindeki çıkartma rulosu ekmek sepetinin yanına düşmüştü. Öyle öfkeliydi ki adamın başını duvara vurabilirdi, ama vurmadı. Ancak, ayaklarını birkaç santim yerden kestiği adamın karnına diziyle bastırıp olası bir direnci önledi. Az önce horoz gibi efelenen adam, şimdi ensesinden tutulup havalandırılan bir kedi yavrusu kadar korumasızdı.

"Kimi çağıracan söyle bakalım?"

Gırtlağı sıkılan adam güçlükle de olsa, "Tövbe abi," diyebildi. "Bağışla"

Arif gözlerini kısarak, "Bu olanlardan birine bahsedersen," dedi. "Yine gelir, bu sefer kafanı koparırım." Delici bakışlarını bir süre adamın gözüne soktu: "Anlaşıldı mı?"

Arif, başıyla ve gözleriyle söylediklerini onaylamaya çalışan adamı bırakıp çıkartmaları yerden aldı.

Akşam, bu olay üzerine uzunca düşündü. Kendi kendine sürekli aynı soruları soruyordu:

"Neden? Neden anlamıyorlardı her şeyin onlar için olduğunu?"

Sonunda, apartman görevlisinin cüreti için, "Bizim güçlü olduğumuz günlerde kesinlikle böyle davranamazdı!" yargısına vardı. "Üstelik zorda kalsam evini dahi açardı bana," dedi. İnsanların yavaş yavaş ve belki de fazlaca hissetmeden güce tapındıkları üstelik kendilerini güvende hissetmek için bunu bilerek ve isteyerek yaptıkları bir gerçekti. Belki küçük bir vicdani rahatsızlık duydukları "geçiş" süreci yaşıyorlardı; hepsi bu... '80 sonrası çoğunluğun güçlüden yana tavır koymasının başka bir açıklaması olamazdı. Zaten ortada doğru dürüst siyaset kalmamıştı; yenilmişlerdi. Tek bacağı kesilen toplumun her yanı kanıyordu; kültür, sanat, akademi... İnsanların kitaplarını -sınıfsal konumlarına göre- sobada, banyo kazanında, küvette yaktığı ya da buna gönül indirmeyerek paketleyip gömdüğü ancak gömdükleri yerden bir daha çıkarmadığı günlerdi. 12 Eylül'ün insanları apolitize ettiği söylendi, ancak apolitizasyonun da politik bir tercih olduğu üzerinde hiç durulmadı; evet insanlar zaman içinde, dışsal gerekçeler bulmakla birlikte politik olarak *apolitik* olmayı yeğlemişlerdi.

Dışarısı böyleyken Arif'in içerisi nasıl olabilirdi? Yirmili yaşlarda biri, böyle bir altüst oluşa ne kadar direnebilirdi? Yeni dönemin tek değeri olan parayı görünce herkesi ezip geçenler kadar olmasa da, o da değişti. Dönemin koşulları yanında ondaki değişimi tetikleyen içsel etmenin en önemlisi, cezaevine dönme endişesi ve genel olarak korkuydu. İnsanın içine girdi mi çıkmak bilmeyen korku, 6 Kasım 1986 günü Arif'in yüreğindeki kovuğa tilki gibi sinmiş, derinlere yuvalanmak için fırsat kolluyordu.

4

1985 yılından itibaren, silik bir genç olarak üniversite yaşamını sürdürmeyi açık ya da gizli olarak tercih edenler sokağa çıkıyordu. 86-87 öğretim yılı başında gençliğin 12 Eylül'ün psikolojik baskısından sıyrılma çabasının doruklarından biri yaşandı: Amaç, Türkiye genelinde YÖK'e ve gündemdeki okuldan atılmalara karşı bir imza kampanyası düzenleyerek, toplanan imzaları Ankara yürüyüşüyle meclise götürmekti. ODTÜ öğrencileri uzun yürüyüşün haberini günler önceden almıştı. "Ne yapabiliriz?" sorusunun yanıtını bulabilmek için bol sigaralı toplantılar düzenliyorlardı. Sonunda yürüyüşçüleri Eskişehir yolunun ODTÜ kavşağında karşılamaya karar verildi.

İkiden fazla kişinin yan yana yürümesinin, okula sakallı gelmenin yasak olduğu günler geride kalsa da, o dönem için önemli bir çıkış sayılacak böylesi bir yürüyüşe çeşitli sınırlamalar getirilmişti: Yürüyüşçü sayısı on kişi olarak belirlenmişti ve bu on kişi tek sıra halinde, en az beşer metre arayla yürüyecekti. Çeşitli engellemelerle karşılaşan yürüyüşçüler Ankara'ya ulaştığında günlerden 6 Kasım Perşembe'ydi... Sabahtan beri bardaktan boşanırcasına yağan yağmur kenti ıslak bir kediye çevirmişti. O sabah onlarca arkadaşı gibi yüreği kıpır kıpır olan Arif, jandarmanın ana giriş kapısında kimlik kontrolü yapıp gözaltılara başlayacağından neredeyse emin olduğu için servis aracı yerine dolmuşa bindi. Gözaltına alınma olasılığı yüksek olan dernekçilerin çoğu "güvenli" bir giriş arayışındaydı ve önlerinde, ormandan okula sızmak dışında bir seçenek yoktu.

ODTÜ'ye yüz metre kala dolmuştan indi. Okulu çevreleyen ormanın giriş yapmak için gözüne kestirdiği bölümü oldukça ilerideydi. Kapüşonunu başına geçirip montunun sağ cebindeki paketten tırnaklayarak bir sigara çıkardı. Çakmak? Ceplerini yokladı. Diğer cepteydi. Burada bir rulo kullanılmamış çıkartma vardı. Diğer arkadaşları gibi, her olasılığı düşünerek çıkartmaları okula girince yazacak ve okulun her yanını "YÖK'E HAYIR!", "OKULDAN ATILMALARA SON!" sloganlarıyla süsleyecekti.

Sigarasını yakmak için çakmağı avucuyla korumaya aldığı an üç şeyi fark etti: Yağmur şiddetleniyordu, çakmak yanmıyordu ve sigara ıslanmaktan kırılmaya yüz tutmuştu. Sigarayı Şap Enstitüsü yönüne fırlatırken dudakları arasından, "Siktir!" çekti. Taşı ıslanan çakmağı cebine atıp yürümeye koyuldu.

ODTÜ'nün ana giriş kapısına geldiğinde sola baktı. Düşündüğü gibi askerler okula giren araçları durduruyor ve kimlik kontrolü yapıyordu. Askerlerce tanınırım endişesiyle başını indirip yürümeyi sürdürdü. Zaten, yağmurun şiddetinden başını sürekli yukarıda tutmasına olanak yoktu. On dakika kadar yağmura karşı yürüyüp, ormanın okula giriş için en uygun yerine geldiğinde ayakkabısının bağcıklarını bağlıyormuş gibi eğildi. Sağa sola baktı. Kimse gözükmüyordu. Eskişehir yolundaki araç trafiği seyreldiği an ormana dalıverdi. Yağmur toprağı kayganlaştırmıştı. Her şey yolunda giderse az sonra hazırlık yoluna çıkacağını biliyordu. Yalnız oldukça endişeliydi; jandarmanın "özel günlerde" okula ormandan girmeye çalışanları -yakalarsa- günün anlam ve önemine yaraşır bir muameleden geçirdiğini biliyordu. Kendini gizleyebilmek için ağaçların sık ve uzun olduğu bir bölgeden giriş yapmayı tercih etti. Bir süre tepesi piramidal biçimde olan Japon kadife çamlarından birinin altına sığındı. Yağmurdan "korunup" nefeslenirken yapması gerekenleri düşündü: Beş metrelik ağaçsız bir alanı kat ettikten sonra ilerideki otuz metre enindeki kara ve sarıçam kuşağını geçip kendini yola atacak ve bir şey olmamış gibi hazırlık binasına yürüyecekti. Ormandan çıkıncaya kadar olabildiğince sessiz ve gizli hareket etmeliydi. Yeni bir gök gürlemesini fırsat bilip eğilerek kara ve sarıçamların bulunduğu bölgeye hızla dalıverdi ve ne olduysa o anda oldu: Ağaçsız alanı geçtiğinde çıtırtıya benzer bir gürültü ve hemen ardından ıslık gibi tiz bir ses yükseliverdi. Acaba fark edilmiş miydi? Endişeyle bulunduğu ağacın dibine çökerken irileşen gözlerle bir süre çevreye bakındı. Kulağı kirişte beklerken yüreği güm güm atıyordu. Olağandışı bir ses duyulmayınca çıtırtının nedenini anlamaya karar verdi. Böylesi bir ses ancak kalın bir dalın kırılmasından çıkabilirdi ve öyle bir dala bassa bunu kesinlikle hissederdi. Çö-

meldiği yerden geriye döndü. Çevrede başkalarının olup olmadığına bakmayı boşlamadan geldiği yeri dikkatle inceledi. Gördüğü, yalnızca çamura bulanmış küçük iğne yapraklı dallardı. O sesin kaynağının bu küçük dalların kırılmasından çıkamayacağı hükmüne vararak başını çevirdi. Endişesini artıran ikinci bilinmezlik ise ıslık benzeri sesti. Şakaklarının ve alnının terlediğini hissediyordu. Elinin tersiyle yağmur sularına karışmış terleri silerken kendine sordu:

"Ya beni fark edip kıskıvrak yakalamak için fırsat kolluyorlarsa?"

Sorusunun yanıtını bulmak için kaygı dolu gözlerle çevreyi kolaçan etti. Yağmur ve rüzgar ağaçları kımıldatıyor, dalları eğiyordu. O sırada yarılacakmışçasına gürleyen gök, Arif'in endişesinin tepe noktaya çıkmasına yetmişti. Elini, önceden ezberlemiş gibi, cebindeki çıkartma rulosuna attı. Nedense, "yakalanırsam yanımda olmamalı" diye düşündü. Oysa yakalansa bile büyük olasılıkla onlar yüzünden başına bir şey gelmeyecekti; çünkü çıkartmalar yazısızdı. Peki ya okula ormandan girişini nasıl açıklayacaktı?

Soruya vereceği yanıt hazırdı: "Otostop çektim," diyecekti. "Buraya yakın bir yerde indim, ana kapıya kadar yürümektense ormandan gireyim dedim."

Ne denli "geçerli" açıklama uydurursa uydursun okula ilk kez ormandan giren herkeste olduğu gibi dizlerinin bağı çözülmüştü. Arif'in hissettikleri ancak, mayın bulunduğu bilinen bir araziden geçen askerin hissettiklerine benzetilebilirdi. Yeniden çıkartma rulosunu anımsadı; çıkartmalar yazısız da olsa bunların hesabını veremeyeceğini hissediyordu. Üstünü boşaltmalıydı. Yüreği korkudan güm güm atarken cebinden çıkarıp yerdeki dal parçalarının altına soktuğu rulonun üzerini ıslak toprakla sıvadı. Kovuğundan çıkıp her yanını saran korkuyu iliklerine dek hissediyordu. Aklına, bir daha kesinlikle yaşamak istemediği Mamak günleri geldi. Doğrusu, okula ormandan girmenin olası sonuçlarıyla Mamak Cezaevinde yaşananlar, insanın eline diken batacağı zaman elinin kopacağını sanması kadar "güçlü" bir çağ-

rışımdı. Ancak tüm '80'zedeler gibi Arif de kabus dolu cezaevi günlerini bırakın yeniden yaşamayı hatırlamak dahi istemiyordu. İstediği yalnızca o günleri şu çıkartma rulosu gibi gömmek, derinlere gömüp unutabilmekti. Yüzüne korku ifadesinin çöktüğü o an yaşamındaki önemli değişimlerden biriydi işte. Karşıda gözüken yola kendini atmak için ormanın kenarındaki ağaçların arasına sindiği o an; bütünüyle farkında olmasa da yaşamında yeni bir yol açacaktı. Artık düşünceleri ya da yaptıkları eskisi gibi olmayacaktı. Elbette bu dönüşüm zaman alacaktı ancak eski kabuk yerini yenisine bırakıyordu ve bundan dönüş yoktu.

Yola geçmek için derince soludu. Tedirginliğini üzerinden atamıyordu. Yoldan ne araç geçiyordu ne de yaya. Ağaçların arasından çıktığında çevresine kaygıyla bakınan bir kambur gibiydi. On metre uzunluğundaki boşluğu hızlı sayılabilecek adımlarla geçerken git gide doğruldu ve kaldırıma çıktığında hiçbir şey olmamış gibi yürümeye koyuldu ama soluk soluğa kalmıştı. Yüreği küt küt atarken "Şimdi yakalanmazsam bir daha yakalanmam" diye düşünerek ardına baktı. Kimse yoktu. Rahatça soluklanıp, çarçabuk döndü ve yürümeyi sürdürdü. Yağmurdan sakınarak başını kaldırıp çatısını gördüğü Hazırlık binasına yaklaştığında içini dolduran endişenin buharlaştığını fark ederek ciğerlerinde tuttuğu gerginlik yüklü havayı burnundan dışarı saldı ve az önce içindeyken ürperdiği çam ormanından gelen kokuyu soludu.

Hazırlık kantinine girdiğinde içi, büyük bir görevi yerine getirmiş gibi rahattı. Kantinin bir bölümündeki masaları dolduran dernekçiler birbirlerine okula nasıl girdiklerini anlatıyorlardı. Bazı gözaltılar vardı ama gün, bunun üzerinde durulmayacak kadar büyüktü. Kantinden çayla poğaça alan, çıkartmaları yazmaya koyuluyordu. Arif, "Kandıralı" diye bilinen Ali'nin karşısına oturdu. Dernekçiler arasında "Ali" sayısı her dönem fazla olurdu ve onları birbirinden ayırmak için genellikle memleketleri ya da soyadları kullanılırdı.

Ayakkabılarını ve paçalarını "temizleyen" Arif bir cebinden sigara öbür cebinden çakmak çıkardı. Çakmağı çaktı. Hâlâ yanmıyordu. Arif'in çakmakla cebelleştiğini gören Kandıralı uzanıp

Arif'in sigarasını yaktı. İyice yanması için sigarayı körükleyen Arif derin bir nefes aldı. Dumanı ağzından saldıktan sonra soğumaya yüz tutmuş çaydan uzun bir yudum içti ve yeniden sigaraya sarıldı. Kendisi çıkartmalarla boğuşurken Arif'in keyif yaptığını gören Kandıralı gülümsedi:

"Hocam senin çıkartmalar nerde?"

Arif'in gözünün önünden hızla, çıkartmaları ormana gizleyişi geçti. Başını kaşıyıp yüzünü ekşitti: "Evde unutmuşum!"

Kandıralı, "O zaman bana yardım edeceksin," dedi. "Öyle boş oturmak yok!"

Arif, önüne birkaç çıkartma alırken sahte bir sitemle, "İlla çalıştıracaksın Kandıralı!" dedi.

Yaklaşık bir saat içinde, hazırlanan çıkartmalar okulun her yanına yapıştırılarak Ankara-Eskişehir karayolunun hemen yanındaki ana girişe doğru yürüyüşe geçilmişti. Yürüyüşçüler burada karşılanacaktı. ODTÜ'den yürüyüşe geçen grup yüz elli kişi kadardı. Gözaltına alınma olasılığının yüksek olduğu böylesi bir eylem için katılım hiç de az sayılmazdı. Kapıya birkaç yüz metre kala jandarma engeliyle karşılaştılar. Al takke ver külah, barikatı geçtiler ancak bu kez de kapıda durduruldular. Yerleşke kent dışında bulunduğundan gruba müdahale yetkisi olmayan polis kapının hemen dışında bekliyordu. Tüküre tüküre yağan yağmur altında herkesin bildiği bir şey vardı, o da; jandarmadan kurtulup polisle uğraşmak gerektiğiydi.

Jandarmaya verdikleri bir sözle; yürüyüşçüleri yalnızca karşılayacakları sözüyle okuldan dışarı çıkmışlardı. Polis ODTÜ'lülerin diğer gruba katılıp meclise yürümesine kesinlikle izin vermeyecekti, bunu herkes biliyordu. Karayolunun kenarına dizildiklerinde gökyüzünü kaplayan kara bulutlar üzerlerine yağmur kusmayı sürdürüyordu ve çevrede sığınacak bir yer yoktu. Sonunda yürüyüşçüler göründü. İşte o an Arif'in ve tüm bekleyenlerin içine işleyen ağır ıslaklık ısındı, ısındı ve buharlaşıp uçuverdi. Öyle sevinçliydiler ki kendilerinden önceki kuşağın üzerinden silindir gibi geçen, kendilerineyse soluk aldırmayan baskıdan kurtulduklarını hissediyorlardı. Gerçekten kurtulmasa-

lar bile o özgürlük duygusu bambaşkaydı. O an hiçbiri bilmiyordu ancak çoğu, yaşamları boyu böyle anlamlı bir eylem içinde yer almayacaktı.

Yağmurun içinden çıkan yürüyüşçülerin bulanık görüntüleri belirginleştikçe bekleyenlerdeki coşku arttı. Yüzlerini tokatlayan yağmura aldırmadan sloganları havai fişek gibi patlatıyorlardı. Amaçlarına az kalmanın heyecanıyla yüzleri gülen yürüyüşçüleri çiçek ve alkışlarla karşıladılar. Ancak o sıra hiç beklenmedik bir gelişme oldu: Bekleyenler, biraz da eylemin coşkusuyla, jandarmaya verdikleri sözü "unutup" gruba katılıverdiler. Böylesi bir kalabalığın kente girmesini düşünmek bile polisleri, tüylerini kabartan bir kediye dönüştürmüştü. Amirlerinin komutuyla yürüyüşçülerle ODTÜ'lüleri birbirinden ayırıverdiler. ODTÜ'lüler bu müdahaleye fazla direnmedi; direnseler, son aşamasına gelen uzun yürüyüş baltalanabilirdi. Araçlara binerek meclise doğru yola çıktıklarında amaçları yürüyüşçülerle yeniden buluşmaktı. Kimi dolmuşa bindi, kimi otobüse... Kısa süre sonra polisin her olasılığı düşünerek önlem aldığını gördüler: ODTÜ'lülerin bindiği araçların tümü belirli bir noktada tek tek durduruldu ve öğrenciye benzeyen herkes gözaltına alındı.

Dört arkadaşıyla birlikte bir otobüse binen Arif'se, polisin çevirme yapabileceğini az çok kestiriyordu. Meclisten iki durak önce arkadaşlarına, "İniyoruz," dedi. Dağınık olarak yürüyorlardı. Tam, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'ndan karşıya geçerlerken sivil polis aracı önlerini kesip Arif'in önündeki üç kişiyi aldı. Sivillerden biri Arif'i kolundan tutmuş arabaya götürürken diğeri Arif'i işaret ederek "Bırak onu," diye bağırdı. "Görmüyor musun arabaya sığmaz!" Cüssesinden dolayı "ödüllendirildiği" bu anı yaşamı boyunca unutamayacaktı.

Meclise ulaştığında amacını açığa vurmayacak bir hızda yürürken yalnız olmadığının ayrımına vardı: Başka üniversitelerden gelen öğrenciler çevrede dağınık olarak yürüyor ve grubu bekliyorlardı. Saatlerdir safrasını kusan bulutların rengi açılmış, kararsız hareketlerle güneşin önünden çekiliyorlardı. Sonunda

yürüyüş korteji geldi. Meclise alınan temsilciler toplanan imzaları yetkililere verip dışarı çıktıklarında alkışlarla karşılandılar ve eylem bitirildi.

Eve dönerken, Akay yokuşu yeni yıkanmış saçaklı bir halı gibi su sızdırıyordu. Canı fena halde sigara istedi. Sigarayı çıkardı. Eli öbür cebini yoklarken çakmağın yanmadığını anımsadı. Yine de şansını denemeliydi. Derken rüzgardan koruyarak avucunun içinde birkaç kez çaktığı çakmak yandı; taşı kurumuştu. Sigaranın dumanını ciğerlerine salarken rahatladığını hissetti. Yüzüne mutlu bir ifade yerleşmişti. Şu an hiçbir şey Arif'i bu denli mutlu edemezdi. Kuşkusuz mutluluğunda, başına bir şey gelmeden eylemin bitmesinin de payı yok değildi. Ne de olsa eylem bitinceye kadar zaman zaman kendini gösteren endişe bazen pençesini Arif'in yüreğine geçirecek kadar ürkütücü olmuştu. Akşam eve gidince korkuyla karışık bir temizlenme, arınma duygusuyla dolabın alt gözüne gizlediği yasaklı iki kitabı çıkarttı. "Ya ev basılırsa, ya yeniden cezaevine girersem" endişesiyle kitapları lime lime etti... Geriye dönüp bakınca Arif'in dünyasındaki en önemli kırılmanın o an yaşandığı söylenebilir. Artık geçmişten gelip ayağına dolanan, hesabını veremeyeceği, önemlisi kafasını kurcalayan her şeyi bu iki kitap gibi yırtıp yeni bir yaşama başlamalıydı. Peki bunu yapabilecek miydi? İşte bu, yıllar içinde yanıtlanabilecek bir soruydu.

Ertesi gün dernek toplantısındaki konuşmasına tanık olan biri, önceki gece korkudan ufalanıyormuş gibi ağrıyan yüreği hızla çarparken yasaklı iki kitabı paramparça ettiğini tahmin dahi edemezdi. Gözaltına alınan arkadaşlarıyla ilgili olarak neler yapılabileceği konusunda öyle kışkırtıcı ve gerçekleştirilmesi cesaret isteyen önerilerde bulundu ki iki günü yaşayan insanın aynı kişi olduğuna inanmak pek olası değildi. Kimbilir belki de, ruhunun derinlerine sızıp orada yuvalanan korkuyu geri püskürtmek için aşırı cesuru oynuyordu. Ancak bilmediği, üzeri cesaretle örtülemeyecek tek şeyin korku olduğu gerçeğiydi.

Bu olaydan birkaç ay sonra okuldan eve dönerken Tunalı Hilmi Caddesi'nde bir süre aynı koğuşta kaldığı Cezmi'yle kar-

şılaştı. 1972 yılında cezaevine giren Cezmi, bir siyasetin merkez komitesindendi. Dışarı çıkalı üç yıl oluyordu. Öyle bir değişmişti ki, yaşadığı değişim bir üçgenin iç açılarının toplamına yakındı. Ama böylelerinde sık görüldüğü üzere bazı yönlerden değişmediğine inanıyordu; örneğin vicdanı hâlâ dipdiriydi, dostlarına, ona gereksinim duyan herkese sahip çıkardı. Zaten bazı erdemler de olmasa onu eski günlerdeki değerlere bağlayacak konular yok denecek kadar azdı... Sonuçta hapiste geçen yılların "acısını çıkarmak" için gözü paradan başka bir şey görmez oldu. Zamanında kafaladığı tıfıllar bile neler kazanıyordu, o neden kazanmasındı! İki eski arkadaşıyla birlikte International Human Values adlı İsviçre merkezli bir insan kaynakları şirketinin Ortadoğu temsilciliğini aldılar. Çeşitli iller ve ülkeler arasında mekik dokuyup duruyordu. Genellikle çok uluslu şirketlerle iş yapıyorlardı. İnsan kaynakları o sıralar yeni bir iş kolu olduğundan ve ciddi rakipleri bulunmadığından kısa sürede iyi para kırdılar. Cezmi'nin Ankara'da bulunmasının nedeni burada bir temsilcilik açmaktı. Bir zamanların ünlü Kavaklıdere Sineması'nın karşındaki binanın en üst katından genişçe bir daireyi büro olarak tutmuş, içini İstanbul merkezden gelen ekip tüm temsilciliklerle birörnek döşemişti. Eski bir örgütçü olan Cezmi Başaran'ın şirketin Ankara Temsilciliği'nde çalışacakları bulması güç olmadı.

Yakında ayrılacağı Ankara'daki işlerinin çoğunu bitirdiği bir akşamüstü bir iki bira yuvarlamak için bürodan çıktıktan az sonra Arif'le karşılaştı. Ayaküstü edilen birkaç laftan sonra Arif'in şirketin Ankara bürosu için işine yarayabileceğini sezmesi çok sürmedi. Eskiden olsa böyle bir kişi için teşkilata kazanılacak bir eleman derdi.

Köşedeki birahaneyi gösterdi:

"Gel şurada birer bira içelim."

İçeri girdiklerinde salaş birahanelere özgü bira, tütün ve sidik karışımı ağır kokuyu soludular.

Bir iki bira yuvarladıktan sonra Cezmi, Arif'i çözmüştü: Mutsuzdu ve yaşamını değiştirmek istediği bir dönemden geçiyordu. Elini Arif'in omzuna atarak, "Bak koçum," dedi. "Şu ha-

yatta baki olan tek şey mutsuzluk... Parasız ve mutsuz olacağına, paralı ve mutsuz ol daha iyi!"

İşte, Arif'in sonraki yaşamına damgasını vuran slogan buydu.

5

Cezmi abisinin iş önerisini hiç düşünmeden kabul etti. Artık okula yalnızca bazı dersler için gidiyordu. Eski arkadaşlarıyla görüşememesinin bir gerekçesi vardı; ne de olsa çalışıyordu ve işleri yoğundu. Yıllar içinde yaşamı hızla değişti. Epey uzattığı okulu bitirmeden Zeynep'le evlendi. O sıralar kızları Umut doğmamıştı. STFA İnşaat'ta çalışan Zeynep'le oldukça mutluydular ve ekonomik olarak iyi durumdaydılar; ev aldılar, araba aldılar, Umut'un geleceği için diyorlardı ama kendilerini güvenceye almak için olduğunu iyi biliyorlardı, bankaya ufak ufak para atmaya başladılar. Kitaplarla pek arası olmayan Arif'in, *Seni Halk Adına Ölüme Mahkum Ediyorum** türünden romanlar okuduğu günler geride kalmıştı. Muhalif dergileri izliyor ama gözü daha çok hemen herkese seslenen gazetelere kayıyordu.

Mülakat teknikleri konusunda uzmanlaşan Arif, insan ilişkilerindeki başarısından dolayı Müşteri Temsilciliği bölümüne kaydırıldı ve kısa sürede buranın sorumlusu oldu. Ülkenin bir bölümünün cayır cayır yandığı bir dönemde çoğu insan gibi Arif de yangını görmezden, bilmezden geldi. Belki de yok saymak en iyi yoldu; yoksa taraf olmak zorunda kalacaktı ki bu çoluğa çocuğa karışmış birinin kolay taşıyamayacağı bir sorumluluktu. Ne de olsa ateş düştüğü yeri yakıyordu ve Arif'in çevresine ateş düşmeyeli çok olmuştu.

Ancak yaşamında, olanlara kulaklarını tıkayamayacağı bir dönem geçirdi. Şirket, Ocak 1996'da görgü ve bilgisini artırması için Arif'i bir aylığına Zürih'teki genel merkeze göndermişti.

---

* Mitça Gribçeva'nın bir romanı.

Zürih birçok ülkeden gelen mültecilerle kaynayan bir kentti. Arif, geçmişinin de etkisiyle kısa sürede Türkiye'den gelen mültecilerin arasına girdi. Her birinin ayrı ve dokunaklı bir hikayesi vardı. Aralarında Arif'i en çok çarpanı yaşlı bir çifte aitti. Bu çift, Arif'in İsviçre'de tanıştığı -kendisi de mülteci olan- Maraşlı Hıdır Sezer'le bir süre birlikte kalmıştı. Hıdır bir bölümüne tanıklık ettiği bir bölümünü de duyduğu olayı anlatırken Arif'in tüyleri diken diken olmuştu. Hıdır Sezer'in anlattığı hikaye aynen şöyleydi:

"1995 yılının Ekim ayında geldiğim İsviçre'de, bekleme kampında 2 haftalık bir süreden sonra Zürih Kantonu'nun küçük bir kasabasına gönderildim. Kalacağım ev tren istasyonuna yakın, iki katlı eski bir evdi. Burada iki aile kalıyordu; biri Bosna Hersekli diğeri Pazarcık Kürtlerinden... Pazarcıklı ailenin çocuklarından biri hali hazırda İsviçre'den sığınma hakkı almış ve bir çeşit yerleşik olmuş. Amca'yla Teyze'yse bir bakıma kızlarının peşine düşmüş, memleketteki her şeylerini arkalarında bırakarak buraya gelmişler. Amca suskun, Teyze ise konuşkan bir tipti.

Şiddetli çatışmaların yaşandığı 1992 yılı sonrasına denk geldiği için coğrafya resmen tarumar haldeydi. Kim nerede, ne yapıyor pek bilinmiyordu. Kötü, çok kötü bir zaman dilimiydi... Neyse, bizde, Maraş Kürt-Alevilerinde, kadınların boş zamanlarında söyledikleri şarkılar yani klamlar, türküler hep ağıt formundadır. Bir kadının normal denilen bir şarkıyı diline doladığını hiç görmedim bu güne kadar; yemek yaparken, tarlada çalışırken ya da yün eğirirken yani kendisiyle baş başa kaldığı anlarda genellikle ağıt yakar. Başlangıçta Teyze'nin de öyle olduğunu düşündüm. Ama daha sonra fark ettim ki Teyze ağıt yakarken, Amca da ağlıyor; işte bu çok sıra dışıydı. Biliyorsun erkeğin ağlaması sık rastlanan bir durum değildir. Hele bizim oralarda! Neyse, bir gece tren sesleri yüzünden uyuyamadım. Alt kattaki ortak salona indim. Yine aynı durumla karşılaştım!

Teyze sessiz sessiz ağıt yakıyor ve Amca ağlıyordu. Biraz kulak kabarttığımda Teyze'nin ölen oğlundan bahsettiğini anladım; yarası soğumamış ve belki de hiç soğumayacak bir ağıttı yani. İnan ben de ağlamaya başladım oracıkta. (O anı yeniden yaşıyormuş gibi gözleri dolmuştu Hıdır'ın). Hiçbir şey sormadım ama. Benim ağladığımı gören kadın bütün hikayeyi baştan sona anlattı. Bir PKK'lının annesiymiş. Oğlu 1994 yılında bir çatışmada öldürülmüş. Oğlan, dağa çıkmadan önce askere gitmek istemediğini babasına söylemiş, İsviçre'ye -ablasının yanına- gitmek istiyormuş, ama babası izin vermemiş. Oğlan kendisini Avrupa'ya atacak şebeke parasını da bulamayınca dağa çıkmaya karar vermiş. Ama çok kalamamış, vurulmuş.

Amcanın suskunluğunda bu durumun çok etkisi vardı: Sanırım kendini evlat katili gibi görüyor, ezildikçe eziliyordu. Ölüm haberi geldiğinde kalkıp cesedi teşhis etmeye gitmişler. Teyze orayı da anlattı. Müsadenle o bölümü anlatmak istemiyorum.

Evlat ölünce aile devletin listesine girmiş. Ailenin Pazarcık'ta durumu fena değil; tarla var, traktör var, mal var... Küçük çaplı bir ağa yani amca. Sonuçta rahat verilmemiş; rahat verilmeyince de Avrupa yolu görünmüş onlara. Tanıdıklardan bir grup bir araya gelerek 50 NC* tutuyorlar. Şebekeyi de bulduktan sonra yola çıkıyorlar. Organizasyon şöyle: Grup bir folklor kafilesi olarak tertip ediliyor; oyuncular, davul, zurna falan. Aracın üzerine, adını unuttuğum bir bölge folklor ekibi yazıp yola koyuluyorlar. Hepsi Alevi ve Kürt; şebekenin adamı da "Hacı" diye isimlendirdikleri hacı tipli Sünni biri. Türkiye'den sorunsuz çıkıyorlar, vizeler İtalya'ya kadar ayarlanmış. Kafile yolda ve her sınır kapısında indirilip tek tek aranıyor; sorun yok ama en son Slovenya sınırında bir işgüzar gümrükçü, "Madem folklor ekibisiniz bir oyun oyna-

* Yarım otobüs.

yın da görelim" demez mi! Her şey planlanmış ama bu planlanamamış işte. Ne davulcu davul çalabiliyor, ne de zurnacı zurnadan ses çıkarabiliyor. Hemen oracıkta karar vermişler: Semah dönecekler. Öyle ya semahta davul zurna olmaz. Amca, Hacı'nın kulağına "Semah dönsek olur mu?" diyor. Hacı, semahın ne olduğunu tam bilmiyor ama bunun ne önemi var, "Olur!" diyor. Bizimkilerden biri bir Alevi türküsü tutturuyor, kadın erkek semaha duruyorlar, ne trajedi! Sonuçta ikna ediyorlar, kaldı ki vizeleri varmış zaten ve İtalya üzerinden İsviçre'ye geliyorlar."

Arif dinlediğinde çok etkilendiği bu hikayeyi Türkiye'ye döndüğünde içki sohbetlerinde çevredekilerin, "Vay be neler yaşanıyormuş!" şaşkınlığı arasında anlatır oldu. Hikayeyi anlattıktan sonra yaktığı sigarayı derince soluyor ve dumanı burun deliklerinden salarken anlattığı olayı kendi yaşamış gibi bir edaya bürünüyordu.

Döndükten bir yıl sonra, "Neden kendi işimi kurmuyorum?" sorusu zihninde dönüp durmaya başlamıştı. Aslında bu soruyu, sağlık sorunları nedeniyle işten ayrılan Ankara temsilcisinin yerine İstanbul merkezden birinin atanması nedeniyle soruyordu. Kendisi için biçilmiş kaftan olarak gördüğü konuma başkasının yerleştirilmesine sesini çıkarmadı, ama Cezmi'ye içten içe kırılmadan da edemedi: Düpedüz önü kesilmişti. Oysa bilmediği bir konu vardı, o da; Genel Merkezin, bir dolu alanda becerisini kanıtlamış olan Arif'in Ankara şubeyi çevirecek bir beceriden, çalışanlarla arasına belirli bir uzaklık koymaktan yoksun olduğunu düşünmesiydi. Sonunda "zor da olsa" Cezmi abisinin de iznini alarak 1998 Nisanı'nda ALKON İnsan Kaynakları Şirketi'ni kurdu.

Şu an önüne arabasını park ettiği ALKON'u kurarken en büyük düşü International Human Values benzeri uluslararası bir şirketin Türkiye temsilciliğini alabilmekti, ancak yıllar içinde bunun düpedüz bir düş olduğunu gördü. Belki de kendine itiraf etmekten çekindiği şey; işlerinin ve önemlisi çapının buna uygun olmadığıydı.

Müşterilerinin tümü perakende sektöründe olduğundan sektördeki en küçük daralma işlerini doğrudan etkiliyordu. Kamu ihalelerinden birkaçını kaparak kendini güvenceye almak istiyordu ancak hükümetteki partiyle ilişkisi olmayan bir şirkete kimsenin mama yedirmeyeceğini de bilmiyor değildi. "Belki sosyal demokratlar hükümet olur anasını satıyım," diyordu. "Biraz da biz yeriz!"

Seçme ve yerleştirme alanında çalışan ALKON iş arayanlarla eleman arayanlar arasında yer alan bir şirketti. "Doğru kişilik yoktur, uygun kişilik vardır!" ilkesiyle çalışıyor; yetkinlik, kişilik envanterleri ve yetenek testleri olarak özetlenebilecek değerlendirme araçlarını uygulayarak belirlenen pozisyona uygun birkaç kişiyi -son kararı vermesi için- firmaya öneriyordu.

6

Arif, şirkete girdiğinde, başkalarına "asistanım" diye tanıttığı sekreteri Sinem'e arayan olup olmadığını sordu.

Sinem, "Migros Bölge Müdürlüğü İnsan Kaynakları departmanından aradılar," dedi.

"Hayırdır?"

"Personel alacaklarmış, randevu istediler, Salı 10.30 dedim."

"Güzel," deyip başını salladı. Odasına yönelmeden yan odaya baktı. İki kişi form dolduruyordu.

Odasına geçip bir süre Nazım'ın bilgisayara girdiği cevap formlarına göz attı. Formları firmalara göndermeden uygunluklarını denetlemeliydi. Çok geçmeden, akşam yemeğe gideceklerini anımsadı. Çalışmasından memnun olduğu çocuğu biraz daha yakından tanımak istiyordu. Gelidonya Feneri'nden yer ayırtılmalıydı.

Telefonu kaldırıp "0" tuşuna bastı.

Sinem, "Efendim, buyrun?" dedi.

"Gelidonya'dan Orhan'ı arar mısın Sinem?"

Az sonra garson Orhan, nam-ı diğer Laz Orhan'la konuşuyordu.

"Naber cürümüm?"

"Vay cürümüm nerelerdesin?"

"İş güç işte ya... Akşam sendeyiz, rakı balık yapalım diyoruz, iki kişilik yerin var mı?"

Orhan gülümsedi:

"Olmasa da yaratırız cürümüm, yeter ki gel."

"Eyvallah, akşam 8 gibi damlarız."

Arif, Çorumlu olmasına rağmen burnunun biçiminden ötürü kendisine Laz denilen Orhan'la cezaevinde tanışmıştı. Cezaevi; eğitim, yaşamdan beklenti gibi konularda birbirinden farklı olduklarından dışarıda büyük olasılıkla görüşmeyecek iki insanı tuhaf bir biçimde yakınlaştırmıştı. Birbirlerine yaşamlarının ayrıntılarından söz ediyor, en yakın arkadaşlarıyla bile konuştuklarında en az iki kez düşünecekleri konuları birbirlerine bir çırpıda söylemekte sakınca görmüyor; aksine konuşup, yaşamlarına ilişkin "sır"ları anlattıkça omuzlarındaki yükten kurtulmuşçasına rahatlıyorlardı. Arif'ten iki yaş büyük Orhan, "mal bölünmesin" (birkaç hektar çorak topraktan başka bir şey değildi) diyen babasının "isteğiyle" amca kızı ile evlenmiş, iki çocuğuyla birlikte Tuzluçayır'da bir gecekonduda kirada oturuyordu. Amcasının kızı Nuriye'yi pek sevdiği söylenemezdi. Ankara'ya göç ettiklerinde komi olarak başladığı meslekte garsonluğa kadar yükselmişti. O zamanlar bugünkü gibi içkiye düşkün değildi. İyi garsondu, iyi kazanıyordu, ama öyle bir düşkünlüğü vardı ki bu düşkünlük onu ölesiye çıldırtıyordu.

7

Arif öğle saatlerinde, banka soygunu gerekçesiyle cezaevinde birlikte yattıkları mahalle arkadaşı Kamil'in işlettiği kıraathaneye gitti. Ocakçı Rıza'nın bardakları duruladığı kahvede batak oynayan dört yaşlıdan başka müşteri yoktu.

"Bi tavla kap da gel," dedi Kamil'e. "Sana dersini vereyim."

Tavlayla sehpaya yönelen Kamil gülümseyerek, "Vay, koçuma bak!" dedi.

Birbirlerine takılan iki çocuk gibi tavla oynuyor, gülüp eğleniyorlardı. Kendine bir sandalye çeken Rıza'nın getirdiği çayları yudumlamaya koyuldular. Bir süre sonra laf döndü dolaştı mahallenin eski haline geldi:

"Lan amınıza koyum, nası adamsınız lan," dedi Kamil. "Mahalleye bile gelmiyonuz!"

"Haklısın valla, iş güç işte."

"La nası dayanışma vardı, nası birbirimizi korurduk amına koyum."

"Valla ya..."

"Bi Deli Ahmet vardı, hatırlıyon mu?"

"Unutur muyum, ölmüş diye duydum, kimi kimsesi yoktu garibin..."

Kamil iç çekti: "Öyle oldu, parkta ölüsünü buldular, donmuş. Bi adama sahip çıkamadık be."

Bir süre susan Arif iç çekti: "Nası çıkacaktık birader, kendimize sahip çıktık mı ki!"

Kaşlarını kaldıran Kamil, "O da doğruya ya," dedi. "Gerçi Ahmet de sahip çıkılacak bi herif değildi, namını hak ediyordu yani. Hani '77 seçimlerine Uğur Alacakaptan geldiydi..."

Hüznün gevşettiği yüz kaslarını birdenbire gerip gülümseyen Arif, Rıza'nın meraklı bakışları arasında, "Hatırlamam mı!" dedi.

5 Haziran 1977'de erken genel seçimler yapılacaktı. Ülke gündemi o kadar dolu, akıl almaz ve karmaşıktı ki kanlı 1 Mayıs'ın üzerinden bir ay bile geçmemesine karşın yeni olaylar ve şiddetlenen çatışmalar bir gün öncesini bile unutturuyor, eskiye ilişkin ne varsa tortulaşmış acılarla birlikte belleğin diplerine itekliyordu. Belki de toplum kendini farkında olmadan, yaşamak için en gerekli özelliğe hazırlıyordu; unutmaya... Ancak masum görünen unutmanın, özellikle geçmişi unutturmanın psikolojik savaştaki önemi birilerince çok iyi biliniyor, işte o birileri bekledikleri günün gelmesi için pusuya yatmış, gerekli hazırlıkları yapıyorlardı... Olayın geçtiği günden bir gün sonra

Çiğli Havaalanı'nda Bülent Ecevit'e Amerikan yapımı, deneme aşamasında olan ve zehirli kurşun atan bir silahla ateş açılacak ve Ecevit bu "karanlık" suikast girişiminden yara almadan kurtulacaktı. Toplumsal muhalefeti de arkasına alarak yelkenlerini şişirebildiği kadar şişiren CHP'nin büyük toplantılar yanında köy, kahve toplantılarıyla da gücüne güç kattığı günlerdi. Her yer, "6 Haziran, Ecevit başbakan!" sloganıyla inliyordu. Sonrasında, ülkenin "görünmeyen bir el" tarafından hızla askeri darbe koşullarına hazırlanacağı erken genel seçimlere nerdeyse bir hafta kalmıştı. CHP, Seyranbağları Halkevi karşısında kahve kiralayıp seçim konuşması için Türkiye'nin en genç ceza hukuku profesörü unvanını taşıması yanında çok sıkı bir hatip olarak da bilinen Uğur Alacakaptan'ı getirdiğinde günlerden Cuma'ydı.

Alacakaptan, sol için kurtarılmış bölge olan mahallenin ününü bilmiyor değildi. Yine de kendine çok güveniyordu. Hemen hemen tüm fraksiyonlar o seçimler için CHP'yi desteklese de toplantıya gelirken gençlerin radikalliği, tuzak sorularla kendini terletebileceği; kışkırtmalara hazırlıklı olması gerektiği kulağına fısıldanmıştı. Karşısındakini çeşitli yollarla köşeye sıkıştırmakla bilinen kıvrak zekasına güvenmesine karşın Alacakaptan, belli belirsiz bir ürpertinin vücudunda gezinmesini engelleyemiyordu: "Ya," diyordu, "sorulara bir yanıt bulamayıp kalakalırsam, ya mat ederlerse beni?" Endişe dolu sorulara verdiği yanıt şuydu: "Ne olursa olsun, CHP'nin halktan yana, eşitlikçi ve demokrat bir parti olduğunun altını çizmeliyim; vatandaş beni anlayacaktır!"

Sesi kısılan bir radyo gibi gürültünün azaldığı, duvarları CHP bayrakları ve Ecevit posterleriyle dolu kahveye girip konuşmacı için hazırlanmış masanın arkasına geçtiğinde ahşap sandalyeler dizilmiş kahve hıncahınç doluydu. Ayakta duracaklara yer açmak için masalar dışarı çıkarılmasına karşın konuşmayı dikilerek izlemeyi göze almış insanlar içeri sığamamış, kahvedekinden büyük bir kalabalık dışarıda kümelenmişti. Kimi kahvenin camından içeriyi izliyor, kimi kapıya yakın konumlanarak Alacakaptan'ın konuşmasından birkaç cümle kapmak için kulak kabartıyordu.

Sonunda, Alacakaptan onu uyaranların öğüdünü tutarak dikkatli ama her zamanki gibi etkili bir konuşma yapıp kendinden emin bir duruşla, "Sorusu olan var mı arkadaşlar?" dedi. Doğrusu, ODTÜ ve DTCF'den gelen devrimci gençler yalnızca bu seçim için "taktik" amaçlı destekledikleri CHP'yle aralarındaki fark mahalle halkınca anlaşılsın diye tuzak sorular sormak istiyorlardı, ama Alacakaptan hukukçu olmasının da etkisiyle konuşmasını, başkalarınca yararlanılabilecek, mantıksal boşluklar bırakmadan bitirmişti. Gençlere, halka "seslenmek" adına sıklıkla başvurdukları, "Arkadaşlar, Seyran'ın yiğit evlatları, gün geçmiyor ki..." ile başlayan diskur geçmek dışında bir seçenek kalmamıştı.

Yalnız o sıra beklenmedik bir gelişme oldu: Pardösü giymiş sakallı bir adam elini kaldırarak arkadan zıplayıp, "Bir soru soracam," dedi. Buraya kadar her şey olağandı, ancak neden adamın çevresindeki gençler soru sormasını engellemek için pardösüsünden çekiştirip duruyorlardı? İşte Uğur Alacakaptan'ın anlamadığı buydu. Her ne kadar haziran ayında pardösü giyen birinden işkillense de adamın soru sorma isteğini, gençleri sıkıştırmak için bir fırsata dönüştürebileceğini düşüncesiyle, "Müsaade edin gençler," dedi. "Biz demokrasiye saygılıyız, herkese söz hakkı var bizde... Bırakın sorsun arkadaş."

İşte, Arif ve Kamil'in de içlerinde bulunduğu insanların Ahmet'i çekiştirmeyi bıraktıkları an, okun yaydan çıktığı andı. Olacakları az çok kestirmelerine karşın artık ellerinden bir şey gelmiyordu. Ahmet kendinden emin, sakalını sıvazladı. Soru sormak için desteğini aldığı Alacakaptan'a parmağını uzatıp, "Siz mecliste naapıyonuz?" dedi. Uğur Alacakaptan şaşkın gözlerle soruyu nasıl yanıtlaması gerektiğini düşünürken ve kahve derin bir sessizliğe gömülmüşken, Ahmet bir kez daha ama bu kez üst perdeden sordu: "Mecliste naapıyonuz siz?"

Ters giden bir şeyler vardı, Alacakaptan bunu sezinliyordu, ama neydi?

Sonunda, Ahmet kayaların yamaçtan aşağı yuvarlanıp içeridekilerin, özellikle Alacakaptan'ın başına düşmesine benzer bir

etkiyle sorusunu yanıtladı: "Siz var ya siz," dedi. "Siz mecliste sikişiyonuz!"

Böylesi bir durumla karşılaşacağı aklının ucundan bile geçmeyen Uğur Alacakaptan'ın göz bebekleri irileşmiş, yüzündeki kan çekilmişti. Her ne kadar olanları anlamaya çalışsa da aslında ortada anlaşılacak bir durum yoktu; çünkü bilmediği bir şey vardı, o da; bir tür meczup olan Ahmet'e mahallenin taktığı lakaptı; Deli Ahmet... "Ahmet'tir ne yapsa yeridir" sözünü hak eden Deli Ahmet kahveden apar topar çıkarılırken kahvede bir uğultu olmuştu; onu tanıyanlar kıs kıs gülüyor, Alacakaptan'la gelen CHP'liler, "Çıkarın şu şerefsizi..." ile başlayan sunturlu küfürleri Ahmet'ten yana savuruyorlardı. Kuşkusuz CHP'lilerin, dikkatleri bir kez üzerine toplayan Ahmet'i durdurabilmenin epey güç olduğunu bilmelerine imkan yoktu. Kollarından tutulup ağzı kapatılarak dışarı çıkarılan Ahmet yeni yakalanmış iri bir balık gibi çırpınıp duruyordu. İşte bu çırpınmalar sırasında, tam kapıdan çıkarken deli gücüyle onu tutanlardan kurtulup Uğur Alacakaptan'a doğru atılıverdi. Ağzı köpük köpüktü, gözleri dönmüştü. Çevredekilerin kollarından tutmayı başardıkları Ahmet vahşi bir at gibi başını sallayarak ağzının kapatılmasını engelledi ve hançeresini yırtarcasına, "Garı satmayı bırakın ulaaayn!" diye bağırdı.

Ahmet kahveden uzaklaştırılmasına karşın elbette bu, toplantının kaldığı yerden sürmesi anlamına gelmiyordu: Başta Uğur Alacakaptan ve dışarıdan gelen CHP'liler, sonra mahalleli, bir süre kendine gelemedi. Zaten içeriyi, iri bir kayanın durgun suya düşüşü gibi dalgalandıran Ahmet'ten sonra Alacakaptan'a pek fazla da soru yöneltilmedi. Yaşanan gülünç olaydan sonra kahve toplantısını sürdürmenin anlamsızlığına kanaat getiren CHP'liler toplantıyı sonlandırdığında buna en çok sevinen, büyük olasılıkla Uğur Alacakaptan'dı; sonuçta ne tür "tehlikelerle" karşılaşacağını kestirmesinin imkansız olduğu bir yerden, Seyranbağları'ndan kurtuluyordu.

Olayı dinleyen ocakçı Rıza işaret parmağını doğrultup, "Siz mecliste napıyonuz?" diyerek gülmekten karnını tutuyordu. Keyiflendiğini gördüğü Rıza'yı biraz daha güldürmek isteyen Arif,

Mamak'taki ilk günü anlatmadan önce, "Ben açım beyler," dedi.

"Dürüm yen mi?" diye soran Kamil, Arif'in olurunu aldıktan sonra başıyla Rıza'ya işaret etti.

Az sonra dönerler bitince Arif, Rıza'ya dönüp anlatmaya başladı...

8

10 Ocak 1979, Mamak Askeri Cezaevi

80 öncesi sol için neredeyse kurtarılmış bölge olan Seyran, Ankara'da en dikkat çeken yerlerden biriydi ve birilerinin bu durumdan epey rahatsız olduğu su götürmez bir gerçekti. 26 Aralık 1978'de Maraş katliamı nedeniyle aralarında Ankara'nın da bulunduğu on üç ilde sıkıyönetim ilan edildi. Cunta'nın, çöreklendiği memleketin gırtlağını olanca gücüyle sıkmasına bir yıldan az kaldığında sokaklar kan gölüne dönmüştü. İşte tam da o günlerde Seyranbağları'na yakın bir yerde yer alan Ziraat Bankası Küçükesat Şubesi soyuldu. Birilerinin, Seyranbağları'ndaki "şer" odağını dağıtmak için aradığı fırsat ayaklarına gelmişti. Mahalleden, aralarında benim ve Kamil'in de bulunduğu dokuz kişi soyguna katıldığımız gerekçesiyle göz altına alınıp emniyete götürüldüğümüzde yağmurlu bir gündü.

Direnmenin ne demek olduğunu ilk kez orada gördüm. Daha doğrusu duydum. Gözlerimin bağı çözülüp hücreye koyulduğumda irkilmiştim; polis yan hücredeki adama yükleniyordu:

"Sana son defa söylüyorum orospu çocuğu, konuş!"

Adamsa bağırıyordu:

"Ben de size son defa söylüyorum orospu çocukları; konuşmayacağım!"

Emniyet'te bir hafta süren "klasik" muameleden sonra Mamak Askeri Cezaevi'ne gönderildik. Yüzlerimize çarpan kabayelin ince giysilerimizi yırtmak için çekiştirdiği bir sabahtı. O günlerde Mamak'a her gün onlarca kişi gelirdi. Polis, bizi nizamiyenin girişindeki geçici karakola getirdiğinde içerisi iki

sıra oluşturmuş kadınlı erkekli bir yığın insanla doluydu. İki yandaki -bele kadar gelen- camlardan süzülen ışıkla aydınlanan baraka benzeri uzunca odanın ortasında kayıt için bir masa ve masanın biraz yanında bir soba vardı. Hükümlüler *teslim alındı* belgesinin doldurulmasını karakolda, polisler aynı belgenin karbon kopyasını almak için yandaki binada bekliyorlardı. Şivesinden Kürt olduğu anlaşılan bir onbaşı içerinin düzenini sağlıyor, kayıt masasındaki sürahiden ihtiyacı olanlara bardakla su dağıtıyordu. O kadar iyi davranıyordu ki "Tuvalete gitmek isteyen var mı?" gibi sorularla içeridekilerin gereksinimlerini karşılamak için adeta çırpınıyor ve insanlara yardımcı oldukça sevecen bir gülümseme asık yüzünü gevşetiyordu. Ancak bir süre sonra karakolun yanına gelen sivil bir polis camı tıklatarak askerin pencereyi açmasını istedi. Kasıntılı ve ağır bir yürüyüşle cama yürüyen asker pencereyi açtığında içeriyi sobadan yayılan tatlı sıcağı kesen bir soğuk kapladı. Polis, bizi işaret ederek onbaşının kulağına bir şeyler fısıldadı. Onbaşı kaşlarını çattı. Pencereyi kapadı. O andan sonra davranışlarında belirgin bir değişim olmuştu: Eli belinde dolanıyor, arada pis pis bize bakıyordu.

Pis kokular alıyorduk fakat ne döndüğünü tam olarak anlayamıyorduk. O sıra gruptan biri askere, "Su içebilir miyim?" diye sordu.

Onbaşı serteldi. Bir elini beline koyup diğer eliyle bizim grubu diğerlerine işaret ederek yüksek sesle bağırdı. "Ha bunlar var ya bunlar," dedi. "Bunlar azılı terörist, bunlar da her şey var."

Adam burnundan soluyor, karakolu hızlı hızlı adımlıyordu. Abartılı ve gereksiz ruh hali davranışlarına sinmişti. İçerde gergin bir hava vardı. Tam yanımızdan geçerken Kamil işaret parmağını öğretmeninden izin isteyen bir çocuk gibi havaya kaldırıp, "Bi tuvalete çıkabilir miyim?" diye sordu. Onbaşı durdu, durdu. Birden Kamil'e dönüp herkesin karnına ağrılar girmesine neden olan cümleyi haykırdı:

"Bi de göt istirseen!""

Doğrusu, Mamak'ta yaşadıkları ilk günkü olay, günlerinin böyle gülünç geçeceğini düşündürtmüştü, ama yanılıyorlardı, hem de çok...

9

12 Eylül 1980, Saat: 04.37, Mamak Askeri Cezaevi

12 Eylül sabahını Mamak Askeri Cezaevi'nde karşılayan biri nereye kadar direnebilirdi? Doğrusu önce direndiler; kırk metrekarelik koğuşta bulunan elli küsur tutuklu yüzlerce askere direndi: Ranzaları çekip barikat kurarak, gaz bombalarına havlu ıslatarak, basınçlı suya karşı yatakları cam önüne çekerek... Subayın düdüğünden çıkan komutla operasyona başlandığında önce koğuş elektriği kesildi. Derken tutukluları duvardan duvara çarpan tazyikli su püskürtülmeye başlandı.

İrade... Nereye kadar? Komutan düdüğünü yeniden öttürdüğünde gaz bombası timi maskelerini geçirip tazyikli su timinin yerine geçti. Pimi çekilip kırık camlardan koğuşa fırlatılan bombalardan yükselen gaz önce gözleri yaktı, sonra bedenlerinin her yanını... Islak havluların içinden süzülüp ciğerlere sızdı. Nefes almak isteyen ama bir türlü alamayan Arif o an hissettiği acıyı hiç unutamadı: Ölüm, acıyla geliyorsa, o an ölmüş olmalıydı, ama ölmedi; kendinden geçer gibi oldu. Kan kusanların sayısı artarken tutukluların iç dünyasında büyük bir savaş sürüyordu; bu, saf yüreklilikle ölüm korkusu arasında yaşanan, mevzileri belirsiz bir savaştı... Bir süre sonra bazı mahkumlar içlerindeki ölüm korkusuna yenik düşüp demir kapının önündeki -askerin bir türlü geçemediği- barikatı kaldırıverdi. İyi mi oldu kötü mü oldu bilinmez ama bilinen bir şey varsa o da kaldırmasalar büyük olasılıkla çoğunun öleceği gerçeğiydi. Koğuş kapısı açılınca ölmekten kurtuldular ama irade denen ve Arif'lerin koğuşunda bol bulunan mefhum can çekişmeye başlamıştı.

Düdük kesik kesik öttüğünde düşmana saldırıyormuş gibi "Allah Allah" sesleriyle açılan kapıdan dalan komandolar yarı baygın tutukluları coptan geçirdiler. İnlemelerle küfürler cop sesleriyle birleşirken düdük yeniden öttü. Tutuklular tek tek avluya çıkarılıyordu. Ancak daha ilki avluya adım attığında çatılardan ateş edilmeye başlandı. İşte o an, baştan beri içlerinde tutmaya çalıştıkları direniş ateşi mum alevine dönüşüp sönüverdi ve çoğununki bir daha eskisi gibi gür yanmayacaktı; ne de olsa ruhsal olarak tükenmek, yenilmeye bedensel olarak tükenmekten daha yakındı. Koğuştan avluya her tutuklu çıkarıldığında ateş açılıyordu. İçeridekiler avludakinin öldüğünü sanıyor, yarı baygın halde, kurbanlık koyun gibi bekliyordu. Başka koğuştakilerse arkadaşlarının kurşuna dizildikleri düşüncesiyle çaresizlik içinde kıvranıyorlardı. Oysa ateş, tutukluların üzerine değil gökyüzüne açılıyordu!.. Direnişi kırmak ve cezaevi denetimini "ele geçirmek" için emir alan komutan o andan itibaren tutuklulara, her an öldürülebilecekleri korkusunu aşılamaya başlamıştı ki ölmenin kendisi bu duyguya yeğlenebilirdi.

Elleri enselerinde avlunun nemli zeminine yatırılan tutuklular bir kez daha coptan geçirildi. Beton zemin kısa sürede kan gölüne dönüverdi. İşte ölümün sıradanlaşacağı Mamak'a sonbahar böyle gelmişti.

Arif'in -tüm tutuklular gibi- Mamak'ta kaldığı süre boyunca sevindiği tek olay Kasım 1983'te, oğlu da Mamak Cezaevi'nde yattığından sürekli ziyarete gelen Gülten teyzenin, Gülten Akın'ın *İlahiler* adlı şiir kitabının çıkışıydı. Ezberine aldığı şiirler arasından onu en çok vuran, belki de ziyarete gelen annesinin çektiklerini çağrıştırdığı için *Demirle Pas Arasında İlahi** adlı şiirdi:

"Nergisle güz gülü arasında
Beş yıldır beş uzun yıldır
Yağmurla kar arasında

---

* Gülten Akın, İlahiler, s. 22, Alan Yayıncılık, Kasım 1983.

Beş yıldır beş uzun yıldır
Ayazla çiğ arasında
Demirle pas arasında
Seyranla Mamak
Beş yıldır beş uzun yıldır
"

Arif, Kamil'in kahveden öğleden sonra ayrılıp işyerine döndü... Nazım'la Gelidonya'ya gitmek için arabaya bindiklerinde ise hava daha kararmamıştı.

III. Bölüm (Orhan)

Tüm erdemlerimizin başlangıcı kötülüktedir.
Friedrich Hölderlin

1

Arif'le Nazım Gelidonya'ya geleli neredeyse üç saat olmuştu. Birkaç parça lop etini son demlerine kulaç attığı rakı için ayırdığı balığı çatalla didiklediği sırada Arif'in telefonu çaldı. Arayan Zeynep'ti. Telefonu kulağına götürürken, "Gene mi?" der gibi yüzünü ekşitti. Bir süre karşısındaki sesi dinleyip, "Muhtemelen birazdan kalkarız," dedi. Derince solumasına bakılırsa karısı hâlâ konuşuyordu. "Peki peki," dedi. Telefonu kapayıp rakıyı yudumladı. Zaman zaman hissettiği gibi bir karısı ve kızı olduğunu unutmak istediği anlardan biriydi. Bazen arkadaşlarına "Şimdiki aklım olsa kesinlikle evlenmem," demesinin ardında sorumsuz bir yaşam özlemi yatıyordu. Oysa, Zeynep'siz bir yaşam süremeyeceğini kendisi de biliyordu.

O saatlerde Laz Orhan gözlerini ovuşturarak uyanmıştı. Oda leş gibi çorap kokuyordu. Yüzünü buruşturup ciğerlerindeki havayı iri burun kanatlarını genişleterek dışarı verdi. Yatağın yanındaki komodinle sehpa arası kıytırık masadaki boş bira şişesiyle çerez tabağının yanında duran cep telefonunu açıp saate baktı: 22.53 ve aynı anda telefon kapalıyken arandığına ilişkin bir mesaj geldi. Arayan numarayı Arif'inkiyle karşılaştırdı. Oydu. Büyük olasılıkla Gelidonya'dan kovulduğunu öğrenince aramıştı. Cep telefonunu masaya bırakırken aklına gelen düşünce onu oldukça rahatsız etti: Kovulmuştu, hem de arkadaşının geleceği gün! Kendini aşağılanmış hissediyordu. Birkaç saat önce duyduğu öfke yavaş yavaş patrondan hınç alma isteğine dönüşüyordu. Burnundan kesik kesik soluması işte bu yüzdendi.

Uzun süredir tasarladığı bir hareketi yapıyormuş gibi elini döşeğin altına soktu. Bir süre sağı solu yokladıktan sonra aradığını buldu. Elindeki sustalıyı cebine atıp cep telefonuna yöneldi. Arif'in adını görünce tuşa bastı:

"Ne oldu cürümüm ya," dedi Arif. "Aradım telefonun kapalıydı?"

Orhan kendinden emin bir sesle, "Gelince konuşuruz," dedi ve sordu "hâlâ orada mısın?"

"Birazdan kalkacaktık ama sen geleceksen iş değişir tabii..."

Orhan, "Yarım saate ordayım," deyip telefonu kapattı. Üstüne başına çekidüzen verip evden çıktı.

Bir süre sonra lokantadan içeri girdiğinde tüm çalışanlar gibi patron da şaşkındı, ama şaşkınlığını belli etmemeye çalışıyordu. Girişte Orhan'ın önüne geçerek, "Ne işin var senin burada?" diye serteldi.

"Yasak mı?" dedi Orhan. "Müşteriyiz!"

O sırada Arif'in el kaldırarak Orhan'ı masaya çağırdığını gören patron, Orhan'ın önünden sahte bir gülümsemeyle çekildi. Ancak dikkatle bakıldığında dişlerini belli belirsiz biçimde sıktığı anlaşılıyordu. Masaya oturan Orhan birkaç saat öncesinde beraber çalıştığı iş arkadaşına emredercesine, "İki kadeh ver!" dedi.

Arif, burnundan soluyan Orhan'ın bir şeyleri kafaya taktığını anlayabiliyordu. Nazım'la tanıştırdıktan sonra sordu:

"Ne oldu ya, ayrıldı dediler?"

"Atıldık amına koyum," diyen Orhan küfür ettiğini fark edip Nazım'a döndü. "Kusura bakma gardaş!"

Nazım, "Estafurullah," dedikten sonra Orhan başını doğrultup burnuyla patronu işaret etti: "Şu götten bacak attı."

Arif anlam veremez bir yüzle dudağını büktü:

"Niye ki?"

Orhan ağzını yayarak, "Ya işte," dedi. "Müşteriden kalan bi duble rakıyı götürüyoduk, bu şerefsiz de üstüne geldi, iş saatlerinde olmazmış da, falanmış da filanmış da, sanki işimizi aksattık, ufak ufak götürüyoruz tezgahın arkasında Götoş, ne olacak!"

Arif şaşkınlığını belirtmek ve yanında arkadaşının sinirini dindirmek için sakin bir sesle, "Allah Allah!" dedi.

Alnını kaşıyan Orhan iç çekti:

"Öyle işte cürümüm" dedi. "Neyse boş ver, sen napıyon?"

İşlerinin yoğunluğundan söz eden Arif şu an sakinleşmiş gözüken Orhan'ın ne denli tehlikeli olabileceğini yıllar öncesinden, 16 Ocak 1984 gecesinden çok iyi biliyordu.

2

Arif'in cezaevi arkadaşı Orhan'ı ölesiye çıldırtan bir düşkünlüğü vardı: İstanbul'dan kaçırıp Mamak'ta gecekondu tuttuğu sevgilisi Nazan.

Orhan, Nazan'ı, bir akrabasının cenazesi için bulunduğu İstanbul'da ziyaretine gittiği askerlik arkadaşının Alibeyköy'deki evinde tanımıştı. Babası olmayan, annesi ve teyzesiyle gecekonduda kalan Nazan bir pazar sabahı, komşuları Yeter'le onun eşi -Orhan'ın askerlik arkadaşı- Ahmet'in evine gitmişti. Bir süre mutfakta kahvaltı hazırlayan Yeter'in yanında kaldıktan sonra, evine dönmek için dar ve kısa aralığa çıktığında, Ahmet salon havalansın diye pencereyi açmış ve aynı anda sağ yandaki banyo kapısı gacırdayarak aralanmıştı. İçeride tıraş olan biri vardı. İri kemikli, üzerinde atlet, kollarını gardını alan bir boksör gibi kullanarak tıraş olan Orhan'la göz göze gelmişlerdi. Orhan'ın Nazan gibi güzel bir kızdan etkilenmesi doğaldı da, Nazan neden bu koca burunlu adamdan etkilenmişti, işte bu sorunun belirli bir yanıtı yoktu. İkisine de çok uzun gelen iki saniye boyunca birbirlerine nefessizce baktılar. Aynadaki Orhan sırıttığında Nazan dış kapıya doğru yönelip evden çıktı. Önceden yaşamadığı bir duyguyla ürperen Nazan, Yeter'e sürekli, birkaç gün sonra Ankara'ya dönecek Orhan'la ilgili sorular sormaya başlamıştı.

"Ne o kız," dedi Yeter. "Aşık mı oldun evli barklı adama?"

Nazan utanıp sıkılsa da sorunun yanıtı "evet"ten başka bir şey değildi. Olaylar hızla gelişti: Yeter ve Ahmet'in yardımıyla Beyoğlu'nun gözden ırak sokaklarındaki bir esnaf lokantasında buluştular. Tarlabaşı'nda yıkık dökük bir otelde birbirlerine sarıldıklarında sığırcık yavrusu gibi titreyen Nazan, önceden deneyimlemediği duyguların etkisiyle sarsıldı.

Bedeni gibi titrek bir sesle, "Ne olur sıkıca sarıl bana," dedi. "Daha sıkı!"

O günden sonra birkaç kez aynı otelde buluştular. Saatlerin nasıl geçtiğini anlamıyor, günün bitmesini istemiyorlardı. Orhan'ın Ankara'ya döneceği gün, Nazan bir süredir kafasında ölçüp biçtiği soruyu sordu:

"Beni buralardan götürür müsün?"

Orhan, beklemediği öneri karşısında derince iç çekti. Başını kaşıdı.

"Götürürüm götürmesine de... Hadi başka bir ev açtım diyelim, sizinkiler evli biriyle gitmene nasıl izin verecek?"

Gözlerini irileştiren Nazan hiç duraksamadı:

"Kaçır o zaman!"

Orhan bir sigara yaktı. Dumanını havaya üflerken koca burnunun üzerinden Nazan'a baktı. Aradığı, gelecekte neler olacağına ilişkin olumlu bir tahmindi. Sonunda aradığını bulmuş gibi gözünü yere indirdi. Az önce yaktığı sigarayı fırlattı. "Hazırlan," dedi. "Yarın gidiyoruz!"

O zamanlar, Ankara Sakarya'da sabaha kadar açık olan Tava Restoran'da çalışıyordu. Nazan'a Mamak'ta bir gecekondu tutmuştu. Haftanın üç günü -karısına gececi olduğunu söyleyip- Nazan'da kalıyordu. Soğuk kış geceleri birbirlerine sarılıp uyudukları o güzel anlar keşke hiç bitmeseydi. Ancak mutlu, mutsuz, her anı sonlandıran yaşamın değişmez kuralı onların ilişkilerinde de geçerli oldu: Orhan'ın, dönemin siyasi olaylarıyla fazlaca ilgisi olmamasına karşın evlerinin bulunduğu mahallede yakın olduğu insanların tümü solcuydu ve bir gece uyurken polis evini bastı... Sonrasında hiçbir şey eskisi gibi olmadı. Üç kişiyle birlikte Cebeci'de PTT mutemedini gasp ettikleri suçlamasıyla yargılanıp Mamak Cezaevi'ne konuldu. Nuriye ve çocuklar sıkıntılı günler yaşasa da, Orhan'ın babasının yardımlarıyla hayatlarını sürdürmeyi başardılar. Olan, sudan çıkmış balığa dönen Nazan'a olmuştu. İstanbul'a, annesiyle teyzesinin yanına dönse yüzlerine bakamayacağını düşünüyordu. Oysa şimdi geriye dönüp baktığında bu düşüncenin, gençliğin verdiği gereksiz gururdan kay-

naklandığını çok, ama çok iyi anlıyordu. Çalışsa, elinden ne iş gelirdi, nerede çalışabilirdi! Sonunda kaderin ona çizdiği dönüşsüz yola, dramını başlatacak yola girmek zorunda kaldı: Mahalledeki her erkek gibi gözünü Nazan'dan alamayan Cemil adlı evli, kırklı yaşlarda bir adam, onun "sahipsiz" kaldığının kokusunu alınca Nazan'a yanaştı. Başlarda, yardım ediyormuş görünerek küçük yemler atıp Nazan'ın ürküp ürkmediğini tarttı. Nazan'ın Orhan cezaevinden çıkana kadar hayatta kalabilmek için iğrenç bulduğu bu adama yanaşmak dışında seçeneği yoktu. Durumu çabucak sezen Cemil, Nazan'a Seyranbağları'nın İncesu'ya bakan sırtlarında tek göz bir gecekondu kiraladı. Kadının gereksinim duyduğu güvenliği sağladı sağlamasına ancak kelimenin her anlamıyla üzerine çöküverdi. Nazan, sevdiği adamdan uzak başka bir adamın ağır ter kokusunu soluyarak, adamın karısına açmaya bile cesaret edemeyeceği cinsel düşlerini denediği bir nesneye dönüşmeye katlanmak zorunda kaldı.

Orhan cezaevinde, neler çektiğini bilmediği Nazan'dan söz ederken gözleri parlıyor, yoğun bir özlem duygusuyla iç çekiyordu. Arif 2 Şubat 1983'de, cezaevinden çıkacağı gün, koğuş arkadaşlarının çoğuna olduğu gibi, tahliyesine daha bir yıl olan Orhan'a da bir adres pusulası verdi.

Kağıtta işaretli bir yeri göstererek, "Bak cürümüm," dedi. "Burası amcamın kahvesi, Seyranbağları'nda kime sorsan gösterir, çıkınca kesin görüşelim."

Birbirlerine sarıldılar.

Yaklaşık bir yıl sonra Arif yeni yaşamının yönünü bulmak için gecekondudan dışarı bakıyor ve kendini, yatağını arayan bir su gibi sıkışmış hissediyordu. Gözü uzaklara, tabak gibi uzanan Ankara'nın batısını kızıla boyayan güneşe dalmışken kapı çalındı. Gelen amcasının çırağı Salih'ti:

"Cezaevinden bir arkadaşın geldi abi," dedi. "Kahvede."

"Kimmiş?"

"Valla Halil amcaya söyledi ama ben bilmiyom."

Arif onu bugünlere "taşıyacak" düşleri erteleyerek apar topar evden çıktı. Batan güneşin ışıkları gecekondulardan sekip

uzuyordu. Akkuş Kıraathane'sine giderken kiminle karşılaşacağını düşündü durdu. Orhan, aklına gelen son isimlerden biriydi. Sonuçta cezaevi koşullarında yakınlaşsalar da dünyalarının bambaşka olduğunun ikisi de farkındaydı. En azından Arif böyle düşünüyordu. Orhan'ı gördüğünde şaşırması bu yüzdendi. "Vay cürümüm!" diyerek kollarını açıp abartılı bir edayla Orhan'a sarılması büyük olasılıkla şaşkınlığını örtmek için kullandığı bir maskeydi.

Arif masaya oturduktan hemen sonra iki bardak çay geldi. Orhan, önceki çaydan kalan son yudumu alırken, "Cürümüm," dedi. "Nazan orospu çocuğunun tekiyle kaçmış."

Arif bu adı ilk kez duyuyormuş gibi sorar gözlerle, "Nazan?" deyince Orhan kaşlarını çattı. "Ulan o kadar anlattık, ne çabuk unutmuşun, İstanbul'dan kaçırdığımız kız be!"

"Haa," dedi Orhan. "Kimle kaçmış, nereye kaçmış?"

"Cemil diye bi gavatla, herif kıza ev açmış." Eliyle İncesu yönünü gösterdi. "Aha şurada," dedi. "Gittim, gördüm." Orhan bunları söylerken burnundan soluyordu. Her ne kadar öfkesini saklamaya çalışsa da kabarıp inen burun kanatları ruh durumunu fazlasıyla ele veriyordu.

Arif, Orhan'ın niyetini anlamak için doğrudan sordu:

"Eee, ne yapacaksın?"

Hızlı hızlı solumayı sürdüren Orhan sağa sola bakındı. Yan dönüp kazağının belini sıvadı.

"İkisinin de amına koyacam."

Siyah tabancanın kabzasını görünce çevreye bakınan Arif başını öne eğip kısık sesle konuştu:

"Oğlum manyak mısın sen!"

Gözlerini belerten Orhan, "Manyağım amına koyum," dedi. "Var mı?"

Adım başı çevirme yaşanan o günlerde silahla dolaşan birinin "cesaretine" hayran kalınabilirdi. Ancak, böylesi bir amaç için beline silah takanın akıl sağlığından kuşkuya düşmek işten bile değildi.

"Oğlum akıllı ol, bak cezaevinden yeni çıktın, silahla yakalanırsan ne yaparlar sana biliyo musun? Hadi onu da geçtik; bi kız için değer mi Orhan!"

İç çeken Orhan çayını yudumlayıp dışarıyı izlemeye koyuldu. Karşı gecekondunun önündeki iplerde asılı çamaşırlar donmuştu. Orta yaşlı, kasketli bir adam ana caddeye bıraktığı at arabasından doldurduğu küfeyi sırtlamış, arabanın giremediği -evlerin arasındaki boşluğa bir insanın bile güçlükle sığdığı ve bazen gecekondudan gecekonduya geçiş yapılan küçük boşluklara sokak denilirse- sokağı geçerek evlerden birine kömür çekiyordu. Orhan gözlerini yoldan çekip Arif'e dikti:

"Cürümüm bu gece sizde kalabilir miyim?"

Arif, "Tabii," dedi. "Ne demek!"

Akşam yemeği sonrası Arif'in annesi Fadik teyze mutfakta bulaşık yıkıyor, zaman zaman salona gelip sobanın yanında ellerini ısıtıyordu. Babasıysa eve daha gelmemişti. Orhan, sobanın yanındaki kanepede çayını yudumlarken sessizliğe gömülmüştü. Dışarıdan bakan biri bu durumun nedeni olarak kuru fasulye, pirinç pilavı ve soğandan oluşan milli yemeğin ağırlığını gösterebilirdi. Ancak Orhan'ın yüzünü bir heykel gibi kımıltısız kılan nedeni bilen Arif başıyla dışarıyı işaret ederek, "Gel," dedi. "Bi hava alalım."

Dışarı çıkar çıkmaz soğuk hava içlerine işleyiverdi. Arif'lerin gecekondusu Seyranbağları'nın ucundaki tepelikteydi. Buradan bakınca ayazda titreyerek dağılan dumanları bacalarından üfleyen gecekondular üst üste binmiş görünüyordu.

Orhan'a sigara uzatan Arif konuyu açmak için, "Sessizsin Orhan," dedi. "Hâlâ kafanda mı söylediklerin?"

Orhan sigaradan çektiği nefesi rüzgara saldı. "Hiç çıkmıyor ki amına koyum!"

"Sen de taktın mı takıyorsun kardeşim yav! Unut diyoruz sana, değmez."

"Nasıl takmam Arif, sen takmıyon ama onlar sana takıyo boynuzu işte."

Arif, Orhan'ı yolundan çevirmek için son bir hamle yaparak, "Cürümüm," dedi. "Doğruyu söylemek gerekirse, bu devirde kimse kimseye bir şey yapamaz; kızın gönlü olmasaydı kaçar mıydı?"

İşte bu soru Orhan'ın öfkesini kabartan soruydu. "Doğru konuş Arif," dedi. "O kız benim için neleri göze aldı." Derince soludu. "Ahh mapusta yatmayacaktım ki! Şimdi, şerefsizin birine mi bırakayım onu ha, söyle bana?.. Sahipsiz kuzuyu kurt çalarmış Arif."

Arif, Orhan zihniyetinde biriyle tartışmanın doğru olmadığını anladı. "Yanlış anladın," deyip başını öne eğdi. Orhan bu hareketi "özür dileme" sayarken Arif, ileride sıkça yaşayacağı bir duyguyla karşılaşmıştı; cezaevi koşullarının yakınlaştırdığı, hatta aynılarmış gibi hissettirdiği, insanların birbirinden ne kadar farklı olduğu.

Sessizliği Orhan bozdu. "Bu gece öldürecem o herifi cürümüm," dedi. "Merak etme, seni zor durumda bırakacak bir şey istemiyecem, keşfi yaptım, her şey hazır. Gece yarısına kadar burada zaman geçirmem lazım, ondan sonra çeker giderim."

Arif, düşündüklerini yapıp yapamayacağını anlamak için Orhan'ın gözlerine baktı. Gördükleri onu endişelendirmişti. Gözlerini karşısındaki kararlı ama denetimden çıkmış gözlerden kaçırırken, "Sen bilirsin, ama yanlış yaparsın," dedi. Sigaraları söndürüp içeri girdiler.

Yatma vaktine kadar konuşmadılar. Fadik teyzenin döşekleri serdiği odaya çekildikten bir süre sonra elleri enselerinde üstlerini değiştirmeden yatağa uzanmış tavanı izliyorlardı. Acaba bu gece neler olacaktı? Tavandaki pütürlü kireçler arasında ikisinin de yanıtını aradığı soru buydu. Orhan, gecenin ilerleyen bir saatinde onu buraya getiren duygunun kabarmasıyla yerinden doğruldu:

"Ben gidiyom birader!"

Arif, "Ya saçmalama Orhan," diyerek bir hamle yaptı, ancak Orhan'ın planlarının yönünü değiştirmeyeceğini sezebiliyordu.

Sol avucunu Arif'e doğrultan Orhan kendinden emin bir sesle, "Lütfen," dedi. "Karışma!"

Orhan, söylediklerine boyun eğmek dışında bir seçeneği kalmayan Arif'le vedalaştı. Evdekileri rahatsız etmemek için önceden odaya getirdiği montunu giyip ortalığı kolaçan ederek pencereden atladı.

Az sonra Seyranbağları'yla İncesu arasındaki yamaçtaydı. Elleri montun cebinde, gecekonduların arasındaki dar yola girmeden caddeye baktı. Kimse yoktu. Gecekonduların arasına daldı ve dalar dalmaz tümsekleri fark ederek ellerini montun cebinden çıkarmak zorunda kaldı; dengesini koruyamazsa düşebilirdi. Gecekonduların arasındaki labirenti andıran boşluklardan ilerliyordu. Burası, ana caddedeki tahta direklerde akan elektriğin jilet atılıp hat çekilerek evlere taşındığı bir mahalleydi ve Orhan'ın ilerlediği koridor, evlerden süzülen ışıkla aydınlanan bir loşluk içindeydi. Çevre, rüzgarın uğultusuna karşın soluk alış verişini dahi işitebileceği kadar sessizdi.

Cemil'le Nazan'ın kaldığı eve gelince derince soludu. Görünürdeki odanın lambası yanmıyordu. Gecekondunun arkasına geçmeye karar verip adımını attığında bastığı dalların çıtırtısıyla soluğunu tutup çevreyi kontrol etti. Kimse yoktu. Kendini avcı gibi hissettiği o an adımlarını yavaşlatarak evin arkasına dolaştı. Burada, yakılmaya hazır bir yığın odun duvara yaslanmış biçimde piramit gibi diziliydi. Orhan'ın içini rahatlatan bir şey vardı; odunların bulunduğu yerin yanındaki odanın ışığı açıktı. Çömelerek pencerenin altına sessizce ilerledi. Kalbi küt küt atıyordu. Başını yukarı kaldırdı. Gökyüzü açıktı. Güçlü rüzgar, bulutları uzaklara süpürmüş, yıldızlar tüm parlaklığıyla gökyüzünü kaplamıştı.

Bir süre sonra başını duvara yasladığında ürperdiğini hissetti. Tüyleri diken diken olurcasına ürpermesinin nedeni yalnızca soğuk duvar değil, içeriden gelen sevişme sesleriydi. Duyduğu seslerden biri, nerede olsa tanıyacağı birine, Nazan'a aitti. Sırtını duvara verip eliyle gözlerini kapadı. İçinden, "Allahım ne yapacağım?" diye söylendi. Ağlamaklı bir durumdaydı. İkisini de öldürmeyi düşünmüştü, ama şimdi bunu kolay gerçekleştiremeyeceğini anlıyordu. Ayrıca değer miydi? Ya Arif'ın söylediği

gibiyse; Nazan gönüllü kaçtıysa? Zevk içinde inlediğine göre öyle olmalıydı. Ancak, Nazan'ın başka birini değil tercih etmesini, tercih etme olasılığını bile kabullenemiyordu. Amansız bir öç duygusu her yanını sararken kendine sordu:

"İçeri nasıl gireceğim?"

Önce cesaretini toplamalıydı. Kalbi hızla atarken belinden çıkardığı tabancanın emniyetini açınca nefesi kesildi. Birkaç kez derince soluyup kendini yatıştırmaya çalıştı. "Camı kırabilirsin!" düşüncesi her şeyi süpüren bir rüzgar gibi aklından geçtiğinde ayağa kalktı. Derken olacakları defalarca yineleyerek belleğine kazımış gibi hızla hareket etti: Kendini geriye çekip tek koluyla gözlerini korumaya aldı ve öbür elindeki silahın kabzasını cama indiriverdi. Diğer eliyle perdeyi çekip attığında Cemil, Nazan'ın üstünden kalkmış, yatağın kenarındaki sandalyeden aldığı kazakla önünü örtmüştü. Nazan o an, ürkek bir tavşan gibi Orhan'a bakıyor, yorgana sıkı sıkıya sarılmasına karşın titremesini engelleyemiyordu. Çerçevede hançer gibi duran camları bileğinin kesilmemesi için iki küçük hareketle temizlediği namluyu Cemil'e doğrultan Orhan, "Gel lan buraya puşt!" dedi.

Yüzünü ağlamak üzere olan biri gibi buruşturan Cemil ne yapacağını tam olarak bilemese de Orhan'ın dediğini yapmamasının ölüme yol açabileceğini kestirebiliyordu.

"Yapma abi," dedi. "Yalvarırım!"

Kendinden emin bir hareketle başını yukarı kaldıran Orhan, "Ne yapması lan," dedi. "Ne yapması gavat!"

Cemil, ağlamak üzereydi. Ağzından, "Ben ettim, sen etme abi," sözleri döküldüğünde Orhan, birini işaret ediyormuş gibi gözlerini sol yana döndürdü, "Önceden düşünecektin." Silahı biraz yukarı kaldırdı. "Gel lan buraya, gel, sıkarım kafana!"

Pencereden giren sağlam rüzgarın ve önemlisi içinde bulunduğu durumun yarattığı korku nedeniyle titreyen Cemil ne yapacağını bilemiyordu. Kısa bir an içinde aklından onlarca düşünce geçti. Bunların arasından belki de en önemlisi "Odanın kapısını açıp evin diğer yanına kaçabilir miyim?" sorusuydu. Ancak, bunu yapıncaya kadar Orhan'ın büyük olasılıkla silaha davra-

nacağını biliyordu. Hem içeri kaçması Orhan'dan kurtulması anlamına gelmeyecekti. Olsa olsa öfkesini kabartacak ve daha tehlikeli sonuçlara davetiye çıkaracaktı.

Sonunda, önünde kazak, titreye titreye pencereye doğru birkaç adım atmaya karar verdi. Ağlamaklı bir sesle, "Kurbanın oluyum Orhan abi," dedi. "Bokunu yiyim, affet beni abi!"

Cemil'in düştüğü durum ve ağzından dökülenler Orhan'ın hoşuna gidiyor, içini soğutuyordu. Nazan'a dönüp mağrur bir edayla, "Kaçtığın adama bak," dedi. "Fasulyeden çıktı."

Orhan sesini sertleştirip, "Kime diyom ulan orospu çocuğu," diye seslendi Cemil'e. "Gelsene buraya!"

Cemil pencerenin yanına gittiğinde ödü bokuna karışmıştı. Kendini, Orhan'ın doğrulttuğu namludan sakınsa da Orhan namluyu her seferinde, biraz daha korkmasını istercesine, Cemil'in kafasına tutuyordu.

"Yapma abi," dedi Cemil. "Yapma ne olursun. Paraysa para, pulsa pul... Bağışla beni."

Para önerisiyle öfkelenen Orhan birdenbire Cemil'in saçından tutup namluyu boğazına dayadı.

"Ne parası," dedi. "Her şey para mı?" Durdu. Acı çektirmek istediği Nazan'a göz ucuyla bakarak, "Kaç paraya aldın şu kızı?" dedi. "Ha, söyle bakalım, utanmadın mı hiç?" Nazan elbisesiyle yüzünü kapamış ağlarken Cemil, "Abi valla kendi istedi," deyiverdi.

İşte Orhan'ın yüreğini paramparça eden cümle buydu. Dişlerini sıkarak Nazan'a bakıp, "Öyle mi Nazan?" dedi. Ne diyebilirdi Nazan? Çaresiz, parasız kaldım mı diyecekti? Susup ağlamayı sürdürdüğü an öylesine utanıyordu ki ölmeyi bile o an orada bulunmaya yeğlerdi.

Orhan, Cemil'in kulağına yanaştı. Namluyu gırtlağına iyice bastırarak, "Yarın gene gelecem şerefsizin oğlu," dedi. "Burada olursan bu sefer kafanı patlatacam, hadi şimdi siktir git, bu kızın yanında da bir daha görmeyim seni!"

Bir süre Nazan'a baktı. Seviyor muydu onu? Bu soruya tek bir yanıt vermek olası değildi: Hem, büyük bir tutkuyla "evet"

diyecekti hem de başka biriyle birlikte olduğu için ölesiye nefret ettiğinden "hayır"... O halde Nazan'dan ne istiyordu? Onunla konuşmak mı, düştüğü çukurdan çıkarmak mı onu? Belki. Belki de tüm gördüklerinden sonra istediği, ama kendine itiraf edemediği, Cemil'in yerini alıp Nazan'la birlikte olmaktı. Ancak bunun için zamana ihtiyacı vardı.

Silahı beline koyarken Nazan'a, "Senle konuşacaklarım var," dedi. "Yarın burada ol!"

Cemil o günden sonra ne Nazan'ı aklının ucundan geçirebildi ne de Seyranbağları'nın kıyısından geçebildi; ölüm korkusu çoğu insanı olduğu gibi onu da uslandırmıştı.

Orhan ertesi gün Seyranbağları'na gittiğinde Nazan'ı bulamadı. Uzun süre, gelir düşüncesiyle evin önünde bekledi. Ancak Nazan, bir daha Orhan'ın yüzüne bakamayacak kadar utanmış ve her şeyi göze alarak İstanbul'a dönmüştü.

Bir süre sonra Alibeyköy'deki askerlik arkadaşından Nazan'ın zengin bir adamla kaçtığını öğrendi. O günden sonra hayatta dikiş tutturamadı Orhan; içkinin dibine vurdu, bir işten atılıp başka işe girdi, ailesiyle görüşmez oldu ve rutubetli bekar evlerine kadar düştü. İçerken zaman zaman Nazan'ı düşünüyordu. "Ah ulan," diyordu. "Ah ulan Nazan, nerdesin, ne yapıyosun şimdi?"

Sorunun yanıtı olarak aklına bir görüntü geliyordu: Güneşli bir gün. Nazan, sabahlığını giymiş, ceylan gibi süzülerek havuz kenarındaki masaya gidiyor. Gazete okuyan kocasının yanağına öpücük kondurup masaya oturuyor ve bardağına taze sıkılmış portakal suyu dolduruyor.

Bu görüntü aklını karıncalandırır, ruhunu rahatsız eder, yüzünün ekşimesine neden olur, sonrasında içkisini fondip yapardı. Zaman içinde öğrenmişti: Onu rahatsız eden görüntüyü gözünün önündeki perdeye yansıtan içkinin miktarı artınca perde paramparça oluyordu; yani zehirli bir ilaçtı içki onun için.

Oysa Nazan bambaşka bir yaşam sürüyordu: Zengin, kilolu adamların tuttuğu kaçıncı möbleli daireyi terk ediyordu o bile hatırlamıyordu. Yine beş parasızdı. Akşamdan beri hıçkıra hıç-

kıra ağladığından gözleri şişmişti. Bu seferki adam telefonu bile açmıyordu. Oysa, "Bu farklı" diye düşünmüştü. Yine, teyzesi öldükten sonra tek başına kalan yaşlı annesinin yaşadığı iki göz eve dönecek, mahalleye fazla gelen güzelliğini, paraya ve itibara çevirmek için bir kalantorun kapatması olmanın yollarını arayacak; TV dizilerinde küçüğün de küçüğü roller kaparak çeşitli ortamlara girecek, gözüne kestirdiği adamlardan ateş isteyecek, işini sorduklarında ciğerlerindeki dumanı öpücük kondurur gibi büzerek irileştirdiği dudakları arasından salıp "oyuncuyum" diyecekti.

3

Saat: 23.55, Gelidonya

Kaşlarını kaldırıp kadehini Orhan'ınkine vuran Arif, "Takma," dedi. "Yeni bi iş bulursun."

Orhan rakıdan uzun bir yudum aldı.

"Bakacaz artık." Bir süre sustu. "Valla sen olmasan doğrardım şu şerefsizi."

Orhan'ın öfke dolu zehrini kusacağı bir av aradığını sezen Arif, arkadaşını her zamanki gibi yatıştırma yoluna gitti:

"Boş ver ya, değmez."

İç çekip başını öne eğen Orhan, "Sana da mahcup olduk, fosladık." dedi.

"Niye, ne güzel içiyoz işte."

"Öyle deme cürümüm," dedi. O sıra masanın yanından geçen patronu görünce sesini yükseltti: "Götünü siktiğimin badisi yüzünden işten atılmasaydık farklı olurdu!"

Kendine sövüldüğünü duyan patron müşterilerin rahatsız olmasını istemediği için ya da Orhan'dan çekindiğinden söylenenleri duymazdan geldi. Bunu sezen Orhan başını o yöne çevirdi: "Bak hiç duyuyo mu, siktiğimin piçi!"

Patron oradan uzaklaşırken Arif, arkadaşının denetimi yitirdiğini anlayarak garsona eliyle "Hesap" işareti yaparken, "Hadi kalkalım cürümüm," dedi.

"Otur ya, içiyoz işte."

"Başka yerde içeriz cürümüm."

Arif'ten içki sözünü alan Orhan, "Eyvallah," dedi ve kadehindeki rakıyı dipledi. Uzaklardaki patrona, "Senle görüşecez!" anlamında parmağını sallayıp masadan kalktı.

Gelidonya'dan çıktıklarında Arif, Orhan'a bakıyordu: Kakalağın tekiydi, ancak herkese diklenecek, üstelik daha da ileri gidecek cesareti bulmakta güçlük çekmiyordu. Zamanla, kişiliğinin ayrılmaz bir parçasına dönüşen bu özellik aslında küçük yaşlarda açığa çıkmıştı.

Liseye yeni başladığı yıllarda da bugünkü gibi bir deri bir kemikti, ancak o günlerde yaşadığı bir olay ondaki cevherin zenginliğini gözler önüne serecek güçteydi. Çok sevdiği bir köylüsünün oğlu Yalçın, bugünkü adıyla Ebusuud Efendi İlköğretim Okulu son sınıfta okuyordu. Epey haşarı olan çocuk, okul aile birliği başkanının oğlunu dövmüş ve bir dizi tatsız olay sonucunda okuldan atılmıştı. Verilen cezanın ağırlığını herkes biliyordu, ancak içten içe bilinen diğer bir şey de; bir köylü çocuğunun hakkını arayamayacağıydı. Bir süre sonra Orhan, böylesi bir olay nedeniyle okulla ilişiği kesildiği için köye dönmek zorunda kalan Yalçın'ın durumunu öğrendiğinde, okuldan atılan kendisiymiş gibi öfkelendi. Küçük bir araştırma yapıp okul aile birliği başkanının oğlunu öğrendi. Bir gün okul çıkışı izleyip sotada kıstırdığı çocuğu alt dudağını patlatıncaya kadar dövdü. Birdenbire yüzüne inen yumruklarla afallayan çocuk, kanayan dudağını silerken ağlamaklı gözlerle Orhan'a baktı. "Abi niye dövüyon beni?" dedi.

Böyle bir soruyu beklemeyen Orhan bir süre düşündü, sonunda, "Babana selam söyle, o bilir," dedi. "Hadi şimdi siktir git!"

İçinin soğuduğunu hissediyordu. Bu, kuşkusuz değer verdiği bir insanı "korumasındandı", ancak önemli ölçüde dürtüsel sayılabilecek çıkışının olası sonuçlarını hiç düşünmüyordu: Ya dayak yiyen çocuğun babası bu iş için -ilk akla gelen kişinin- Yalçın'ın ailesini sorumlu tutsa ve zavallı ailenin başına türlü belalar açsaydı ki bunu yapabilecek güçteydi. Neyse ki adam, "İleri

gidersem oğlumu tehlikeye atabilirim" kaygısıyla olayın üzerine gitmeyip, Yalçın'ı okuldan attırdığıyla avunmayı yeğlemişti. Bir gün kahvaltıda, ne yaptığını sorarak konuyu gündeme getiren karısına, ağzındaki zeytin çekirdeğini çıkarıp gizemli bir havayla kısa bir yanıt verdi:

"O işin gereği yapıldı!"

Gelidonya'dan çıktıklarında Arif, "Ne olur ne olmaz" düşüncesiyle bir an önce oradan ayrılmak istiyordu. Şekeri suya düşmüş gibi aceleyle, "Hadi," dedi. "Gidelim buradan."

Görevli, arabayı getirdiğinde saat 24.13'tü. Öne oturan Orhan, "Ee nereye?" dedi.

"Bilmem sen söyle?"

"Bi pavyon muhabbeti çeksek, ne dersiniz?"

Gözleri parlayan Nazım konsomatrisleri görür gibi olmuştu: Ruslar, Moldovyalılar... İçi alev alevdi. Kendisine sorulmuş gibi, "Bana uyar," dedi.

Arif arka koltukta oturan Nazım'a dönüp "Hemen zıplama" ile "Haddini bil" arası bir bakışla gülümsedi. Ardından Orhan'a baktı: "Hiç halim yok oğlum ya?"

"Sen demedin mi başka yerde içeriz diye?"

"Dedim de, pavyona halim yok birader."

"İyi," dedi. "Nereye gidecez o zaman?"

"Kırkkonaklar'da Bademlik diye bir yer var biliyo musun?"

"Hee," dedi Orhan.

"Ora nasıl, bir iki bira yuvarlarız arabada?"

"Tamamdır."

Nazım'a dönen Arif soran bir dille, "İstersen eve bırakabilirim seni," dedi.

"Yok abi" dedi Nazım. "Yarın iş de yok, sizin için uygunsa, takılırım."

Bu yanıta en çok sevinen, içkiye fazladan birini bulan Orhan olmuştu. "Ne demeek!" dedi.

Araba Kırkkonaklar'a doğru yol alırken Arif içinden, "Oh be!" diyordu. "Sonunda Orhan'dan kurtulacağım." Planı -görü-

nürde- birer bira içip "belasız" atlatılan geceden sonra Orhan'ı başından savmaktı. Derinlerde ise başka bir düşüncenin kulaç attığını sezebiliyordu: Zeynep'in görüntüsüne eşlik eden bu düşünce, eve biraz daha geç gitmekten başka bir şey değildi.

On dakika sonra Kırkkonaklar 316. Cadde'ye gelmişlerdi. Arif açık tekel bayiinin yanında durdu.

Orhan, "Ben alırım," diyerek arabadan indi.

Az sonra içinde beş kutu votkalı bira ve 100 gram sarı leblebi olan siyah poşetle arabadaydı. Beyaz gömleğinin cebinde de bir paket açılmamış sigara vardı. Torbayı ayaklarının arasına koyarken, Arif, "Oğlum niye votkalısından aldın bunların," dedi. "Bi tanesini zor içerim söyliyim!"

Elini "boş ver" anlamında sallayan Orhan, umursamaz bir edayla "İçeriz gerisini," dedi. Nazım'a döndü. "De mi Nazım?"

"Yanii," dedi Nazım. "Ben de bi tane içerim abi."

"İş başa düştü," diyen Orhan, onu içmeye -yaşamda en keyif aldığı şeye- zorlayan varmışçasına ekledi. "Battı balık yan gider anasını satayım!"

Bademlik'e geldiklerinde arabayı çekecekleri uygun yer arıyorlardı. Kırkkonaklar'dan Türközü'ne kadar inen ve Ankara'nın yerleşime açılmamış ender arazilerinden olan Bademlik, çakal çukal tayfasının demlendiği, bazen de başka amaçlar için kullandığı genişçe bir yamaçtı. Arif, adını bir zamanların efsaneleşmiş televizyon dizisi "Şahin Tepesi"nden alan yere çektiği arabanın farlarını söndürdü. Burası Bademlik'in pek kuytu olmayan ama manzarası nedeniyle çokça tercih edilen bir bölümüydü. Farlar sönünce, yer yer kırılıp dökülmüş bir çanağa benzeyen Ankara ışıl ışıl gözüktü. Soldaki Kocatepe Camiiyle sağdaki Abidinpaşa Mahallesi 90 derecelik bir yayın iki ucuydu ve kentin bu iki uçtan bademliğe kadar üzeri parlak taşlarla işlenmiş siyah, buruşuk bir elbise gibi serili bölümünden camii minareleri başlarını uzatıyordu.

Ağızlarına leblebi atıp biraları içmeye koyuldular. Ankara'nın gündüz saatlerinde çekilemeyecek görüntüsünü izlerken nedense tümü sessizleşmişti. O sıra Nissan marka eski tip

bir cip yanlarından geçip Şahin Tepesi'nden aşağılara indi. Arifler, sapa bir yola çekilen aracı arkadan görebiliyorlardı. İçinde bir adamla kadının bulunduğu ciptekiler kısa süre sonra öpüşmeye sonra iyiden iyiye yiyişmeye başladılar. Arif'le Orhan biralarını yudumlarken göz ucuyla arabadakilere bakıyorlardı. Arka koltukta oturan Nazım'ınsa "manzaranın" seyrine yekten daldığı söylenebilirdi. Bir süre sonra ayrıldıklarında adam koltuğunu geriye yasladı ve saçlarını düzeltme bahanesiyle çevreyi kolaçan eden kadın birdenbire adamın kucağına eğiliverdi. Sağa sola bakıp başını geriye atan adam halinden memnun olmalıydı.

O sıra parmakları arasındaki leblebiyi yemekten vazgeçen Arif yüzünü buruşturdu. Ayıplar bir sesle, "Şunlara bak ya!" dedi.

Oralı olmayan Orhan, "Sen de bul, sen de götür cürümüm," dedi.

Aklına sabahleyin Ayşe'yle geçirdiği dakikalar gelen Arif, "Yok o değil de," dedi "otele gitsinler, ne bileyim başka bi yere gitsinler!"

"Parası yoktur belki oğlum adamın."

Sesini yükselten Arif sinirlice, "Resmen sikişiyolar kardeşim," dedi. "Burda da yapılmaz ki! Keyfimizin içine ettiler."

"Sana demiştim pavyona gidelim diye... Birader, Rüzgarlı Sokak'ta bir pavyon var, çok kral bi ortam."

"Olum halim yok dedim ya, hem çok sakat o sokak." Parmaklarının arasındaki leblebiyle oynadı. "Bu saatte leblebi gibi sıkıyolar."

Tek kaşını kaldıran Orhan, "Eskidendi," dedi. "Şimdi başbakanlık sokağı gibi şerefsizim. Her yer polis arabası." Elini yumruk yapıp kendine doğru çekti. "Yanlış yapanı enik gibi enseleyip sabaha kadar vanılatıyolar." Belli belirsiz gerindi. "Şef garson eski arkadaşım, rahat ederdik yani."

"Çok uzak lan başka zaman gideriz!"

Eliyle aşağıyı işaret eden Orhan, "O zaman şeye gidelim," dedi. "Türközü'yle İncesu arasında bi pavyon var, oraya gidelim?"

Arif, Nissan'dakilere baktı. Kadın hâlâ gözükmüyordu. Derince iç çekti. O an, "Buradan uzaklaşalım da neresi olursa

olsun" diye düşündü. Arabayı çalıştırırken, "Amma da pavyon meraklısıymışsın Orhan!" dedi.

"Yok o değil de, maksat eğlence olsun."

"Ne dersin Nazım?"

Dünden razı olan Nazım, "Olur abi gidelim," dedi. Stabilize yoldan yavaş yavaş aşağı inen arabanın farları bir anlığına çarptığı Nissan'ın içini aydınlattığında adam başını öbür yana çevirdi, kadınsa hâlâ görünmüyordu. Arif'lerin araba yeni bir tümseği aşarak inmeyi sürdürürken arabanın farları -arazi yapısının elverdiği ölçüde- yabani, cılız bademlerin arasına serpilmişçesine, engebeli yamacın özellikle kıvrımlı düzlüklerine yayılan Anadolu Karaçamlarını aydınlatıyordu.

On beş dakika sonra Bademlik'i yaran toprak yolu geçip Ankara'nın kaydırak gibi dik yokuşlarından birini de içinde barındıran, Boztepe mahallesinden Türközü'ne indiler. Türközü ile İncesu arasındaki kavşağa geldiklerinde elini büken Orhan, "Sağa," dedi. "Sonra ilk sol."

Az sonra bakımsız bir binanın önündeydiler. Binanın alt katı, ara sokaklardaki düğün salonlarına benziyordu. Orhan, kapısının üst tarafında Melek Pavyon yazısı yanıp sönen yeri göstererek, "İşte bura," dedi.

Arabayı pavyonun karşısındaki arsaya çekip kapıda bekleyen siyah takım elbiseli adama selam verdikten sonra içeri girdiler. Merdivenlerin bittiği yerdeki kısa koridoru salona bağlayan kapının önünde bekleyen adam şöyle bir bakıp gelenleri içeri aldı. Yirmiye yakın basamağı inerken yükselen müzik sesi -pavyonlara özgü- kapitone kapının açılmasıyla kulaklarda patladı. Düğün salonundan bozma mekanda kırmızı renk ağırlıktaydı. Küre avize sarkan sahnenin köşesine koyulan flaş zamansız patlamalarla sağa sola dönüyordu.

Sahneyi yandan gören bir masaya oturdular. Ucuz tesisata karşın şarkıcı kadının sesinin güzelliği anlaşılıyordu. Ankara pavyonlarından farklı bir havası vardı buranın; ne Ankara havaları söyleniyor ne de adamlar sahnedeki kızlarla oynayarak kurtlarını dökmek için listeye para karşılığı adlarını yazdırı-

yorlardı. Daha ağır, daha eskilerden, daha pavyon gibi pavyondu Melek. Kuşkusuz bu hava, mekan sahibi -Hatay Dörtyol'un ünlü kabadayılarından Arap Ali'nin oğlu- Cemil'den kaynaklanıyordu. Yılmaz Güney'le de koğuş arkadaşlığı yapmış Arap Ali 1970'lerde güneyde yalnızca bileğinin değil cebinin gücüyle de nam salmış biriydi. Mahpusa düştüğünde fakiri fukarayı beslerdi. Onun yattığı cezaevlerinde kedilerin bile karnının yere değdiği rivayet edilir. Büyük oğlu Cemil'i, Soğukoluk pavyonlarının çoğunu işleten cezaevi arkadaşının yanına -işin inceliklerini öğrenmesi için gönderen- Arap Ali, bir gün şoförüyle birlikte oğlunun yanına giderken, Adana yolunda yemek molası verdiği benzincide, onları yol boyu izleyen iki adamın silahlı saldırısına uğradı. Arap, kolay can verecek biri değildi, ancak bir hasmınca İstanbul'dan kiralanan tetikçiler işlerini çok iyi biliyorlardı: Bu alemde uyanık olmayanın ömrünün kısa olacağını bilen Arap, şoförü arabaya benzin doldurturken elini yüzünü yıkamış ve benzincinin dört masalık lokantasına geçip her yeri görebileceği bir masaya yönelmiş, yılların alışkanlığıyla sırtını duvara vermişti. Evde bile bir gün olsun sırtını kapıya verip yemek yememişti; işte bu kadar tedbirliydi ellisine gelen Arap.

Şoförüyle birlikte yemek beklerken lokantadan içeri iki adamla bir kadın girdi. Sağ elini -şoförünün bile çakmayacağı bir yumuşaklılıkla- masadan aşağı indirip her an beline götürebilecek biçimde hazır tutan Arap, sol eliyle kavradığı bardaktaki şalgamı içerken adamları iyiden iyiye süzdü: Sakat tiplere benzeyen adamlar ceket ya da yelek giymemişlerdi. Bellerine şöyle dikkatlice baktı: Elemanlar boştu. Bir kadınla yolculuk ettiklerine göre tehlikesiz olmalılar diye düşündü. İşte, adamların sinsi planlarının temelinde yatan düşünce de buydu: Avlarını, kendilerinin tehlikesiz olduğuna inandırmak!

Bardağı masaya koyup elinin tersiyle dudaklarındaki ve burnunun ucundaki şalgam suyunu silerken gevşeyen Arap adamlara gene de göz ucuyla bakıyordu: Ne de olsa cezaevi sohbetlerinden aklına kazınarak onu her an tetikte tutan, bu alemin, pisi pisine postu deldiren yiğit delikanlıların da kabri olduğu gerçeğiydi.

Kadının sırtını adamlarınsa yüzlerini görüyordu. Arap'la şoförü yemeklerini bitirmek üzereyken adamların yemeği yeni gelmişti. Ne olduysa o anda oldu: Arap'ın dikkati dışarı çıkmak için kapıyı açan garsona kaydığında adamlar ayağa kalkıp tabancalarını Arap'a doğrultarak ateş etmeye başladılar.

Bu silahlar da nereden çıkmıştı?

Birkaç kurşun almasına karşın masanın altına girip elini beline atabilen Arap'ın yanıt aradığı soru buydu. Bilmediği ve bedeli çok ağır olacak yanıt, çantasına gizlediği silahları Arap'a sezdirmeden adamlara veren kadındaydı.

Çöktüğünü gören adamlar çırpınan avın tehlikeli olabileceğini bilen avcılar gibi silahlarını sıka sıka Arap'ın masasına yöneldiler. Masanın altından ateş edip birinin bacağını vurmasına karşın ölümcül kurşunun başından girmesi çok sürmedi Arap'ın. İşte Dörtyol'un yiğit kabadayılarından biri daha, böyle çarpışarak can verdi.

"Şoförden koruma olmaz!" kuralını doğrularcasına tırsıp kalan şoförse geride tanık bırakmak istemeyen adamların hışmından kurtulamamıştı.

Bu olaydan birkaç yıl sonra iki konu açıklıkla anlaşıldı: Birincisi, Arap'ın ciddi sayılabilecek bir mal varlığı yoktu. İkincisi, onun zenginliğini ve itibarını sağlayan bizatihi kendisiydi; çünkü insanlar ona karşı sevgiyle kaplı bir korku duygusu besledikleri için bir dediğini iki etmiyorlardı. Güneyin efsanelerinden Arap Ali'nin bedeni toprak altında yavaş yavaş çürürken serveti de eriyiverdi ve sonunda aile dağıldı.

Büyük oğlan Cemil, ailesiyle Ankara'ya göç etti. Babasının "mirasından" payına düşenle Cebeci'de *Arap'ın Yeri* adlı bir birahane açtı. Ancak aklı fikri pavyonculuktaydı. Sonunda 'eski güzel günler' düşünü diriltecek atılımı yapıp İncesu'daki bir apartmanın bodrum katını ucuza düşürüp pavyona çevirdi. Önceleri apartmanlarında böylesi bir mekan bulunmasını istemeyen apartman sakinleri biraz zorunluluktan (Cemil ve Adana'dan getirdiği kara yağız adamlar kolay diş geçirilebilecek tipler değildi) biraz da pavyon girişinin apartman girişinden ayrı olmasından

durumu kabullendiler. Aslında durumu kabullenmelerindeki bir başka neden, şimdi olduğu gibi sahnede şarkı söylenirken sesin üst kata çok az çıkmasıydı; yani mekanın ses yalıtımı oldukça iyiydi. Sakın pavyonu zar zor açabilen Cemil'in bu iş için büyük paralar döktüğü sanılmasın. Onun yaptığı Soğukoluk'ta kaptığı basit bir yöntemi uygulamaktı, o da; tavan ve duvarları kapladıkları yumurta kolilerine köpük tabakaları yapıştırıp boyamaktan başka bir şey değildi.

Bu sayede sahnedeki kadının yanık sesiyle söylediği şarkı mekandan dışarı çok az sızıyordu. "Bir kulunu çok sevdim" adlı arabesk bir parça söyleyen kadının gözleri kapalıydı. Kırmızı saten giysisi dolgun vücudunu güzelce sarmıştı. Sağ elindeki mikrofonu hoparlörleri cızırdatmayacak bir uzaklıkta tutarken sol elini, kendini kaptırdığı şarkının ezgisine uygun düşecek biçimde usul usul sallıyordu.

Arif'ler birer birayla tuzlu fıstık söylediler. Assolist, hareketli bir türkü söylemeye başladığında masaya üç kadın geldi. Öndeki, "Yeriniz var mı beyler?" diye sorduğunda ayağa kalkan Orhan kadına yanını gösterip, "Ne demek, ne demek, buyurun!" dedi.

Öndeki kadın, Orhan'ın yanına geçerken, genç olan Nazım'ın yanına, fular takmış olan da Arif'in yanına oturdu. Konsomatrislerin oturduğu masanın epey yolunduğunu bilen garsonlar masanın çevresinde fır dönüyorlardı.

Orhan, racon bildiğini belli eden bir edayla sordu: "Ne içersiniz hanımlar?"

Canı elma suyu isteyen beyaz, vişne suyu isteyen kırmızı şarap söyledi. Buna *vol* deniyordu ve konsomatrislerin düşük günlükleri yanında en büyük gelirleri ısmarlattıkları *vol* üzerinden aldıkları yüzdelerdi. "Ne kadar ekmek o kadar köfte" ilkesiyle çalışan iyi bir kons -doğal olarak- kesinlikle sarhoş olmuyordu. Ancak gırtlağına kadar dolu olduğu meyve suyunu görmeye katlandığı da söylenemezdi. Bu yüzden değişiklik olsun diye bira ya da rakı söyledikleri de olmuyor değildi. Gerçek de olsa sahte de olsa konsomatrislerin içtikleri hesabı iyice şişirir, onlar da içtikçe içerdi.

Sahnedeki kadın türküden şarkıya, oradan pop müziğe geçerek repertuarı polis radyosuna bağladığında, kısa sürede yuvarladığı biralardan gözlerinin kaydığı anlaşılan Nazım yeni bir bira söyledi ve o an Arif eliyle "Yavaş!" işareti yaptı. Ellerini açıp yüksek sesle, "Yok abi, yok bir şeyim," diyen Nazım'ın kendinden geçmek üzere olduğu anlaşılıyordu. Kısa süre sonra sol elini yanındaki kadının sandalyesine koydu. Sarhoşluk sınırına gelen Nazım'ın ileri gidebileceğini anlayan kadın bir parça rahatsız olmuştu. Çakırkeyif biri böyle bir davranışta bulunabilirdi; ne de olsa böylelerini hoş tutup hesabın ıslanarak kabarmasını sağlamak işinin gereğiydi. Ya sarhoş biri? İşte onun ne yapacağı belli olmadığından önlemi erken almak gerekiyordu.

Sonunda, korkulan gerçekleşti: Nazım elini attığı kadının omzunu sıktığında kadın omzunu sert bir şekilde silkeledi. Kısa süre sonra Nazım aynı harekete yeltendiğinde kadın omzunu bir kez daha ama bu kez çevredekilerin de dikkati çekecek biçimde silkti. Tüm gözler ona döndüğünde nerden bittiği belli olmayan, takım elbise giymiş, uzun, ince, kara bir adam kadının yanında belirip kimsenin duymayacağı bir sesle, "Bi dakka bakar mısın?" dedi.

"Müsadenizle beyler, bi telefon gelmiş" diyen kadın ayaklandığında Nazım kolundan tuttu:

"Şiii, nereye?"

Sakallı adam Nazım'ın kolunu çekip sert bir sesle, "Acil bi durum var delikanlı, anlamıyon mu?" dedi.

Orhan, adamın sertelmesinden midir, işten kovulmanın ağırlığını hissetmesinden midir birdenbire celallendi. Ayağa kalkıp gözlerini belerttiği adama Nazım'ın kolunu gösterip, "Çek lan elini!" dedi.

Sakallının yanında garsonlar ve birkaç adam daha toplanmıştı. Müşteriler şarkıcıyı sahnede bırakmış, meraklı gözlerle olanları izliyordu. Ayağa kalkanlar da düşünülürse, içerinin düzeni tümden bozulmuştu.

Adam ağzında geveledeği sözcükleri Orhan'ın yüzüne tükürdü:

"Ne yapacan çekmezsem?"

Hiç duraksamadan elini cebine atıp sustalıyı çıkaran Orhan, gösterişli bir hareketle havada yay çizdirip geriye götürdüğü aletin düğmesine bastı:

"Kesecem amına koyum, var mı!"

Adam aynı anda Nazım'ın kolunu bırakıp elini beline atmıştı.

"Beyler bi dakka," diyerek araya giren Arif gerilimi yatıştıramıyordu. Neyse ki o sıra, olaydan haberi olan Cemil odasından fırlayıp Arif'lerin masaya yöneldi.

Belindeki silahı çekmek üzere olan adamını itekledi. Orhan'a döndü. Gözünün içine bakarak, "Arkadaşım," dedi. "Ben mekan sahibiyim. Kusura bakma bi yanlış anlaşılma olmuş..." Parmaklarını Orhan'ın elindeki sustalıya doğrulttu. "Aleti kaldır, eğlencenize bakın siz."

Orhan, racon bilen Cemil'in otoriter sesine boyun eğdi. Aslında boyun eğmesinin nedenlerinden biri -sakallının elini beline atmasından- iş ileri giderse başına neler geleceğini kestirmesiydi.

Garsonlardan birine dönen Cemil olayları yerinden bile kalkmadan baygın gözlerle izleyen Nazım'ın yanındaki boş sandalyeyi gösterdi.

"Kim oturuyodu lan burda?"

Garsonların bakışı masadan birkaç metre uzaklaşmış genç kadına dönmüştü.

"Handan, abi," dedi adam.

Patron Handan'ı çağırdı. "Gel kızım," dedi. "Otur şuraya!"

Garsonlara dönüp Orhan'ın duyabileceği bir sesle komut verdi:

"Masanın tüm isteğini yerine getirin!"

Birden kopan lodosla, içinde ne varsa alabora edecek mekan, iş bilen Cemil'in küçük müdahaleleriyle iki dakikada süt liman olmuştu.

Olayın bu denli kısa sürede yatışmasından kıllanan Arif suçluluk duygusuyla, müdüriyete yürüyen Cemil'e yanaştı. Boyu kendinden epey kısa olan adamın koluna girip, "Siz de kusura

bakmayın efendim!" dedi. Nazım'ı kastederek, "Arkadaş askerden yeni geldi de, anlarsınız işte... Uzun zamandır dişi sinek bile gördüğü yok... Biraz ondan başladı olaylar yani...

Cemil olanca ağırlığıyla başını çevirip o ana kadar yüzüne bakmadığı Arif'in koluna sert bir bakış yolladı. Bakıştaki uyarıcılığı fark eden Arif kolunu çekti.

Üst perdeden bir sesle, "Keraneye götürseydiniz ya hemşerim!" dedi.

Karşısındaki adamın öfkesini yansıtan cümleyle gerileyen Arif, "Haklısınız," dedi. "Özür dileriz." Odasına çekilmek için hareketlenen Cemil'e başıyla selam verip masasına döndü.

Ortam sakinleşmiş görünüyordu. Arif bir süre, mikrofonun kablosunu çekiştirerek şarkı söyleyen kadını dinledi. Canı sıkılmıştı. Orhan'a "İç de kalkalım" dercesine birayı işaret etti. Orhan gözünü yumup başını usulca eğdi. Bu hareketten, en az on beş dakika daha orada olacakları sonucunu çıkaran Arif, Nazım'a baktı. Yeni söylediği birayı kana kana içiyordu. Göz kapakları ağır hareketlerle inip kalkan çocuk adeta kaymıştı. Arif, tek kolu konsomatrisin sandalyesinde, başını dik tutmakta zorlanan Nazım'a bir kez daha, "Yavaş oğlum," dedi. "Kime diyoruz ya!"

Nazım sözcükleri yamultarak, "Tamam abi," gibi bir şeyler geveledi.

"Şu gece bir bitse!" düşüncesiyle iç çeken Arif'in her yanı eve gidip huzur içinde uyuma düşüncesiyle dolup taşıyordu. Bu kadar gerginlik yeterdi.

O sıra Cemil müdüriyette, yanına çağırdığı koruma görevlileriyle az önce silahına davranan sakallı adamı fırçalıyordu:

"Ulan niye aramadınız herifleri?"

Pavyon girişinde bekleyen adam, "Çok efendi tiplere benziyorlardı abi," dedi.

"Siktir lan," dedi. "Arıycan olum, efendi mefendi, demedim mi size, herkesi arıycan!" Girişteki basamakların altında bekleyen adamı göstererek, "Sen arayamadın, diyelim ortam müsait değil, işareti çekecen... Bu göt arayacak... Bilmiyonuz mu lan bunu?"

Adamlar başlarını öne eğdiler. Ancak Cemil'in susacağı yoktu:

"Gız niye masadan galhıyo gardaşım, ben onu anlamıyom, hoş tutacak müşteriyi hoş!"

Mekanında yamuk yapılan Cemil, ibreti alem için bunun cezasını vermezse personelin gözündeki saygınlığının zamanla azalacağını, en önemlisi adı çıkacak mekanın caka satmak isteyen çakal çukal tayfasının ağzını sulandıracağını Soğukoluk pavyonlarından biliyordu. Oysa onun istediği pavyon gibi bir pavyon, raconu olan bir mekandı.

Odada iki tur atıp sakalını sıvazladı. Kararında bir ceza kesmeliydi; ne eksik, ne fazla... Memleketten getirip maaşa bağladığı bir fedai olan sakallıya döndü. "Çıkışta, kıza sarkan ibneye ufak bi delik aç ki hepsinin aklı başına gelsin," dedi. Diğerlerine baktı. "Söyleyin, o kızın da hesabını kessinler." Kendi kendine söylendi. "Müşteriyle oynaşmayacaksan evinde koca bekle, amına godumun garısı!"

Yüzüne bakmadığı adamları elinin tersiyle dışarı yolladı.

Müdüriyetteki muhabbetten kuşkusuz habersiz olan Arif, hemen hiç konuşmadığı yanındaki kadına dönüp sordu:

"Nerelisin?"

Kadın, "Rusum," dedi.

Esmer bir Rus!

"Yemezler" dercesine gözünün içine baktığı kadın, "Sen nereli?" diye sordu.

Yaşanan gerilimden sonra böyle bir sohbetin gülünçlüğünden keyif almaya başlayan Arif, "Çinliyim" diyerek makara yapmaya başlasam mı diye düşündü. Sonra vazgeçti. Gene de dalgasını geçip, "Çeçenistan," dedi. "Ruslarla sevişiriz, atadan dededen!"

Bir süre sonra hesabı aldılar. Epey yolunmuşlardı. Doğrusu, ağır hesabın yükünü çeken Arif buna razıydı; bir an önce evde olmak dışında bir düşüncesi yoktu. Daha bu sabah tartıştığı Zeynep'i dahi özler olmuştu. Dışarıya çıktıklarında kuru, sert ayaz yüzlerine şamar gibi çarptı.

Arabaya doğru yürürlerken Nazım, dengede durmakta güçlük çekiyordu. İşte ne olduysa o an oldu: Bir süre önce masalarına gelen sakallı, üç kişiyle birlikte önlerini kesti. Mekandan çıkarken emniyetini açtığı silahı Arif'le Orhan'a doğrulttu. Üçünün de gözleri yuvalarından fırlayacak gibiydi. Karşılarındaki adamlar, yatıştığını düşündükleri olayın yalnızca ertelendiğinin canlı birer kanıtıydılar.

İkisi de irade dışı bir davranışla ellerini havaya kaldırırken, "Kımıldamayın lan!" diye kükredi sakallı. Silahı kafasına dayadığı Orhan'ın cebinden sustalıyı aldı. Yanlarında adamlar üçünü de didik didik ararken Arif, "Beyler bi yanlış anlaşılma var, çok çok özür dileriz," dediğinde Sakallı, Arif'i hiç duymamış gibi yere tükürüp burnunu çekti. Kafasındakileri uygulamak için aramanın bitmesini bekliyordu. O sıra Orhan, adamın gözlerinin içine bakarak aşağı indirdiği ellerini yana açtı. Kendinden emin bir sesle, "Arkadaşım tamam," dedi. "Halletmedik mi meseleyi!"

Burnunu kaşıyan Sakallı diğer eline aldığı silahın namlusunu, sağ elinin tersiyle sert bir tokat çıkarttığı Orhan'ın yüzüne doğrulttu.

"Susacan mı, ben susturuyum mu?"

Sorunun yanıtı, burnundan sızan kanı silen Orhan'ın sessizliğinden anlaşılıyordu.

Sakallı, aramayı bitirip geri çekilen adamlara silahının namlusuyla Nazım'ı gösterdi. Üç adamın arasında kalan Nazım tokatlanmaya başladı. Yüreği, gördüklerine katlanamayan Arif, "Yav kardeşim ne yapıyorsunuz!" diyerek ileri atıldı.

Arif'in söylenerek öne çıkmasına sinirlenen Sakallının denetimi yitirmesine yol açabilecek izinsiz davranışlara hoşgörüsü yoktu. Rakibinin boşluğunu sezen çevik bir boksör gibi hızlı bir adım atıp, Arif'in böğrüne sert bir yumruk çıkardı. Deve gibi boyuyla iki büklüm olan Arif'i başından itekledi. Adamın her davranışı, bu işlerin uzmanı olduğunu belli ediyordu.

"Geç lan şuraya, piç!"

Kıvranan Arif'in, adamın dediğini yapmak dışında bir seçeneği yoktu. Ayakta durmakta güçlük çeken çocuk, karşılarında

dayak yiyordu ve ne Arif'in ne de Orhan'ın elinden bir şey geliyordu.

Ağzı burnu kan içinde kalan Nazım bir ara, "Ya ne yaptım size ben!" diyebildi.

Cemil'den yediği fırçayla bilenen adamlardan biri, "Karıya sarılmak kolay de mi, ipne," dedi. "Gel bi de benimkine sarıl, amına godumun çocuğu!"

Sakallı, birkaç tokat ve yumruktan sonra bayılacak gibi olan Nazım'ı işaret etti.

"Tutun!"

İki kişi Nazım'ı koltuk altından tutup dikleştirdiğinde Orhan'a dönen sakallı, "Bak," dedi. "Bıçak nasıl çekilirmiş!"

Adam sustalının düğmesine bastığında olacakları anlayan Arif yalvarır bir sesle, "Yapma gözünü seviyim," dedi. "Anasız babasız bi çocuğa ilişilir mi?"

Arif'in son sözleri adamın vicdanına isabet etmiş gibiydi. Önce Arif'e sonra Nazım'a baktı. Arif'le Orhan'a dönüp bıçağı sallayarak sinirli bir sesle, "Bi daha burada görürsem sizi, sikerim," dedi ve sesini yükseltti. "Anlaşıldı mı?"

İkisi de, "Tamam abi," benzeri laflar ettiler.

Aslında Sakallı, olayın burada bitebileceğini biliyordu; sonuçta derslerini almışlardı. Ancak patronun emrini yerine getirmek için gecenin karanlığında ışıldayan bıçağı bel hizasına indirip saplama pozisyonuna getirerek Nazım'a yaklaştı. Amacı küçük bir delik açmaktı. Sürekli yaptığı gibi bacağın kenarına sokup çıkaracaktı. Geceyi birkaç gram kanla bitirmenin kime ne zararı dokunurdu! Kuşkusuz bazı insanlardan kan almak, uslanmaları için yararlı dahi olabiliyordu. Kollarından tutulan Nazım bıçağı görünce gözlerini irileştirmiş, az sonra sünnet olacak çocuk gibi gerilmişti. Arif'le Orhan olayı çaresiz bir şaşkınlıkla izliyorlardı.

Nazım, elinde bıçakla kendisine yaklaşan adama, sarhoş olmasına karşın hançeresi yırtılırcasına bağırdı:

"Hayıır!"

"Bögürme lan, bögürme" diyen adam sustalıyı bacağına

doğru salladığında Nazım can havliyle sakındı ve bıçak kasığının kenarına girip çıktı.

Adamlar, Nazım'ı bırakır bırakmaz yere düşen çocuğu, Arif'le Orhan'a işaret eden Sakallı, "Bebeyi de alın, siktirin gidin!" dedi ve güvenliğini kapattığı tabancayı ceketinin altından beline sokup mekana doğru yöneldi.

Sakallı önde diğerleri arkada Melek Pavyon'a girerlerken, Arif'le Orhan, ikide bir doğrulup bıçağın girdiği yere bakan Nazım'ın yanına koştu.

Yara ciddi miydi acaba?

İkisinin aklında da bu soru vardı. Gecenin koyu karanlığına karşın sağdan soldan süzülen cılız ışık sayesinde, Nazım'ın üzerindeki kumaş pantolonun, bıçağın girdiği yerden aşağı doğru koyulaştığı seçilebiliyordu.

Bir an önce hastaneye yetişilmesi gerekiyordu. Arif arabanın anahtarını cebinden çıkarıp Orhan'a uzattı.

"Koş, kapıyı aç!"

Nazım'ı kucakladı. "Arif abi, Arif abi," diyen çocuk gözlerini sabitlemekte güçlük çekiyordu. Arif arabaya doğru adımlarını hızlandırdı. "Merak etme oğlum! Bi şeyin yok, şimdi gidecez hastaneye," dedi.

Çok geçmeden hastanedeydiler. Nazım'ı sedyeye koyup acil servisin polikliniğine aldılar. Arif ve Orhan giriş kaydı yaptırmak için sekreterliğe yöneldikten az sonra yanlarında bir doktor belirdi. Elleri önlüğünün cebindeydi. Suratında üzgün bir ifade vardı.

"Biraz önce kanamalı gelen hastanın yakını kim acaba?"

Arif, doktora döndü:

"Buyurun biziz."

"Nesi oluyorsunuz?"

"Kendisi çalışanım olur"

Doktor sağ elini cebinden çıkarıp başını kaşıdı. Arif'in gözlerinin içine baktı. Derin nefes aldı. "Ne yazık ki ex oldu, atardamar yırtılması... Aşırı kan kaybı, maalesef," dedi.

Kaşlarını çatan Arif, "Ne yani, öldü mü?" diye sordu.

Doktor üzüldüğünü belli eden bir ifadeyle, "Maalesef," deyip sekreterliğe yöneldi. İşte ölüm bu kadar ucuzdu. Arif ne yapması gerektiğini bilmiyordu. Yutkundu. Donakalmıştı. Hemen arkasındaki Orhan, elini omzuna uzattığında kendini çeken Arif elleriyle yüzünü kapadı... Ağlıyordu.

Hayata karşı mağlup olmuş ya da baştan kaybetmiş insanların yolları mutsuzluk üzerinden kesiştiğinde birbirlerinin iç ya da ikinci yüzünü görmeye çalışırlar. Gündelik konuşmalarındaki belli belirsiz acıdan, kabullenilmiş yenilgilerden tanırlar birbirlerini; mutsuz evlilikler, işsizlikler, hayal kırıklıkları, hep başka bir dünya düşü.

Emrah Polat *Yüzler*'de, ülkenin kaderini değiştiren sürecin gölgesinde tutunmaya çalışan hayatların bugününü ve geçmişini, daha bütün bir resmin kırık dökük bir parçasını içtenlikle anlatıyor... Bilenlerin çok sevdiği, diğerlerinin hiç anlamadığı kendine has dokusu, atmosferi, dışardan donmuş gibi görünen ritmi, sokakları ve yokuşlarıyla, Seyranbağları, Mamak, Ulus, Türközü'yle Ankara'nın ve ona has karakterlerin öyküsü; durgunluğun içinde patlayan, sıradanlık içinde devinen, derin ve dingin, yorgun ve öfkeli...

ISBN: 978-975-570-615-3

10 TL

www.selyayincilik.com

0889682 AGD

0000500